

† Митрополит Андрей

РИМСЬКА УНІЯ НЕ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ

ЕКСПЕРИМЕНТИ РИМУ НАД УКРАЇНСЬКОЮ
ДУШЕЮ

THE ROMAN UNION IS NOT FOR UKRAINIANS

THE EXPERIMENTS OF ROME UPON
THE UKRAINIAN SOUL

BY

† Metropolitan Andrew

ЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ У СВ. ПРАВОСЛАВНУ ВІРУ
MILLENNIUM OF THE BAPTISM OF UKRAINE INTO THE HOLY ORTHODOX FAITH

ВІННІПЕГ

1984

WINNIPEG

diasporiana.org.ua

† Митрополит Андрей

РИМСЬКА УНІЯ НЕ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ

ЕКСПЕРИМЕНТИ РИМУ НАД УКРАЇНСЬКОЮ
ДУШЕЮ

Видання Місійного Відділу при Консисторії
У.Г.П.Ц. в Канаді

Вінніпер

—

1984

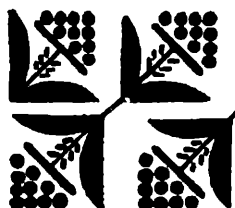
—

Канада

† Metropolitan Andrew

THE ROMAN UNION IS NOT FOR UKRAINIANS

THE EXPERIMENTS OF ROME UPON
THE UKRAINIAN SOUL

Published by the Missionary Dept. of the
U.G.O. Church of Canada

Winnipeg

—

1984

—

Canada

ВСТУП

Під час II Світової Війни один православний Священик із східних українських земель опинився в шпиталі у Львові. Відвідуючи хворих, підійшов до нього греко-католицький Священик. Розпочалась розмова. Несподівано греко-католицький Священик звернувся до православного з такими словами: „Чи вам, Отче, не страшно буде, в разі вашої смерті, лежати серед уніятів, греко-католиків, тут, у даелкому від вас Львові?” „Я цілком не лякаюсь того, — відповів з повною рішучістю православний Священик, — бо коли буду відчувати наближення смерті, то скажу викопати для мене гріб на одну лопату глибше, як звичайно, а там будуть православні українці, як по всій Україні, а серед них і ті, що були замордовані поляками, коли Богдан Хмельницький наближався зо своїм військом до нашого славного українського православного Львова. Серед них і з ними і я буду лежати...”

Вертаючись додому, греко-католицький Священик переживав сум і радість. Сум, що недоля розлучила рідних братів, і радість, що вже недалекий час, коли вони знову об'єднаються в одну велику могутню Українську Православну Родину в Соборній Українській Незалежній Державі. І тоді вже жодна чужа сила ніколи не зможе їх розлучити.

* * *

Тепер так багато говориться й пишеться про єднання та поєднання. Всі того прагнуть, а українці чи не найбільше. І це є цілком зрозумілим. Римська унія розбила національну й церковно-релігійну єдність українського народу, і ця глибока рана, нанесена цим розбиттям українському народові, ще досі кровоточить...

Українці повинні собі добре усвідомити, що цієї рани не залікує Рим, який найбільше спричинився до релігійного розбиття українців, ані II Ватиканський Собор Римо-Католицької Церкви, якого завданням є найперше

рятувати свою Церкву, та на якому ще раз виразно заманіфестовано про-російську орієнтацію Ватикану. Цього великого акту поєднання мають доконати самі українці на тих основах, на яких існувала Українська Православна Церква перед Берестейською Унією. Один український народ, одна Православна Церква на всіх великих просторах українських земель, — від Кавказу до Карпат та від Чорного моря до притоків Дніпра.

Зроджена в умовах польського релігійно-політичного поневолення нашого народу, Унія не мала й не має сили опертися чужим стороннім впливам від самого початку її існування, а тому стала вона об'єктом різних експериментів, які відбуваються на живому тілі тої частини українського народу, яка опинилась під пануванням Риму.

Унія затратила й далі затрачує український православний обряд, українського православного духа, про що маємо аж надто багато фактів. Ось, наприклад, в уніятському „Більшому Молитовнику для всіх” уміщено Молитву до Божої Матері такого змісту: „Ми Твої слуги й сини святої Католицької Р и м с ь к о ї Церкви” (Видавництво й друкарня оо. Василіян в Прудентополі).

З Богослужень і Молитовників послідовно й систематично викидається слово п р а в о с л а в н и й та не вміщується вже в нових виданнях Молитовників чи Літургіконів тих молитовних Чинів, в яких слово „православний” згадується кілька разів, як є це в Чині Акафісту Св. Николаю, великому оборонцеві Св. Православної Віри та учасникові першого Вселенського Собору (325 року).

Від довшого часу, але послідовно й вперто впроваджується целібат (безженство Духовенства). На терені Канади є чотири Єпископи для греко-католиків на чолі з Митрополитом Максимом, але вони позбавлені права уділяти Свячень жонатим кандидатам у Священики. Такі кандидати мають їхати за отриманням Свячень до Європи... Чи не є це глум над Берестейською Унією та українцями католиками?

Одночасно, наслідуючи польських єзуїтів з часів винищення Православ'я в Польщі, теперішні унійні пропагатори провадять боротьбу з Українською Православною

Церквою за допомогою обезславлювання й пониження її в своїй пресі, та навіть у Посланнях, часто й густо вживаючи таких слів, як: „нез'єднані”, „схизматики”, „так звані православні” та ін., забуваючи при тому, що вони ображають 45 мільйонів своїх братів і сестер українців, які міцно стоять на українському православному ґрунті ось уже майже тисячу років. За той час ні від кого і ні від чого вони не відходили, не відривались, стоячи на основах Христових, Апостольських та національно-українських соборних і державних. До Риму Україна ніколи не належала, не належить й належати не буде!

Українська Православна Церква, як частина Вселенської Православної Церкви, що її оснував Сам Господь наш Ісус Христос у Святому для всіх християн місті, в Єрусалимі, в день святкування тисячоліття свого існування на українських землях на великих і широких просторах України, буде радіти радістю Св. Рівноапостольного Володимира Великого, що охрестив український народ у Православну Віру, згадає своїх численних мучеників та борців за Віру Православну й за Народ Український. Як хотілось би, щоб тоді всі українці були знову під його, Святого Володимира Великого, Українським Православним Прапором!

Чутливе серце православного українця відчуває біль і горе душ давно віджилих братів і сестер своїх, чує їхнє ридання й бачить гіркі сльози . . . У тому також сльози предків тих, які тепер зневажають Українську Православну Церкву, яка була для них Рідною Матір'ю, та що від віків є Церквою українського народу. Чи ж не прийшов уже час повернути Всеукраїнському Всеправославію єдність?

Неправдою є твердження греко-католицької преси, що православні українці не хочуть Христової єдності, чи, як то пишуть „Українські Вісті” (Едмонтон, 7 березня 1963), навіть „єдність Церкви вважають за найбільшу загрозу”. Так писати, то впроваджувати в блуд своїх вірних та одночасно очорнювати своїх братів православних українців, бо воно шкідливе для загально-українського братерського співжиття.

Православні українці, як члени Української Православної Церкви, що має за собою вже майже тисячолітню історію та яка є складовою частиною Вселенської Православної Церкви, що має за собою майже двотисячну історію, гаряче молиться за єдність Церкви, яка не зрадила Христа та Його Заповітів, бо на ній, Православній Церкві, не тяжить непомильність одної людини та бажання панувати над іншими . . .

Римське розуміння церковного єднання на чолі з „непомильним Головою Церкви, Папою Римським” стоїть у суперечності з навчанням Слова Божого, Біблії, а тому ми абсолютно не потребуємо його боятись, як не боїться його весь світ, який в XVI столітті покинув папський Рим.

На заклик греко-католицького Єпископату з Риму від 16-го жовтня 1959-го року, щоб православні Єпископи „стали перед близьким уже Вселенським Собором з покірним проханням” прийняти нас під юрисдикцію римського Папи, і тим єднатися з ними, наша Церква відповіла Соборним Посланням Об'єднаного Єпископату Української Православної Церкви Канади, Америки і на чужині від місяця квітня 30-го дня 1960 року, в якому, між іншим, так говориться: „Ми прийняли Святу Віру Православну в часах Святого князя Володимира, і Світло Її ясно світить на довгі віки з того часу. Були тяжкі експерименти над душею нашого народу, і Світло Віри Православної хотіли в нас затьмити. Нас розділили, кинули посеред нас кістку незгоди, яка і тепер приносить розбрат поміж братами в єдиному народі. Це робилося таємними зрадами й підступами, а цього ми не можемо забути і тепер . . . Навпаки, ми спільно, увесь Український Єпископат, сердечно й любовно кличемо усе греко-католицьке Духовенство та весь греко-католицький народ покинути чужий і ворожий нам Рим, і вертатися додому, до своєї рідної Матері, Церкви Православної!

І коли ви всі до нас вернетесь, це буде найбільше і найсвітліше Свято знедоленої цим поділом України. І тоді настане справді Єдина Соборна Українська Православна Церква, а вона всіх нас приведе і до справді Соборної й Вільної України!”

У поверненні до своєї рідної Матері, Церкви Православної Української, єдиний рятунок для тої частини наших братів і сестер, які стали об'єктом римських експериментів, що донині продовжуються. Ось перед нами останнє число від квітня ц.р., журналу „Світло”, що його видають оо. Василіяни. В англійській секції, на сторінці 185, уміщена стаття, в англійській мові, в якій автор о. М. Босий категорично стверджує, що „нема Української Католицької Церкви в Канаді”. Є тільки католицька Церква українського обряду. Правда, щоб потішити українців, які читають англійську секцію, автор твердить, що нема також римської католицької Церкви, а тільки Католицька Церква римського обряду. Чому ж тоді українська католицька преса пише про Українську Католицьку Церкву чи ось останньо про „первоієрарха Української Католицької Церкви Митрополита Йосифа?”

Вищезгадана стаття під наголовком „Римо-католик і українець католик: помилкові терміни”, вислів „українець католик” називає впрост „абсурдним”. Отож, не тільки нема Української Католицької Церкви, але навіть нема українця католика, а є тільки католик українського обряду...

Але ось у моїх руках книжка „На зустріч християнського єднання в Канаді” (“Toward CHRISTIAN UNITY in Canada” by Irene Beaubien, S. J. Montreal, 1956).

Ця книжка написана езуїтом та має аж три дозволи на її друк. На сторінці 8 цієї книжки читаємо дослівно так: „Церква, що її заснував Ісус Христос, є Одна, Католицька, Апостольська й Римська Церква” (“Church founded by Jesus Christ is the One, Catholic, Apostolic, and Roman Church”).

Отож, Римська Католицька Церква таки є, але Української Католицької Церкви, згідно з твердженням о. Василіяна, таки нема.

„Відійшовши на страну далече”, наші брати й сестри опинились в безправному й хаотичному стані, ставши об'єктом римських експериментів, про що ось тут коротенько розкажемо.

I

УКРАЇНЬСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА — ЦЕРКВА УКРАЇНЬСЬКОГО НАРОДУ

Українська Православна Церква на протязі довгих століть об'єднувала весь український народ. Був один народ і одна Православна Віра. Українська Держава пильнувала тої єдності та її підтримувала, бо це було в інтересах Церкви й Держави. Коли ж в Україну насунули зо Сходу татари, а з Заходу поляки, то настали тяжкі часи як для Держави, так і для Церкви. Справді, татари спочатку не дуже вмішувались до справ церковних, але грабували народ своїми данинами, а тим самим паралізували також працю церковну, бо підривали економічні основи народного життя.

Значно гіршою й тяжчою була неволя польська, бо Польща не тільки руйнувала нас політично й економічно, але посягнула на саму душу нашого народу, — на Православну Віру, яка була головною підставою національного життя нашого народу.

II

ПОЛЬЩА Й РИМ РОЗБИВАЮТЬ ЦЕРКОВНО- РЕЛІГІЙНУ Й НАЦІОНАЛЬНУ ЄДНІСТЬ УКРАЇНЬСЬКОГО НАРОДУ

Від самих початків свого історичного існування Польща вірно служила Римові й була на його услугах, бо вважала, що це лежить в її державних і національних інтересах. Про це свідчить уся історія наших взаємовідносин з нашим польським сусідом аж до останніх часів, коли то на Холмщині й Підляшші було зруйновано у варварський спосіб понад 160 освячених Церков, у тому не мало Церков великої історичної вартости, ограбовано

Українську Православну Церкву з її майном, за яке Папа мав „відшкодовання” в сумі 2,500,000 золотих (\$500,000)¹, гвалтом проваджено українців до польських костелів, а нарешті гвалтом викинуто за Буг, а в Галичині поширювано й пропаговано всіма способами польську унію (газета „Поляк Греко-Католик”), проваджено інтенсивну роботу зміни „руського обряду на латинський”, що було рівнозначним з польщенням українців, та на гвалт будовано на українських землях польські римо-католицькі костели.

Про це все маємо свідоцтва навіть польської преси, яка про розбудову польського римо-католицького життя на українських землях (перед II Світовою Війною) подає такі статистичні дані: „В останніх часах Архиепископ Львівський Йозеф Більчевський побудував у Митрополії Львівській 328 костелів і каплиць, а також заснував 117 римо-католицьких парафій”.²

Щодо акції зміни „руського обряду на латинський” також в останніх часах, напередодні II Світової Війни, маємо таке свідоцтво органу Львівської Архідієцезії „Нива”: „Акція за переходом на латинський обряд ведеться даліше, і нині вона прибирає велетенські розміри. Бо перетягається нині не тільки одиниці, а цілі громади всілякими способами. Наша преса стало подає про це багато фактичного матеріялу, а нині парафіяльні уряди одержують щороку від адміністративних урядів цілі стирти повідомлень про „змянен обжондку (зміну обрядів) наших парохіян...”³

А ось О. В. Бабій у своєму короткому зверненні „Горі імійм серця”, уміщеному в тій самій „Ниві”, так алярмує українську уніятську, греко-католицьку, суспільність: „Ми, душпастирі, що працюємо між народом, найкраще розуміємо й відчуваємо болюче сумну долю Церкви й народу. Наші Церкви убожують так внутрі, як і назовні. Падуть, підупадають, валяться. Нема ради на те, нема чим їх зберегти від руїни, а про будову нових Храмів Божих тяжко нині й думати. Наші парохіяни, наше стадо, місцями громадно покидає свій прастарий, прадідний обряд, і на це в нинішніх часах теж нема ради. Убожіє наш високий стан душпастирський і котяться у пропасть нужди та лихоліття. Серед народу панує зневіра...”

Для православних українців нема тут нічого дивного, бо вся історія нашого народу й його рідної Церкви свідчить нам виразно,⁵ що завданням унії було — відвернути українців від Києва, а повернути їх лицем до Варшави і Риму. І тільки тому, що Польща, розминувшись на своєму історичному шляху разом з усіма слов'янами бути оборонним валом проти татарсько-турецько-мусульманської навали на християнський світ, пішла на службу Римові, і цілими століттями воювала з поневоленими нею українським і білоруським народами та їх Церквою в ім'я римських інтересів, які вважала також своїми державними інтересами, — впала, Греко-католицька Церква за часів Австрії трохи віджила, але не надовго...

У 1918 році, в наслідок I Світової Війни, Польща здобула свою незалежність, і знову лучить свої державні інтереси з інтересами Риму, стаючи його зняряддям у поході на Схід, а в першу чергу для завоювання Православної України. Польські Єпископи, зібравшись у Вільні в 1927 році, зробили таку постанову щодо акції польського Римо-католицького Костела серед православного населення: „Польські Єпископи повинні рішуче стреміти до позискання православних для Католицької Віри”.⁶

Ця ухвала польського Єпископату дуже сподобалась Папі Римському, який, довідавшись про цю акцію, похваляє й заохочує польський Єпископат до „акції навернення” своїм листом від 26 листопада 1928 року такими словами: „Але у Вашому спільному листі є ще щось інше, що ми дуже цінімо: то та, очевидно, характерна для Вас, Єпископів латинських і руських, — спільна однодушність і однозгідність волі, щоб росіян дисидентів (треба розуміти українців та інші національні групи, але для Риму — всі росіяни. — Прим. автора), які замешкують у Польщі, навернути на лоно матері костела. Є це найбільшим прагненням усіх людей доброї волі, щоб ці навернення були якнайбільше численними... Посилаю Вам сердечне в Бозі Апостольське Благословення”.⁷

Яким було в своїх наслідках це Апостольське Благословення, про це свідчать поруйновані на Холмщині Церкви,⁸ жорстоке переслідування православних українців на Холмщині й Підляшші, польська римо-католицька акція

на всіх українських землях, а зокрема на так званих кресах, де до праці навернення на Римську Віру й польскість був заангажований „Корпус Охорони Пограничча” (військо), польська адміністрація й поліція.

Але все це тільки плацдарм для дальшого походу на наш Схід, бо в Люблині був заснований Місійний Інститут, а в Римі „Руссікум Колегіум”, щоб приготувати місіонерів для дальшого походу на Схід. Завдання Руссікума його ректор о. М. Д’Ербіні так окреслив: „Ціллю Руссікума є виховання поширюючих Євангелію працівників, які будуть утверджувати в Вірі душі 140 мільйонів, що замешкують Східню Європу і Північну Азію, — країну, яка становить 1/6 частину поверхні землі”. При тому промовець вказав на великі духові здібності росіян (для Риму українці натурально, також росіяни), що є запорукою великої будучности Церкви при умові, що Росія й Церква Російська признають над собою зверхність Римської Церкви.

Колегія віддана під опіку Св. Терези. Д’Ербінні закінчив свою промову словами: „Сальватор мунді, сальве Руссіам!” (*Salvator Mundi, salve Russiam*).⁹

І ось, коли один з думаючих державними категоріями поляків виступив проти вживання Польщі, як знаряддя для релігійної боротьби в ім’я римських планів панування над світом за прикладом поганського Риму, то за це він був осуджений. „Нива”, орган львівської греко-католицької архидієцезії, так про це пише: „Подяка Св. Отця для Кард. Каковського. Св. Отець надіслав в останніх днях варшавському Архиепископові Кардиналові Каковському спеціальне Благословення, вискази свого признання й гарячу подяку за те, що він виступив (пер суо провіденціалє гесто) проти книжки Генр. Ігн. Лубенського п. заг. „Дрога на Всхуд Жиму” (Дорога Риму на Схід), і заборонив вірним її читати та поширювати. Ця книжка — як відомо — вийшла недавно друком, і в ній автор, хоч католик, дуже різко виступає проти унійної акції, яка ведеться на східніх православних областях Польщі, мотивуючи своє негативне становище інтересами польської національної й державної рації”.¹⁰

Треба знати, що нову польську унійну акцію провадив польський римо-католицький Єпископат за допомогою польського державного апарату, як це було за давньої Польщі. Рим йому доручив нову унійну роботу серед українців і білорусів, виключаючи з неї Єпископат греко-католицький.

Під боком найбільшої тоді уніятської Церкви в світі творилась нова унія, „всходні обжондек”. Греко-католицьку Церкву в Галичині замкнуто штучним галицьким кордоном. Це означало, що творці давньої Берестейської унії, Польща й Рим, уже не мали довір'я до уніятської Церкви в Галичині, вони не думали вже про її життя, а про її ліквідацію. Бож у кого вінчана жінка, а він приведе собі наложницю до хати, то й свою жінку випихає з хати. Отож, сам Рим і Польща засудили Греко-католицьку Церкву в Галичині на ліквідацію. Поломились усі історичні основи унії...

Греко-католицька Єрархія робила спроби звільнити свою Церкву від такої ізоляції, вирватись з „гетта”, куди вона попала завдяки Польщі й Риму. Про це свідчить ухвала З'їзду, що відбувся у Львові 22-25 грудня 1935 року, в якому брало участь 150 осіб, з яких 18 було світських, такого змісту: „Зібрані є тої думки, що греко-католицьке Духовенство Галицької Землі, національно й обрядово пов'язане з нез'єднаними братами, що замешкують у Польщі, найперше мають право на труд щодо з'єдинення своїх братів. Тому то, висловлюючи свій глибокий жаль з приводу недопущення цього Духовенства до унійної праці серед рідних братів, з'їзд звертається до Апостольського Престолу, щоб для забезпечення успіху цієї праці серед нез'єднаних братів: 1. греко-католицьке Духовенство було допущене до унійної роботи на тих землях Польщі, які займають православні, і 2. щоб була установа окрема Єрархія Візантійсько-слов'янського обряду (? автор) на територіях унійної роботи з повною юрисдикцією”.¹¹

Натурально, це був голос вопіючого в пустині... Усе кінчилось на побожних побажаннях. А Рим і Польща робили своє. Вони навіть не думали про заміну заангажованих до ново-унійної праці єзуїтів та римо-като-

лицького Духовенства греко-католицьким. А відомий зо своєї унійної пропаганди східнього обряду польський єзуїт кс. Я. Урбан, видавець спеціального журналу „Орієнс”, що був присвячений унійній роботі серед православних, висловив велике здивування з приводу цієї ухвали, бо римо-католицький Єпископат ще в жовтні 1933 року на своєму З’їзді ухвалив просити Папу про установаження окремої Єпархії Східнього Обряду та що таке побажання було переслано Папі. Ця реакція унійного пропагатора унії східнього обряду давала до розуміння греко-католицьким провідникам, що у цій справі вони нічого не мають до говорення...

До творення нової унії, під назвою Східній Обряд (*wschodni obrządek*) заангажовано Священиків різних монаших чинів Римської Церкви, які приймали „східній обряд”, створюючи галузі своїх східніх чинів у Польщі, як обляти, редемптористи, капуцини, єзуїти та інші, а також відпалий від Православної Церкви найгірший елемент. Щодо поодиноких осіб з Галичини, то вони були цілком підпорядковані польському Єпископатові, який використовував їх для своєї колонізаційної роботи. Коли, наприклад, у 1934 році Єпископ Н. Чарнецький, „апостольський візитатор”, з дивним титулом „Єпископа східнього обряду”, приїхав на візитацію унійтської парафії в Янові на Підляшші, яка нараховувала „півтора уніята” (вживалась назва тільки „уніят”), то він промовив до українців, яких з цікавості зібралось 15-20 осіб, трьома мовами: українською, польською і російською... Римові ходило про католицизм, Польщі — про польськість. Інтереси польської держави й римського костела ніби покривались...

Але застосування єзуїтської засади: „ціль оправдує середники” в „місійній праці” викликувало неспокій у державі, а тому серед певної частини державно думаючих поляків постало обурення з приводу такої акції. На жаль, таких голосів, як голос Лубенського, було мало.

Відроджена Польща, вирішивши продовжувати надальі перервану історичними подіями відому працю польських єзуїтів на українських землях — окатоличення й польщення українського населення, і то при допомозі вже

виробованого середника — „пустити русина на русина”, — не думала звертати з тої дороги. Більше, — з кожним роком ця праця посилювалась, а їй просвічував досвід історичної Польщі, яка за допомогою унії розбила український народ на два ворогуючі табори і кілька мільйонів українського народу зденаціоналізувала (сполщила), а в тому всю нашу аристократію. Не три з половиною мільйони українців повинно було бути в Галичині перед II Світовою Війною, а щонайменше сім мільйонів.

Цікавим є для нас свідчення про фатальну в своїх наслідках для українського народу з історичної точки погляду ролю унії Священника-езуїта, який по I Світовій Війні засів на святій Даниловій Горі княжого міста Холма та вислав до одної польської газети в Варшаву таку кореспонденцію: „Католицьке Духовенство працює над католізацією і полонізацією Холмщини. Уже за часів Ягелонів Холм був осередком, який зближував православну Русь (Україну) до католицької Польщі. Одначе на перешкоді до цілковитого злиття стояла різниця Віровизнань. Коли ж, нарешті, ця перешкода була усунена за допомогою унії в Бересті в 1596 році, процес полонізації Холмщини став скорим і тривким”.¹²

Це саме відноситься до інших українських земель, що опинились в польській неволі, бож головними з головних творів унії були поляки.

Це виразно стверджує польський римо-католицький Єпископ Едвард Ліковський у передмові до своєї праці „Берестейська унія” такими словами присвяти цієї книжки: „Пам’яті короля Жигмонта III, в. канцлера коронного Яна Замойського, Кардинала Вернанда Мацейовського, Митрополита Потія і Єпископа Терлецького, — головних творців Берестейської унії в 300-літню річницю присвячує автор”.¹³

Отож, на першому місці польський король Жигмунд III,¹⁴ коронний канцлер Ян Замойський і Кардинал Вернард Мацейовський, а щодо Потія й Терлецького, які стали відступниками від рідної Віри, то це тільки знаряддя в їх руках, яким вони послуговувались для розбиття єдиної до того часу Української Православної Церкви, яка об’єднувала весь великий український народ на великих

українських просторах від Кавказу до Карпат в одну велику українську родину.

Про трагічні наслідки цього політично-релігійного гвалту над нашим народом ворожих нам сил свідчить ціла дальша історія нашого українського народу аж до останніх хвилин включно.¹⁵

III

ТЯЖКІ НАСЛІДКИ БЕРЕСТЕЙСЬКОЇ УНІЇ, ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ — КОЛИСЬ І ТЕПЕР

„Берестеська Унія”, читаємо ми в „Українській Малій Енциклопедії”, — одне з більших історичних нещасть українського народу, що розщепило українську Церкву і витворило з єдиного досі українського одновірного народу уніятів і православних, які протягом довшого часу вели між собою завзяту релігійну боротьбу, що ще й досі не зовсім вигасла...

Заміри поляків використати Берестейську унію, як засіб до окатоличення й ополячення українського населення, принісши українському народові несказанні страждання, мали, порівнюючи, незначний успіх, і, хоча й відірвали від українського народу частину вищих суспільних верств, проте витворили в більшій частині українського населення такий антикатолицький комплекс, який на довгі роки виключає взагалі всяку можливість здійснення того справжнього з'єднання Церков...¹⁶

А ось перед нами один з багатьох сумних документів української сучасности, який подає нам Сильвестер, Архієпископ Мельбурнський та Австралійсько-Новозеляндський (бувчий професор Харківського Університету), у своїй статті „Зневага Української Православної Церкви” в журналі „Православний Українець”.¹⁷ У Мельборні, Австралія, відбулась академія, присвячена пам'яті покійного Митр. Андрея. Місцевий душпастир О. Прашко зачитав українською й англійською мовами та розіслав гостям-чужинцям англійською мовою листа на двох сторінках тек-

сту про Митр. Андрея, в якому перевертає нашу історію, вносить розбрат і неспокій серед українського громадянства. Такий його виступ створив непотрібний зрив-обурення в мирному досі житті українців двох Віровизнань, і вони вимагають в'яснення й сатисфакції". А далі Архiepіскоп Сильвестер дослівно пише так: „Український народ від часу прийняття Християнства з 988 р. був великим шанобливцем рідної Православної Церкви. І називав себе православним народом, бо так було, так є і так буде.

... Твердження, що Україна належала до Католицької Церкви від Хрещення, цебто від 988 р., не має під собою жодних підстав. Посилання на відсутність історичних документів чи свідоцтв — просто можна кваліфікувати, як неграмотність, коли не гірше... Першою прийняла Християнську Віру Велика княгиня Ольга 957 року. Хрестилася вона в Царгороді, хрещеним батьком її був грецький імператор. Царгород ніколи не був близький з Римом, і всі віки був православним. Княгиня Ольга охрестила свого внука Володимира в ту Віру, в якій сама перебувала, — Православному. Князь Володимир охрестив весь український народ в ту саму Віру — Православному. **Про це свідчить початковий український Літопис та грецькі офіційні джерела...**

Не Православна Церква відділилася від Католицької, а греко-католицька вилонилася з Православної Церкви 1596 р. в час Берестейської унії. Але і виділяючись від матірньої Церкви й переходячи до Католицької, творці унії склали 33 артикули, в яких обумовлюють недоторканість свого грецького обряду. Та й сама назва „Греко-Католицька Церква” сама за себе говорить.

Та, зрештою, наочна видимість доводить ліпше за всякі документи, до якої Церкви ближча Греко-Католицька Церква — до Православної чи до Католицької...

Небіжчик був Митрополитом Греко-Католицької Церкви, і нема потреби тепер твердити щось інше, то все буде незгідне з історією нашого народу, незгідне з дійсністю. Греко-католицьке Духовенство на Батьківщині було провідником народу, освідомлювало народ національно, а ось почали до нашої громади прибувати Священики римського виховання, — починають вони перевертати нашу

історію, вносять розбрат, неспокій . . . Радимо о. Ів. Прашкові докладно простудіювати історію України та історію Української Православної Церкви з українських джерел, а не лише з римських”.

На закінчення своєї статті Архієпископ Сильвестер подає кілька історичних довідок:

„1. Запорожці, воюючи з ворогами, девізом своїм мали: „За Неньку-Україну, за Віру Православну!” З цим девізом воював і великий гетьман Січковий Петро Конашевич-Сагайдачний, галичанин з походження.¹⁸

2. Україна числить 45 мільйонів населення; з цих 40 — православні; 5 греко-католики. Не вільно так легко зводити на нівець український народ, бо 40 мільйонів — то народ, нація, то Україна! . . .

Невільно доводити до розриву Нації, до роздирання останньої одежини на мордованому віками тілі єдиної для всіх нас Неньки-України.

Схвильоване чисте сумління українських громадян без різниці Віровизнання потребує заспокоєння . . . Афектований фанатизм автора друкованого листа до чужинців повинен бути приборканий . . .”

Але так само, як наш народ ніколи не припиняв своєї боротьби за відзискання своєї державної незалежності, так само ніколи не припиняв своєї боротьби за повернення релігійної єдності, яка існувала до накинення нашому народові гвалтом релігійного роз'єднання. Доказом цього є відродження Української Православної Церкви поза межами України в країнах вільного світу, як Америка, Канади та ін., коли то велика частина нашого народу, опинившись на волі, відкинула унію, як пам'ятку польського політично-релігійного поневолення українського народу.

Ми міцно віримо, якщо тільки Україна звільниться від чужої опіки, релігійна єдність українського народу в Православній Вірі прийде сама собою. Добре розуміє це Рим, а тому з одного боку радіє з кожного посунення української Єрархії латинщення унії, а з другого боку виявляє себе ніби оборонцем Православного Сходу.

Для прикладу візьмім насильне запровадження ц е л і б а т у, який завзято поборювали вірні Греко-Католиць-

кої Церкви в Галичині. Як Рим міг боронити жонате Священство, коли він сам заініціював це порушення загарантованих свого часу прав уніятської Церкви?

Я знаю особисто кількох Священиків греко-католиків, що опинились на скитальщині, які звертались до Єпископів в Америці й Канаді з проською спровадити їх до цих країн для душпастирської праці. Більшість з них не отримали навіть відповіді, і то від своїх бувших товаришів з теологічних студій. І коли ми маємо кількох жонатих Священиків греко-католицьких з Європи, то вони завдячують своє тут перебування майже виключно (як не виключно) своїй рідні. А коли тим Священикам дали тут душпастирську працю, то хіба тільки тому, що могли вони в противному разі піти до Православної Церкви.

Рим не чує нарікань, глибокого жалю, а навіть розпачу жонатих греко-католицьких Священиків, які чесно працювали для свого народу на рідних землях, а в наслідок військових подій опинились поза межами своєї Батьківщини. Але целесів, що мали своїх господинь за прикладом римо-католицьких Священиків, радо вітали і спроваджували для праці в їх дієцезіях...

Як справа жонатого духовенства, що його в Уніятській Церкві було забезпечено Римом, виглядала по Першій світовій війні та як вона виглядає тепер, „Православний обсерватор Св. з'єднання” в „Українському Голосі” описує так: „Нам живо стають перед очима часи по програних визвольних змаганнях, коли Єпископи Хомишин і Коциловський, використовуючи наприкрішу хвилину в житті галицької вітки українського народу під новою польською окупацією, завели проти святочних клятьб Берестейської унії — примусову безженність клиру.

Єпископи в даних семінаріях жадали щороку від студентів богословів заяв із власноручними підписами, що вони „добровільно” задумують святитися в безженному стані. Ці заяви опісля посилалися в Рим із допискою, що є стільки безженних кандидатів, що жонатих „із-за важкого матеріального положення” їм святити неможливо. Чи Рим, що має такі добрі про все інформації, не знав, як це все робиться?

А у Львові хоч цієї практики не заведено, чи ж не були застосовані інші методи проти жонатих кандидатів? Пригадаймо собі: окремий перший поверх (друга підлога) для безженних, звільнення їх із оплат, понад 150 жонатих абсолювентів не висвячених 1939 року застали большевики. Деякі з них чекали на свячення по два й по три роки.

А заборона Риму жонатому священнодієвати в Канаді, яку скасовано щойно 1949 року! А заборона святити в Канаді жонатих кандидатів (булла Греці рутені рітус, 24.V.1930 р., стор. 12, §2), що раніше зроблено й для ЗДА! Яким правом? Де збереження прав і привілеїв Східної Церкви, „загварантованих” святочно Апостольським Престолом?

На добавок всього візьмім теперішню всю комедію із свяченнями жонатих кандидатів для Канади. Треба їхати аж в Югославію, до Відня, Парижа, щоб святив їх Архиепископ Гавриїл Букатка із Югославії. Відколи це східні Єпископи не мають права святити жонатих кандидатів? Де права й обов'язки Єпископа в З'єднаній Церкві? Не думаю, що вони вже так низько впали, що самі цього не хочуть робити”.¹⁹

IV

УСУНЕННЯ СЛОВА „ПРАВОСЛАВНИЙ” З БОГОСЛУЖЕНЬ

По відірванні частини українців від Православної Церкви названо їх уніятами або греко-уніятами. Трохи пізніше вже зустрічаємо назву греко-католиків, а ось недавно впроваджено назву українців католиків. Треба сподіватись, що незадовго процес „наближення” до Церкви Римської буде завершений прибавленням слова „римо”. Початок уже зроблено. Перед нами лежить „Більший Молитовник”, видавництва оо. Василіян, в якому вміщено молитву „за навернення схизматиків” такого змісту: „Пренепорочна Діво Маріє! Ми Твої слуги й сини Святої Католицької Римської Церкви!”²⁰

Що ж до самого слова „православний”, то процес цілковитого викреслення його з Богослужбового вжитку ще не завершений, але там, де слово православний могло б звернути на себе увагу, його вже не існує, хіба тільки для пропаганди. Його історія така:

На перших початках по запровадженні унії слово православний лишилось у Богослужбових Книгах так, як воно було в Православних Книжках, бо це ж була унія православних з римо-католицькою Церквою. Але поняття православія ступнево стало затемнюватись словами унія, греко-католицтво, католицтво. Коли ж ворожі кордони, які ділили українські землі по I Світовій Війні впади, і українці всіх земель в боротьбі за вільність і незалежність своєї держави пригадали собі також свою релігійність православну, провід греко-католицької Церкви перелякався: Та ж вони всі почувають себе православними!...

І ось греко-католицька Єпархія наказала викинути з Богослуження слово „православний”, щоб воно не пригадувало греко-католикам їх віками спільної зо всією Україною Православної Церкви, не замінюючи його іншим словом. Наступного, 1919 року, Єпископ Станиславівської Єпархії Хомишин зарядив, щоб усюди, де в Богослужбовому тексті є слово „православний”, замінити його словом „правовірний”.

Священик М. Чорнега у своїй статті: „Брак однообразности в Богослуженнях” стверджує, що від часу зарядження щодо слова „православний” і поминання імператора панує цілковитий згіршуючий хаос” (Нива, 1923, чч. 8-9, стор. 321-324). „Одні ми, греко-католицькі галицькі уніяти”, пише інший автор, „Домет”, із-за незнання питоменостей восточного, грецького обряду, із-за браку естетичного смаку та ще більше-виховані на взірцях латинської Церкви та її учителями або їх безкритичними учнями, стали приноровляти в обряд нашої Церкви все чуже, особливо латинське, без огляду, чи воно відповідає нашому Східньому Обрядові і нашій психіці, вироблений з давен-давна на візантійських перовзорах” (Нива, 1924, чч. 2-3, стор. 51-53).

Найперше викинули слово „православний” з поминання на Великому Вході під час Служби Божої. Замість „всіх вас, православних християн” . . . стали виголошувати: „всіх вас, правовірних християн”. Коли ж вірні стали упоминались за словом „православний”, то Священики стали виголошувати: „всіх вас, християн”.

Але це також видалось небезпечним, бо тут можуть бути не тільки православні християни, але також протестанти, а навіть сектанти. Тому не тільки стали пропускати православний чи правовірний, але навіть „всіх християн”, залишаючи на разі з цілого поминання тільки „всіх вас”.²¹ Тут мимоволі пригадується мені байка Крилова про маленького козла, на якого напали вовки, які пожерли того козлика, так що залишились тільки роженята та ноженята . . .

Так було в Галичині, так було і в Канаді та інших країнах українського поселення. Але в Римі сидить спеціальна Комісія „про Русія”, яка укладає плани про позискання для Риму не тільки України (Зрештою, для Риму існує тільки єдина неділима Росія, як про це ми знаємо з папського Послання до народів Росії), але також Росії. Рим так захоплюється тепер справою заведення унії на великих просторах советської імперії по її розвалі, що він на разі, натурально, до певного часу, як це ми бачимо з історії унії в Галичині, готовий є лишити все православним за ціну признання над собою влади Папи Римського.

Про особливіше заінтересування Риму російським народом, до якого, натурально, зараховано також український народ, римо-католицький журнал „Скапюлар” за місяць травень-червень 1953 р. (виходить в Америці) так пише: „Його Святість стоїть на місці Христа і Сам Христос діє через нього”. Він більше стурбований проблемою навернення Росії й миром всьому миру, як яка будь інша істота на землі. Це видно з його Послання від липня минулого року (1952), з яким він звернувся до російського народу . . . Найперше, наприкінці минулої II Світової Війни на Святі на честь Марії Папа передав під особливу опіку Непорочного Серця Марії Церкву, світ і . . . Росію . . . Присвячення самої Росії непорочному сердцю Марії було предметом знаменитого липневого Послання (який викли-

кав протести навіть з боку державно думаючих українців католиків, — примітка автора).²² Але це ще не все. Має наступити ще третє посвячення...²³

Отож, нема нічого дивного, що Рим тепер „робить клопоти” українській католицькій Єрархії, яка так далеко загналась в латинщину, що навіть новоприбулі українці греко-католики не пізнавали своєї Церкви, хоч вони мали досить цієї латинщини вже в Галичині. Звідси постановля парафій „новоприбулих”, як ось, наприклад, маємо в Едмонтоні греко-католицьку парафію Св. Великомученика Юрія, про якого о. Трух у книжці „Життя Святих” пише як про „дійсного католицького Святого, що був замучений за Христову Віру в Палестині ще перед Костянтином Великим” та якого Папа Бенедикт XIV проголосив заступником англійського королівства (стор. 82). Папа Іван XXIII „здеградував”, викреслив з числа Святих католицького Юрія, але православний Юрій залишається на віки вічні Святим Великомучеником Вселенської Христової Православної Церкви.

З тих самих мотивів „проросійської політики” Риму по II Світовій Війні наказано повернути до Богослужень слово православний. Але по всьому видно, що це зроблено тільки про людське око, як це не раз робилось Папами, щоб зняти відповідальність „з апостольської столиці”. І цим разом Рим мав нагоду відкрити свої уста, щоб відкинути спрямовані до нього протести... І тільки. Бо ж не всі повернули до Богослужень слово „православний”, а один з єпископів, як кажуть, мав би відверто й категорично так сказати: „Наказано було — ми викинули. І так має бути. Тільки по моїй смерті можете впровадити це слово. А доки я живу, не позволю цього зробити...” Видно, вже забагато було для нього тих змін...

Наслідник уже покійного Єпископа не тільки що не привернув до літургійного поминання слова „православний”, що його викреслив його попередник, але, як довідуємося з преси, „скартав” іншого Єпископа, що в його присутності згадав „православних християн”. Про це читаємо в статті „Не підємо, братчики, з вами”, що вміщена в „Українському Голосі”, в якій, між іншим, так про це говориться: „Коли Єпископ кир Ізидор (Торонто) від-

служив Службу Божу по приписах т. зв. Нового Службеника, затвердженого Римом, та ужив слів „православних християн”, то Митрополит не завагався на сесії Собору, перед Єпископами, всім Священиками публично його за це скартати”.²⁴

Трудно допустити, щоб згаданий Митрополит не знав правдивих інтенцій римського Престолу. А тому він діє згідно з софістичним прислів'ям: „пишеться так, а вимовляється інакше”. Тільки так розуміючи римську унію можна бути надійним членом римо-католицької спільноти. Щиро й відверто про це говорить автор „Більшого Молитовника для всіх”, про якого ми вже згадували в „Молитві до Діви Марії за навернення схизматиків”: „Ми Твої слуги й сини Святої Католицької Римської Церкви”.²⁵

Те саме знаходимо в Молитовнику Християнської Родини, що вийшов в Канаді за благословенням та печаткою Єп. Н. Будки на сторінці 252, з датою 9 лютого 1918 року: „Никита Б. М. і Ап. Пр. Бл. Єпископ Канад. Русинів”.

У цьому самому Молитовнику вже нема слова „православний” в Богослуженні Св. Літургії. На місце: „Єще молімось... за вся православния христіани”, маємо тільки: „Єще молімось... за вся христіани”. На місце: „... і всіх вас, православних християн”, маємо тільки: „... і всіх вас, християн”.²⁶

V

КЛОПОТИ ГРЕКО-КАТОЛИКІВ З ПРАВОСЛАВНИМ ВОЛОДИМИРОМ СВЯТИМ

На тому самому тлі тактичного розходження між Римом і українською католицькою Ієрархією виникають непорозуміння й клопоти українців католиків зо Св. Володимиром. Рим, з огляду на вже вказані плани навернення на католицтво „російського народу”, на разі готовий толерувати все православне за ціну признання Папи головою Церкви, намісником Бога на землі, як це було при заведенні Берестейської унії, а українська католицька Ієрархія є того переконання, що унія тільки тоді втримається,

коли вона не тільки вірою, але також своїми всіма звичаями якнайбільше наблизиться до римо-католицизму, до латинства, а якнайдалше відійде від своєї Матері, Церкви Православної.

Про це знаходимо таке авторитетне освідчення: „В нас донедавна панував тип „уніята”, — говорив о. Ігумен Шептицький на зборах Українського Католицького Інституту церковного з’єднання у Львові, — „який ніби стидався, що належить до східнього Обряду, та бажав визбутися якнайбільше того, що східне, а набути якнайбільше того, що латинське, після створеної ад хок (для цього) засади: „Як хочеш бути католиком, будь якнайменше східнім”. Такий тип, що ще і досі у нас не вигас . . .”²⁷

А чи тепер уже „вигас”? Послухаймо, що про це говорить о. Я. Федунік у статті „Вселенський Собор”, що вміщена в місячнику Едмонтонської Єпархії „Католицька Акція”. „Завдяки їхнім (поляків римо-католиків) впливам і тискові витворилася у нас обрядова й релігійно-духовна карикатура, якій доморослі латинізатори намагаються надати „Галицька традиція. . .”

Такий вид із латинізмами, який прийняв наш галицький обряд, не представляє нині атракційної сили ні для нез’єдинених, ні навіть для західніх латинників. Вони кажуть, що це „ні риба, ні м’ясо . . .” У своїй статті о. Я. Федунік висловлює жаль, що проблеми об’єднання не розуміє не тільки загал вірних греко-католиків, але передовсім Духовенство. „На жаль”, каже він, „наш загал поза рамки провінції не вийшов та своєю загумінковістю наносив і наносить справі об’єднання велику шкоду. Вони, хоч би й Духовники, як про них досадно висловився Митрополит Андрей, „держаться тільки одної дзвіниці”, до ідеї об’єднання ще не доросли”²⁸

Отож, слухно о. Я. Федунік ставить питання: „Із чим же отже підемо до наших братів нез’єдинених (православних українців, — автор)? Що їм дамо? „Галицьку традицію”?

Подавши інформацію про вищезгадану статтю о. Федуніка, редакція „Вісника” зробила таке зауваження: „По такій лінії, яка в уніятів, між іншим, характеризується

вживанням слова „нез'єдинені”, уніяти справді не мають з чим прийти до православних українців”.²⁹

У своїй коротенькій статті „Вселенський Собор” о. Я. Федунік, йдучи за латинсько-галицькою традицією, вжив шість разів слова „нез'єдинені”, але ні разу не назвав своїх братів і сестер українців тою назвою, яку вони вживають для окреслення себе ось уже буде скоро тисячу років. Українська Православна Церква має свою історію, яка органічно пов'язана з історією України. Понад сімсот років вона об'єднувала весь український народ на великих просторах України в одну велику могутню Українську Православну Родину. І коли маленька його частина, завдяки тяжким релігійно-політичним умовам під час польсько-римської неволі, опинилась поза Українською Православною Церквою, була відірвана від своєї Матері Церкви, то це не дає права ні історичного, ні юридичного, ні морального бувшим уніятим, а тепер греко чи римо-католикам ображати свою віками спільну для українського народу Матір, Церкву Православну, Церкву Українську, невластивими для неї іменами, ображаючи не тільки щонайменше 95 відсотків своїх братів і сестер православних українців, але одночасно зневажаючи всю нашу історію, всю нашу вікову боротьбу за Україну, за Віру Православну.

Не треба забувати, що найдовше боротьбу з польсько-римським уніятським наступом на Українську Православну Церкву на Західніх Землях України провадила таки наша славна Галичина, в якій дух Православної Української Церкви ніколи не завмирав, хоч була вона переможена сильнішим ворогом, як це було з незалежністю України під час наших останніх визвольних змагань.

Хоч проголошення Берестейської унії відбулось в 1596 році, то боротьба з польсько-римським наступом на Православну Українську Церкву продовжувалась ще довгі-довгі роки. Самі уніятські джерела стверджують такі факти: „Перемишльський Єпископ Інокентій Винницький прийняв унію в Варшаві 1691-го року”. Львівський Єпископ Іосиф Шумлянський прийняв унію в Варшаві 1700 року. Знесення (закриття) посліднього православного монастиря (Манявського Скита) в Галичині 1786 року.³⁰ От-

же, як бачимо, ще завчасно було святкувати 350-ліття унії...

Д-р В. Ленцик у своїй брошурі „Рим і Україна”, „Історія Української Церкви в датах”, про це саме так пише: „1692. Інокентій Винницький, Єпископ Перемишля, переходить з цілою Єпархією (?) на унію” 1700. „Львівська єпархія з Єпископом Йосифом Шумлянським перейшла (?) на унію”. „1708 Львівська Ставропігія перейшла (?) на унію”.³¹

Ці знаки запитання поставив я, бо ж ніхто не питав ні вірних, ні Священиків про їх „перехід” на унію, — їх заганяли в римську овчарню, як овечок заганяють в кошару. В яких умовах це відбувалось, ось до того одна з численних ілюстрацій.

Тількищо вийшла праця під назвою „Перемишль — західний бастион України” (Нью-Йорк-Філадельфія, 1961 рік). На сторінках 47-48 цієї книжки читаємо таке: „26 березня 1681 р. Шумлянський, Винницький, Шептицький, Архимандрити: Овруцький Сильвестер Творовський та Мілецький Степан Горан склали свої тайні заяви приступлення до унії на руки папського нунція у Варшаві Опіція Палявічіні в приявності королівських комісарів.

З них перший Інокентій Винницький проголосив явно своє приступлення до унії 23 червня 1691 р. ... Шумлянський зволікав з явним проголошенням себе уніятим, деякі шляхтичі перемиської єпархії признали його своїм Єпископом. Але коли, після повороту Кам'янця на Поділлі (1699) з-під турецької окупації під польську, польський сейм вирішив, що в Кам'янці, як пограничній твердині, не сміють мешкати православні, король віддав адміністрацію кам'янецьких Церков Інокентієві Винницькому; останній вислав до Кам'янця двох уніятських ченців, та польські комісари передали їм тільки Церкву Св. Івана, а інші православні Церкви опечатали. Шумлянському ж, що пробував захопити ці Церкви своїм панцирним відділом, не залишилося нічого, як тільки заявити себе уніятим явно, що він і зробив у 1700 р.”

Щодо „переходу” Ставропігії на унію, то А. Соколів пише так: „Не може бути двох думок щодо мети таких постанов, як заборона Ставропігійальним Братствам зно-

ситися з Патріярхом та заборона православним виїзду за границю й приїзду з-заграниці. Тут видно її як на долоні. Тими постановами поляки забезпечували собі неминуче винищення спершу православної Ієрархії, а потім і нижчого Духівництва. В той же час уніятм надано привілей...”³²

Щодо ролі Шумлянського, як ліквідатора Православія, там же читаємо таке: „Вийшов тоді на сцену (у часі тяжких переслідувань православних, — автор) в ролі ліквідатора Православія в Галичині, отой, сказати б, четвертий з „найревніших”, Єпископ Львівський Йосиф Шумлянський із своїм зрадницьким планом. Це він вимагав для себе маєтків Київської Митрополії, посади Архимандрита Печерського Манастиря та окремої грошової пенсії від Папи за згоду на унію. Це він віддав свій галицький народ на знуцання, і зробив його об’єктом варварських практик фанатичної польської шляхти. Двадцять років удавав православного, обманюючи Патріярха й народ, а одночасно найганебінішими засобами насаджував унію. Чи може бути щось огидніше? І де тут патріотизм?

Велику активну поміч у здійснюванні свого уніанізаційного плану мав Шумлянський з боку польської шляхти. Ті польські шовіністи в своїй католицькій ревності затратили всяке почуття міри, а впарі з тим і свою людську гідність. Їхні бо вчинки, — це були радше вчинки хижих тварин. Брутальність тих тварин у людському образі доходила до зеніту.³³

Мимо тяжких переслідувань Львів ще понад сто років боровся з ворожим наступом. Про вірність Львова Православній Вірі, не зважаючи на зрадницькі поступовання Шумлянського та жорстоких ворогів Православія, знаходимо таке свідчення в „Нашій Холмщині”: „Для унії ревно трудився від самих початків Єпископ Дионисій Збруйський, як видно це з його протестації проти тих, хто старався киринити проти унії. По нім настав Арсеній Андрієвський. Він майже всю дієцезію мав в єдності, мимо нагальних вибухів кирині схизми, наводженої зі Львова і з Волині”.³⁴

Отже, як бачимо, Львів, будучи центром Львівської Єпархії, не тільки сам тривав у вірності Православній Ві-

рі, але також простягав руку помочі своїй сестрі Холмщині в боротьбі з польсько-унійним на неї наступом, обороняючи споконвічну приналежність до Святої Православної Української Церкви.

Трудно католикам з Святим Володимиром!

Цієї свідомости приналежності до Української Православної Церкви, як частини Вселенського Православ'я, не знищили роки польсько-римської неволі. Ця сама свідомість спричинила відновлення серед нашого народу, що опинився на волі, Рідної Української Православної Церкви, що є продовження Церкви Св. Володимира Великого та яка свій початок має у Св. місті Єрусалимі, де Христос Спаситель заснував Свою Церкву.

Натурально, це викликало велику реакцію з боку греко-католицького проводу, який був певний, що він уже цілковито опанував українською православною душею. А вона виявилася невмирущою. Сини й доні Галицької землі вернулись і вертаються в обійми своєї Матері-Церкви Православної, Церкви Української, незалежної від чужих ворожих для неї осередків, які віками не розуміли й не хочуть розуміти її духа свободи у Христі, що є єдиним Головою Церкви. Наслідком цього маємо такі парадокси.

В одному з міст Канади побудовано Катедру на честь Володимира й Ольги, яких провід греко-католицької Церкви зарахував до католиків... Але в Молитовниках, як це далі побачимо, або цілком нема Молитви-Тропаря для Св. Володимира, або фігурує він у Тропарі „правовірним” або навіть „православним” в римському виданні Часослова, в якому виразно говориться, що він знайшов Православну Віру.

Видно, що Римові ще потрібний „православний Володимир”, а греко-католицька Церква вже боїться Володимирівого Православ'я, а тому робить його католиком в римському розумінні.³⁵ Чи не тим треба пояснити той факт, що в 4-х томах „Життя Святих”, що вийшли недавно під редакцією о. Труха,³⁶ не подано на відповідних міс-

цях життеписів Св. Володимира й Св. Ольги? Правда, читача відсилають до 5-го тому, який має ще вийти... Якої Віри буде в п'ятому томі „Життя Святих” Св. Володимир, православним в розумінні Вселенської Церкви чи католиком в розумінні Римської Церкви, чи може православним, — трудно сказати тепер...

Ось недавно, будучи в одному домі „мішаного подружжя”, слухав я на плиту награну Службу Божу з Церкви Св. Варвари з Відня. Служать три Священники. Всі три на Великому Вході виголошують: „Вас і всіх православних християн...” Звертаюсь до господаря дому, греко-католика, та дякую йому за Молитву за нас, православних, але одночасно висловлюю здивування, що не чув я, щоб згадували католиків... „Та ми вже самі не знаємо, що з нами виробляють: то викидають „православних”, то знову їх згадують, а в проповідях ми все чуємо, що ми католики” — відповів мені господар, і йому стало якось ніяково...

Бачимо, що греко-католицька Єрархія має великий клопіт з православним Володимиром. Вона не знає, на яку ногу стати: Чи слухати свого Первосвященника та визнати, що Св. Володимир Великий прийняв Православну Віру, чи лишитися при своєму, що Св. Володимир Великий прийняв Католицьку Віру, а про Св. Володимира згадувати якнайменше або навіть цілковито промовчувати про нього...

Треба признати, що обидві сторони в цьому питанні мають тяжку ситуацію, бо ж Св. Володимир не тільки просвітитель України, але могучий Володар Української Держави. І ось одна й друга сторона висуває наперед Св. Володимира тільки там, де він, на їх думку, конче потрібний, чи то з мотивів національно-політичних чи релігійних. Але де можна його сховати, то краще про нього навіть не згадувати...

Йосафат Кунцевич є патроном поляків

Що воно на практиці так власне є, загляньте до книжки „Життя Святих” католицької Церкви.

Отож, найперше до рук беремо „Життя Святих Господніх на всі дні року”. Ця книга, „апробована й поручена Архієпископами й Єпископами католицької Церкви”, містить у собі великого формату 1261 сторінку (Перше видання 1894 року, а друге 1922 р.³⁷). Натурально, ми там знаходимо життєпис Йосафата Кунцевича, про якого на сторінці 1095 так говориться: „Папа Піус 9-й оголосив Йосафата Кунцевича Святим . . . **Йосафат є патроном поляків і русинів**”. Так про Йосафата Кунцевича, який роз’єднував українців, ділив на два ворожі табори, які й досі поборюють себе . . .

Але в цій самій книзі „Життя Святих Господніх на всі дні року” ви ні одного слова не знайдете про Св. Володимира, який через Хрещення України в християнській Православній Вірі об’єднав усі племена в одну велику могутню українську державу. Для нього місця в книзі „Життя Святих на всі дні року” не знайшлося . . . Бо Св. Володимир православний, а не католицький Святий! . . .

Але може то „чужі” забули про Св. Володимира? . . . Беремо до рук „Молитовник Християнської Родини”, на якому знаходимо таку апробату: „ч. 38 (Орд. Позволяється печатати. Від гр. кат. Митрополитого Ординаріяту. Львів, дня 6. мая 1910 /—/ Андрей Митрополит”³⁸). І тут ми знаходимо обширний життєпис Йосафата Кунцевича. Тропар і Кондак для нього. До того ще в Тропарі на честь „Йосафата” знаходимо явну неправду, бо в ньому є такі слова: „. . . от распрюлюбних врагов убиен еси...” то значить, що Йосафата вбили люди, які любили распрю, ворожнечу, ненависть. Але це ж не відповідає правді, бо ту „распрю”, ворожнечу й ненависть на православну Білорусь приніс Йосафат разом з поляками римо-католиками, які поневолили й гнобили білоруське православне населення релігійно, політично й економічно, як пропагатор польського римо-католицизму, папства, що він його, як це стверджує не тільки українська, але також польська історія, насаджував силою й гвалтом, люто переслідуючи Священиків і народ.

„Восени 1623 року прибув Йосафат до Вітебська і почав таке переслідування православних, що, як кажуть іс-

торичні записки, пригадувалися часи переслідування перших християн”.

„Вітебщани довго терпіли, але вкінці годі-годі вже було терпіти... Та й помочі ні звідки було сподіватися, бо польські суди стояли по стороні Йосафата; за ним стояв сейм і король; за ним стояло польське Духовенство; за ним стояв Рим. Бо Йосафат був їх робітником”.

„В неділю, 12 листопада 1623-го року, коли Йосафат правив Утреню, його Архидиякон зауважив, що православний Священик Ілля переправляється через ріку Двину, щоб мати для православних Богослуження. І Доротей напав на Іллю зо своїми, тяжко його побив, зв'язав руки й ноги і замкнув в кухні в будинку Йосафата”.

„Вістка про це рознеслася по місті, задзвонили в вічевий дзвін і народ — чоловіки і жінки — рушили до палати Йосафата, маючи в руках, хто що міг взяти”.

„Тут найперше освободили свого Священика Ілю, а потім кинулися на Йосафатових слуг”.

„Інтересне оповідають католицькі письменники про хід тих подій. Вони кажуть, що Йосафат: „Зібрав службу, наказав (заборонив) їй набивати рушниці кулями, дозволяючи стріляти лише для постраху сліпими набоями” (Життя Йосафата, канад. вид., стор. 43)...

„Природна річ, що стрілянина посунула людське обурення до крайности. Кожний мусів думати: „Не досить, що грабунком забирає наші Церкви, що забороняє Богослуження, що побиває наших Священиків і нас переслідує, але ще хоче нас повистрілювати...” І католики в подібнім випадку не інакше думали б!”

„Дальший хід подій пішов по тій стежці, яку прилагив Йосафат. Люди дістались до Йосафатової кімнати, розрубали йому сокирою голову і добили вистрілом з рушниці. Тоді тіло поволокли на берег і кинули в ріку. Рибаки, що тут були, взяли тіло в човен, прив'язали до шиї і ніг камені, завезли на місце, що „звалося Пісковатим і кинули в воду...”

„Доведений до крайности народ понищив багато дечого, що було в палаті. Католицькі письменники так це описують: „...Начиння золоті і срібні... оружје... те все зникло... Дістались до півниці, викотили бочки з ви-

ном і пивом... (Житє Йосафата Кунцевича, Жовків, вид., 1902, ст. 215)".

„Однакож диво з див, що католицькі оборонці Йосафата відважилися ті бочки викотити на світло денне. Коли б католики їх не викотили, то світ і не знав би, що Йосафат мав бочки з вином і пивом...”

„В канадійському виданні того вже нема”... Видно, що канадійські видавці Йосафатового життя додумалися, що золоте й срібне начиння, зброя і бочки з вином та пивом трохи не до лиця Святому, отже вже бочок не викочували — і так зробили Йосафата культурнішим і більше на Святого похожим”.³⁹

Рим скажений від ненависти на православних, що вони відважилися поставити спротив гвалтам польсько-римського наступу на православну душу та боронити свою Матір-Церкву Православну. Папа Урбан VIII такими словами заохочував польського короля Жигмунта III до пімсти та покарання вітебських мешканців: “... Державний королю, ти не повинен здержуватися від меча й огню...”⁴⁰

А уніяцький Митрополит Рутський у своєму листі до Кардинала Бондіна так пише про різні кари, що ними покарано вітебщан: „Відрубано голови двом міським передовим достойникам, а разом з ними вісімнадцятьом горожанам, а їхнє майно сконфісковано. Коло ста других горожан, які розбіглися в різні сторони перед прибуттям комісарів, засуджено на смерть заочно, а їх майно також сконфісковано”.⁴¹

Про смерть одного з тих передових достойників радника Петра Василевича в „Житті Йосафата” (стор. 242) читаємо так: „Коли кат хотів відтяти йому голову, він (Василевич) почав боронитися руками, а тоді кат відтяв йому одну руку, потім другу, потім вуха, а накінці доперва голову...”

Експерименти Риму над українською душею

„Цей маленький опис жорстоких мук показує вже, якими безбожними звірюками, якими моральними бандитами були ті польсько-католицькі судді і карателі, що,

зайшовши на чужі землі, так по дикому мучать православного за те, що він на своїй землі обороняє свою Церкву! Це показує, яким диким і безбожним був тоді цілий польський та римський католицизм, що допускав і оправдував такі знущання й насильства”.⁴²

Чи багато він змінився за наших часів?

Ми не будемо говорити про Павеличеву Хорватію, де під час II Світової Війни, під проводом „Римо-католицької Акції”, замордовано понад один мільйон православних сербів, що ствердила спеціальна Комісія Об'єднаних Націй та на підставі слідчих матеріалів якої вийшла книжка під назвою „Хижі вовки” з уміщенням на першій сторінці обкладинки замордованого в bestialьський спосіб православного серба Мілоша Тесліча з таким підписом: “This is the work of “Catholic Action” in 1942. It could happen in Canada in 19?? (Revening Wolves by Monica Farrell. Canada Protestant League. 1956 — Armdale, Halifax).”

Нехай про це свідчать також поруйновані й обезцнені на нашій многотраждальній Холмщині Святині, гіркі сльози, плач і зойки та терпіння українського православного населення Холмщини, що його під конвоем польських жовнірів, та ще під марш військових оркестр проваджено до польських костелів, а ксьондзи чинили над ними дальшу наругу, бо казали їм, вітаючи, що це вони плачуть з радости, що приймають Римську правдиву Віру...

Рим того не чув і не бачив... І щоб спинити те дике й варварське руйнування Церков та переслідування православних українців, мусів вмішатися уряд ССРСР, советський амбасадор, який вніс у Варшаві гострий протест-демарш у польському міністерстві закордонних справ, використовуючи відповідні постанови Ризького договору з 1921 р. про охорону релігійних і національних прав українців у Польщі. І тільки тому, що тоді грозила війна Німеччини з Польщею, стало хвилево легче...⁴³

Поляки, що думали й думають державними категоріями, були обурені дикими вчинками польського уряду, що патронував та сам провадив, за допомогою війська й поліції, війну з безборонним православним населенням

та насаджував гвалтом польський Римо-католицизм. Відважився протестувати публічно тільки відомий польський публіцист Станіслав Мацкевич, який за свою сміливу критику бездарного польського уряду попав до концентраційного лагерь у Картуз-Березі, що був призначений переважно для українців. „Це були переписи людей, що не доросли до влади”, — такими словами схарактеризував він польський уряд. Це свідчення ми знаходимо в польському місячнику „Культура”, що виходить у Парижі, за 1960 рік.

У цьому самому місячнику знаходимо такі думки про ганебні події, що відбувалися на Холмщині в 1938-1939 роках: „Були це гвалти, за які порядний-чесний поляк до самої смерті повинен червоніти. Доповнюючи відомий вислів, можна було б сказати, що були вони чимсь більшим, як злочин і чимсь більшим, як помилкою, були вони виявом безмежної глупоти людей, що мали тоді владу в Польщі. Порядно-чесний поляк не повинен забувати про вчинки тих осіб, які тепер відпочивають на еміграції та які по перечитанні того, що тут написано, може тільки по дурному всміхнутись”.⁴⁴ Так пише поляк, що думає категоріями державними й християнськими.

Усе це діялося на наших очах, у ХХ столітті. А що ж говорити про ті темні часи панування на українсько-білоруських землях польсько-римського фанатизму єзуїтів? Польський патріот Броніслав Трентовський, що думав категоріями державними, так про це говорить: „Ми провадили боротьбу за віру в Папу, із ким же? З власним народом, який так само, як і ми, вірив в Христа та Його місію. Ми провадили боротьбу за Папу, за Тридентський Собор, за єзуїтів, добровільно, несвідомо копали могилу для власної вітчизни. Де ж був розум у наших предків? Єзуїти спалили й вирвали його з наших голів...”⁴⁵

Серед тих, що воювали за Папу з безборонним побожним православним народом, сіючи серед нього „распрю”-ворожнечу, був і Йосафат Кунцевич, як провідник ворожої по відношенні до православних акції. У тій війні, якою метою було нищення Православної Церкви, Йосафат загинув. Тому неправдою є, що він забитий „распрюлюбними врагами”, як говорить Тропар-Молитва, при-

свячена Йосафатові. Він сів вітер-ворожнечу серед спокійного православного населення, а тому мусів збирати бурю, як про це говорить наша приповідка.

Ось для такого „Святого” є місце в кожному виданні греко-католицького Молитовника... для українців.

Що ж до Св. Володимира, то не тільки нема його життєписа, а навіть нема коротенького Тропаря. Зрозуміло, бо він православний Святий, а не католицький.

Але це ми покликувались, як кажемо, на старо-крайове видання. Загляньмо тепер до канадійського видання „Вечірня й Утреня та інші Богослуження на всі неділі й Свята цілого року”, друге видання року Божого 1945, за Благословенням Архиепископа Василя.⁴⁶ Тут знаходимо повний Чин Богослуження для Йосафата, але для Св. Володимира не знайшлося місця навіть на коротеньку Молитву-Тропар на його пошану. Цілком розумію О.О. Василян: коли нема Св. Володимира в книзі Святих Господніх Католицької Церкви, то нема для нього місця також у Богослужбових книжках Греко-католицької Церкви, бо ж Володимир православний Святий, а не католицький.

Нарешті подивімось ще до одного видання крайово-канадійського. Перед нами „Апостоли на неділі і Свята так, як їх читається в українських католицьких Церквах”. Ці апостоли друковано українською фонетикою на підставі підручника, одобреного Митрополитом Сильвестром у Львові року 1888-го.⁴⁷

Надаремно ви будете шукати Апостола на Свято Володимира, — не знайдете, бо його там нема. Але на „Святого” Йосафата — прошу дуже, на сторінці 55! Чому ж нічого нема для Св. Володимира? Бо Володимир український Святий, а не католицький.

Але ось перед нами римське видання Богослужбової книжки „Часослов”, який видано в Римі 1950 року „по Благословенію Святійшого Римського Апостольського Престолу”, який мріє про навернення на католицтво Росії („Народів Росії”). Про Йосафата, розуміється, якнайбільше, але Йосафатом не принадиш „народів Росії” до Риму. Тут конечно потрібно показати себе приятелем Св. Володимира, як Православного Просвітителя України. І ми, дійсно, знаходимо, там, що Св. Володимир прийняв

таки Віру Православну, а не правовірну чи католицьку: „Уподобился еси купцу, іщущему доброго бисера, славнодержавний Владимире, на висоті стола сідя матері городов, Богоспасоємого Києва; іспитую же і посилая к царському граду увідіти (довідатись про) Православну Віру, обріл (знайшов) еси безцінний бисер, Христа, ізбравшого тя яко вибраного Павла . . .”⁴⁸

Римському Папі напевно не снилось навіть, що його апробата Тропаря Св. Володимирові мусить перейти через цензуру української католицької Єрархії. Дарма, що в Часослові виразно зазначено: „по благословенію Святійшого Римського Апостольського Престолу”. Тут у Канаді свої цензори, які вирішили, що цей Тропар мусить бути „змодернізований” або його цілком не треба вміщувати в Богослужбових книжках чи Молитовниках. І ось, наприклад, у Молитовнику Християнської Родини, що його склав о. Іриней Назарко, слово „православний” замінене словом „правовірний”.⁴⁹ У Молитовнику для молоді „Ключ до Неба”⁵⁰ Тропаря-Молитви для Св. Володимира цілком не вміщено. Так само нема згадки про Св. Володимира в „Молитовнику для українського народу”, що вийшов за апробатою Єп. Роборецького.⁵¹

Це, видно, припало до серця о. І. Назаркові. І тому, щоб не мати клопоту з „Володимиром”, у новому виданні „Молитовника Християнської Родини”, вже нема ні „православного”, ні „правовірного” Володимира: Тропаря-Молитви Св. Володимиру не вміщено . . .⁵²

VI

УСУНЕННЯ СЛОВА „ПРАВОСЛАВНИЙ” З ІНШИХ БОГОСЛУЖБОВО-МОЛИТОВНИХ ЧИНІВ АБО ЦІЛКОВИТЕ НЕВМІЩЕННЯ ЙОГО В НОВИХ ВИДАННЯХ

Греко-католицький провід боїться слова „православний”, а тому не тільки викидає саме слово „православний”, але навіть не вміщує вже тих Богослужбово-Молитовних Чинів, в яких це слово повторюється, в нових виданнях.

Зробивши Св. Рівноапостольного Володимира Великого католиком у римському розумінні, вирішили вони зробити римським католиком також Свв. Рівноапостольних Кирила й Мефодія, Всеслов'янських Апостолів, і то якраз напередодні святкування 1100-літнього їх Ювілею: у новому виданні „Молитовника Християнської Родини” викинуто з Тропаря Свв. Кирилу й Мефодію слово „православний”.

Покійний Митрополит Андрей Шептицький не відважився того зробити. Молитовник „Християнської Родини”, який вийшов свого часу в Жовкві, в Галичині, за його Благословенням, а пізніше був перевиданий „Канадійським Фармером” у Вінніпегу, в Канаді, подає Тропар такого змісту: „Яко Апостолов єдинонравнії, і слов'янських стран учителіє, Кириле й Мефодіє богомудрії, Владика усіх моліте, вся язики слов'янскія утвердити в Православії й єдиномислії, умирити мир, і спасти душі наша”.⁵³

У „Молитовнику Християнської Родини”, нове видання, канадійське 1959 р., в Тропарі-Молитві Свв. Кирилу й Мефодію вже нема слова „православний”. Ось його зміст: „Яко Апостолов єдинонравнії, і слов'янських стран учителіє, Кирилле і Методіє богомудрії, Владика усіх моліте, вся язики слов'янскія утвердити во єдиномислії, умирити мір, і спасти душі наша”.⁵⁴ Де ж поділось слово „Православії”? Його викинули, бо бояться його: воно нагадує Матір-Церкву Православну, яка оплакує їх, вільний чи невільний відхід...

Страх перед Православієм так опанував римськими діячами серед українського народу, що вони не тільки викидають окремі слова „православний”, але не вміщують його вже в новіших виданнях Акафісту Св. Миколаю, Мирлікійському Чудотворцю. Чому? Бо там часто згадується Св. Миколай, як оборонець Православної Віри.

Ось переглядаю я старанно, бажаючи знайти Акафісти Св. Миколаю, такі досить об'ємисті Молитовники: „Молитовник Християнської Родини”, нове видання (вже згадуваний), „Мій Спаситель”,⁵⁵ „Май Дівайн Френд” (“My Divine Friend”),⁵⁶ двомовний, церковно-слов'янською й

англійською мовами, та інші. Вже немав в них Акафіста Св. Миколаю (як це є в старших виданнях), який серед українського народу користує з такої великої пошани й любови. В Акафісті, що йому присвячений, Св. Церква звеличує його не тільки за його милосердя й добродієність, не тільки вказує на нього, як на „приклад лагідності й учителя терпеливості”, але також називає його „зразком Віри”, „правилом Віри”, і то „Православної Віри”, яку Св. Миколай так завзято обороняв перед єретиками на I Вселенському Соборі, що відбувся в м. Нікеї 325-го року, та на протязі цілого свого життя, залишаючи нам свій заповіт міцно стояти на сторожі Правди Божої, Правди Православної, що її нам з Неба на землю приніс Сам Христос Спаситель та який Сам став Головою побудованої Ним Церкви.⁵⁷

В Акафісті на його честь і пошану ми прославляємо його такими словами: „Ти був у Нікеї з Отцями Святими оборонцем Віри Православної... Радуйся, твердине Віри Православної... Радуйся, бо тобою Віра стверджується; радуйся, Миколає, великий Чудотворче!”⁵⁸

„Арія богопротивника... ти переміг, а нас у Вірі Православній утвердив”,⁵⁹ „Хвалу Пресвятій Тройці більшу від інших приніс ти, Отче Миколає, думкою, словом і ділом, бо великим досвідом православної повеління з’ясував ти, Вірую, надією й любов’ю навчаючи нас Єдиному Богові співати: Алилуя”.⁶⁰

Отож, як бачимо, розпочата „переведенням цілого ряду реформ в уніятській Церкві” латинізація Замоїським Собором, на якому „між іншим запроваджено Читану Службу Богу, до „Вірую” додано „і Сина”, як це стверджує у своїй праці д-р Василь Ленцик, греко-католик,⁶¹ продовжується до наших часів. Різниця тільки в тому, що вже не наказують Священикам, як колись Митрополит Афанасій Шептицький (1729-1746): „...вимаж, вмісто же его напиши так...” Цей ревний виконавець директив Комісії, яка була утворена на підставі ухвал Замоїського Собору та переважаючи більшість членів якої становили латинники, видав 3 травня 1738-го року окружне Послання до Духовенства, в якому, під загрозою усунення з займаних становищ, наказав усім „пречесним Отцем

Ігуменом і Протопресвітером, в дієцезіях его обітаючимся, да всякіє церковніє книги... в часі осьминедільном, увидінію сего Посланія послідуєщому справити не замедліют". Залякане Духовенство стало заліплювати цілі рядки папером та виписувати те, що було наказано...⁶²

Нелегко це давалось діячам унії. Про це виразно пишуть греко-католицькі історики. Ось одне з тих свідчень: „Межи львівськими русинами-міщанами, а особливо межи членами Ставропігійського Братства, удержувалася ще, мимо прийняття унії, згадка про Православіє. Це явище дається пояснити тим, що львівське міщанство найдовше держалося Православія і що Ставропігія уважала своєю головною задачею боронити нерушимість грецького обряду і через свою друкарню стояла в зносинах з православієм.”⁶³

Богослужбові Чини нашої Церкви — це проповідь Православної Віри, яку Отці VII Вселенського Собору так окреслили: „Це Віра Апостолів; це Віра Отців Церкви; це Віра православних віруючих”. Це Віра, якої остаточним тріумфом було проголошення „Неділі Православія”, що вперше відсвятковано її в 843 році, а від цього часу в Православній Церкві рік-річно в Катедральних Храмах відбувається спеціальний Чин Православія, а сама неділя носить назву „Неділя Православія”.

Богослужбові Чини нашої Церкви — це свідки Вселенського Православія та непереможности Христової Православної Церкви, про яку її Основник, Сам Господь наш Ісус Христос, сказав: „Побудую Я Церкву Свою, — й сили адові не переможуть її” (Мат. 16:18).

Богослужбові Книги нашої Церкви — це свідки Православія нашого українського народу від часів його Охрещення в Православному Віру. Богослужбово-молитовні Чини нашої Церкви — це свідки невмиручости українського православного духа.

Чи не тим треба пояснити ту боязнь і той страх греко-католицького проводу, який вже на протязі століть усуває, де тільки можна й як тільки можна, тих незаперечних свідків і провідників Святого Православія?

Але римо-католицька акція в боротьбі з Українською Православною Церквою не обмежується тільки до ділян-

ки Богослужбово-молитовних Чинів. Вона вживає також інших способів, щоб затьмарити українську православну свідомість. Що це так, ось зараз побачимо.

VII

ПРОМОВЧУВАННЯ, ЗАТАЮВАННЯ ТА ІГНОРУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ІСТОРІЇ

Календар „Світла” на 1957 рік, видання оо. Василіян в Торонті, подає коротенькі життєписи наших славних гетьманів, будівничих Української Держави та Української Православної Церкви. Але чи хоч одним словом згадано, що вони були вірні сини Української Православної Церкви? Ні.

Про головного організатора козащини, як державної сили, князя Байду Вишневецького, який в бою з турками в 1558 році попав у турецьку неволю, читаємо так: „На приказ султана його (Байду-Вишневецького) в Царгороді розстріляли. Народня традиція оспівує, як його кинено з високого муру в море, а він, падаючи, зачепився ребром за гак і так висів три дні і три ночі. Турки обіцяли йому життя, а Султан навіть руку своєї доньки, коли б тільки він погодився покинути свою Віру. Але геройський лицар згинув, але не зрадив. Ідеалізуючи постать Байди-Вишневецького, народня пісня дала вислів свого розуміння козащини, як ордену неустрашимих лицарів за Віру й за народ”.⁶⁴

Отож, геройський лицар згинув за свою Віру, але не зрадив її. Якої Віри не зрадив? Віри Православної, бо тоді Православною була вся Україна, всі українці. Чи ж цей великий оборонець Православної Віри не лишив нам заповіту, кров'ю написаного, щоб і ми не зраджували Православної Віри?

Чому ж греко-католики ховають від своїх вірних Мучеників за Православною Віру? Чому замовчують правдиву історію українського народу та його Церкви?

А ось вам ще одне „насвітлення” української православної історії у „Начерку Українського Письменства...”

„Боярин Василь Загоровський пише заповіді своїм дітям, щось за взором князя Мономаха . . . Заповіт писаний в 1577 році. Вимагає від дітей . . . „аби писма свого русского і мовеня рускими слови і обичаєв цнотливих і покорних руских не забували, а наболшей Віри своєє — ніколи аж до смерти своєє не опускали”.⁶⁵

Якої ж „Віри аж до смерті не опускали”, не зрадили? Віри Православної, Церкви Православної, бо Василь Загоровський був вірним її сином та напоминав своїх дітей не вирікатися Православної Віри (Писав цей Заповіт з турецької неволі).

Чи цей Заповіт Мученика за Святу Православну Віру не зобов’язує також нас, українців-сучасників, міцно триматися Православної Віри та дітей своїх, за прикладом Загоровського, Правдам Віри Православної навчати?

А ось вийшла нова праця о. І. Назарка, ЧСВВ., під наголовком: „Київські і Галицькі Митрополити”.⁶⁶ Наприкінці книжки вміщена черга Митрополитів. Під точкою 4: „Митрополити Київські і Галицькі (в Литві). Не к а т о л и ц ь к і”: Точка 5: „К а т о л и ц ь к і” А де ж православні? А самий текст переповнений словами „нез’єднані”. А де ж поділась Православна Церква?

Так інформують греко-католицькі автори своїх вірних про життя і боротьбу Православної України за свою державність, за свою Святу Православну Українську Церкву, яка протягом майже вже тисячолітньої історії ніколи не кланялась чужим богам та завжди високо тримала прапор, як Рідна Церква Українського Народу.

Загляньмо також до „наукових видань”... Перед нами праця в англійській мові „Львів”, збірник праць з нагоди сімсотріччя. На головному місці: Наукове Товариство ім. Шевченка”.⁶⁷ На сторінці 144 читаємо таке: „Ставропігійське Братство побачило свою помилку по відношенні до Шумлянського і зголосило своє приєднання до унії 20-го березня 1708-го року, але їх формальне приєднання відбулось тільки після смерті (27-го липня 1708), коли Папа Климент II-ий загарантував його привілеї (5-го квітня 1709 року)”.⁶⁸

При яких умовах Ставропігійне Братство „прийняло унію”, ми вже згадували. Тут подаємо ще одне свід-

чення, щоб читач побачив, в яких умовах у тих часах було Стравропiгiйне Братство, про що автор цитованої статтi, на жаль, не подав, замовчуючи про це. Отож, „Єпископ Шумлянський” ще в р. 1667 звернувся до папського нунція з готовiстю прийняти унiю вiд цiлої єпархiї. Але остання з церковним Братством на чолi за Єп. Шумлянським не пішла. Тодi вiн, лишаючись „православним”, повiв підступну провокативну роботу протягом 33-х рокiв, користаючи з повної підтримки польських урядових чинникiв. Нарештi цей провокатор під омофором в р. 1681 присягає на унiю. Але лише в р. 1700 вiн рiшається захопити в день Св. Петра й Павла Братську Церкву у Львовi, на першу унiятську Вiдправу, до якої запросив визначних полякiв на чолi з гетьманом Яблоновським. Подiя зо слiв самовидця за проф. В. Антоновичем (цитов. твiр, ст. 58) вiдбулася так: „Коли Шумлянський, в товариствi дуже численних гостей, прийшов до Церкви, то перелякався, що головнi й бiчнi дверi були замкненi... Запрошенi гостi, поляки, мусiли довго чекати, червонiючи з сорому й обурення, то на ганку Церкви, то в повозах. Єпископ, ображений таким грубим противенством мiщан, звернувся з проханням до гетьмана Яблоновського, щоб той наказав жовнiрам виважити дверi. Яблоновський радо погодився сповнити цю пропозицiю, i жовнiри, на його приказ, дiсталися до Церкви по дахах сусiднiх домiв, вирубали дверi сокирами, бо не могли дiстати залiзних друкiв, i так вiдчинили дорогу до Церкви Єпископовi та його гостям...”⁶⁹

Дiйсно, було за що „перепрошувати” Єпископа Йосипа Шумлянського... Чи не вiн повинен був перепросити Православне Братство? Це ж вiн, Єпископ Шумлянський, „добив” Братство, яке так багато терпiло переслiдувань з боку польських займанцiв.

✕ У статтi „В роковини Львова”, що умiщена в „Органi Українського Допомогового Комiтету в Бельгiї, Вiстi”, читаємо таке: „В 1584-1595 р., в сам день Рiздва, на Успенську Церкву при Руськiй вулицi напав польський Архiepископ Солiковський, прогнав усiх вiрних з Церкви, зневажаючи нашого Священника й запечатав Церкву. В 1584-1595 рр. Старопiгiйське Братство мусiло звести процес

з магістратом, що опинився в руках поляків, за право дзвонення в Успінській Церкві”.⁷⁰ †

Що тими вірними та Священиком були православні українці, про це промовчано, як також про український православний Львів, хоч подається там же, що „Боротьба українського міщанства, зорганізованого у своїх Братствах і цехах, була нерівною боротьбою проти нещадних ударів займанців, але Львів перетривав її і не здавався”. Так успішно боровся український православний Львів із займанцями, доки Єпископ Й. Шумлянський та його помічники не зрадили своєї Святої Православної Української Церкви та не стали допомагати займанцям в їх праці посилення національного й релігійного поневолення українського православного народу.

Часопис „Гомін України”⁷¹ помістив статтю „Вінець праці патріотів Острозького осередку” (У 380-ліття видрукування Острозької Біблії). З великою приємністю читаємо про славний розвиток української православної культури в 16-17 століттях у таких центрах, як Остріг, Львів і Київ, та видрукування Біблії старо-українською мовою.

Треба сказати, що стаття написана майстерно. Її можна окреслити, як великий гімн українським ученим та письменникам, українській культурі та меценатові української культури Костянтину Острозькому.

Найперше автор статті вказує на ті тяжкі умовини, в яких знаходились українці під польським пануванням. Він пише: „Позбавлення всякого значення міщанства та віддання в повну владу польських панів селянства тяжко позначились у всіх суспільних відносинах”.

Урядовий польський наступ на всі ділянки культурного життя, на Українську Церкву, освіту, письменство, політика колонізації і винародовлення українців... викликали тривогу тієї національно-свідомої, хоч і дуже нечисленної горстки українського суспільства, що була наставлена патріотично і зберігала всі прадідівські традиції та плекала рідну мову й культуру”.

„Ті нечисленні одиниці української аристократії, що не піддалися спокусі перейти на польську службу, намагалися запобігти катастрофічному занепадові освіти тим,

що при своїх замках закладали школи, друкарні, згуртовували навколо себе людей науки і письменства, сприяли їх творчій праці”.

Далі автор перераховує тих численних вчених і письменників, які провадили свою працю у таких осередках, як: Заблудів, біля Білостоку, Слуцьк на Білорусі, Остріг, Львів та Київ, а також ролю Православного Братства в Києві, до якого вписався разом з усім Запорозьким військом славний гетьман Петро Конашевич, тим самим беручи культурний осередок у Києві під свою опіку й охорону від можливих утисків поляків.

Патріотична праця на культурній ниві в Острові була увінчана виданням славнозвісної Острозької Біблії, яка стала взірцем до наслідування по всій Українській Землі. „14-го серпня 1581 року вийшов у світ цей величний пам'ятник стародавнього українського друкарства, найбільша з усіх попередніх друкованих праць, перший в Україні повний, науково опрацьований переклад Біблії, зразок високої культури перекладу тогочасною українською мовою. Подив викликала зовнішня краса видання, велика майстерність його мистецьких прикрас, наголовків, титульних сторінок, орнаментів, заставок, ініціалів та мініатюр”.

„Випуск цієї капітальної книги приніс велику славу й признання її редакторам та друкарям, мав великий вплив на всю тогочасну українську культуру і привів до піднесення національно-культурної праці по всій Україні...”

„Впарі з піднесенням національного життя зростало й бажання народу до визволення з-під Польщі, що виявилось спочатку в козацьких війнах, а далі у великій національній революції під проводом Богдана Хмельницького і створення Козацької Держави”.

На превеликий жаль, автор цієї прекрасної статті п. І. Левадний ні одним словом не згадав, що ті славні „українські висококультурні осередки”, що ті славні „прадідівські традиції” — це твір Українського Православ'я, незалежного від чужих ворожих нам сил, як політичних, так і релігійних, які намагались нас поневолити й знищити. Натурально, ми далекими є від того, щоб вимагати від автора зазначеної статті оборони Православ'я. Але, коли

він говорить про „Українську Церкву”, то можна було прибавити „Православну”, коли він говорить про Київське Братство, то можна було прибавити „Православне”.

Наша Біблія

Та, нарешті, коли українці католики пишуть, що вийшла в Римі українська католицька Біблія, то можна було писати про Біблію Острозьку, як „Українську Православну Біблію”, яка нараховує майже 400 років, якою ще досі користуються греко-католики та яка вийшла накладом кн. Костянтина Острозького, великого оборонця Православія.

Коли ми говоримо про Біблію, то треба сказати, що українці, православні й протестанти, вже майже сто років користають з перекладу Біблії на живу українську мову, що його доконали П. О. Куліш, І. С. Левицький та д-р І. Полюй, а Британське й Закардонне Біблійне Товариство видало кілька разів.

Тепер маємо новий, науково опрацьований, переклад Біблії на сучасну гарну літературну українську мову, що його доконав Первоієрарх нашої Православної Української Церкви в Канаді, Блаженніший Митрополит Д-р Іларіон, а видало вищезгадане Товариство. Біблія ця вийшла 1962-го року.

Як же греко-католицька преса може писати, що Біблія, яка тепер вийшла друком у Римі, „є першим українським виданням”? Ні, вона є тільки першим римським виданням, але не українським.

Також твердження греко-католицької преси, що римське видання української Біблії є першим повним виданням, може впровадити в блуд людей належно неосвідомлених. Повна Біблія — це канонічні книги Св. Письма Старого й Нового Заповіту. І таку Біблію в українській мові ми вже давно маємо — майже сто років. Римо-католицька Церква тільки на Тридентському Соборі, що відбувся 1546 року, включила неканонічні книги до канонічних. Зробила це вона, не питаючи Православної Вселенської Церкви та порушуючи Канон Священних Книг Ста-

розаповітньої Церкви, які ніколи не вважали цих книг канонічними.

Правда, ці книги додаються до Біблії, але тільки для побожного читання, як неканонічні. Протестанти друкують неканонічні книжки окремим виданням, уважаючи їх апокрифічними.

Ми дуже радіємо і тішимося, що наші брати греко-католики нарешті отримали українську Біблію, яку православні українці мають вже майже сто років, бо доступ до Святого Письма на зрозумілій мові допоможе їм краще зрозуміти Правду Божу, до Святих Книг записану, бо Христос Спаситель каже: „І пізнаєте Правду, — а Правда вас вільними зробить!” (Ів. 8:32).

На Кому заснована Церква

Віriamo, що вже ніхто з українських католицьких богословів не відважиться подавати біблійний текст у своїй редакції, покликуючись на Св. Письмо, як ось, наприклад, це знаходимо ми в греко-католицькому часописі „Мета”.⁷² Автор статті, говорячи про намір Христа Спасителя заснувати Церкву, так пише: „Сказав Ісус Христос, закладаючи Свою Церкву: „Ти є Петро (скала), і на тобі збудую Мою Церкву” (Мат. 16:18). Такого тексту ви не знайдете в жодній Біблії. Навіть новий переклад на українську мову, видання римського, так подає цей текст: „ти Петро (скеля), і що Я на цій скелі збудую Мою Церкву” (Мат. 16:18). А де ж „на тобі”? Того нема, бо нема його в грецькому оригіналі. Отож, як же можна тлумачення цього тексту римо-католицькою Церквою видавати за слова Самого Господа Ісуса Христа?

Блаженний Августин, знаменитий Отець Західньої Церкви (354-439), каже: „Що ти є Петро, сказав Він (Христос), і на тій скелі, що ти визнав, на тій скелі, яку ти пізнав, говорячи: Ти Христос, Син Бога Живого, побудую Я Церкву Свою, що звичайно треба розуміти: на Собі Самому, Синові Бога Живого, побудую Я Церкву Свою. Бо ж Христос є Скеля, а Петро означає християнський народ”⁷³

Звідси видно, що Христос побудував Церкву Свою не на Петрі, а на скелі, яку він визнав, на основному камені наріжному, яким Він Сам, Син Бога Живого. В текстах грецькому й латинському скеля зветься „петра”, а цей вислів є жіночого роду, а тому ніколи не може він бути відповідником до чоловічого роду Петра. Бо ж не сказано, що „на Петрі” або „на тобі”, як треба було сказати згідно навчання Римо-Католицької Церкви, але натомість говориться впрост „на тій скелі” (*super hanc petram*). З того слідує, що Симон зістав названий Петром за визнану ним тверду віру, яку він висловив такими словами: „Ти Христос, Син Бога Живого, і на тій Святій Вірі, що є порівняна зо скелею, як на твердій основі, побудована Церква”.⁷⁴

Отож, Свята Православна Апостольська Церква не на Петрі стоїть, а на Вірі в Христа Спасителя, як Сина Божого. Камень же нашої Віри — Христос. Тому Св. Апостол Павло каже: „Збудовані на основі Апостолів і Пророків, де наріжним каменем є Сам Ісус Христос” (Ефес. 2:20). Або: „Ніхто не може покласти іншої основи, крім положеної, а вона є — Ісус Христос” (1 Кор. 3:11).

Читаючи Святе Письмо, українці греко-католики краще зрозуміють нашу спільну віками історію Української Православної Церкви, яка віками, разом з їх предками, на чолі з гетьманами, козацтвом та побожними вірними обороняла чистоту своєї Євангельської й Апостольської Віри, що була й є невід’ємною частиною його історії. Зрада Вірі — це була зрада Україні, бо з поневоленням релігійним було пов’язане поневолення державно-політичне.

Читання української Біблії, якою православні українці користають вже майже сто років, було українцям греко-католикам заборонено, бо не мала вона римської апробати. Коли греко-католицький Священик побачив таку Біблію в домі свого вірного, він мав обов’язок наказати таку Біблію спалити або її викинути з дому. І деякі залякані вірні це робили, як про це знаю з моїх розмов з греко-католиками, які надаремно шукали майже сто років української Біблії...

Одне стадо і один Пастир

Перед нами ще один дуже характеристичний для наших українських та загально-християнських взаємо-відносин документів, який відноситься до справи об'єднання Церков: „Послання української католицької Єпархії Канади з приводу прилюдних Молитов у наміренні з'єднання Церков...” за підписом, на чолі з покійним Арх. Васи́лієм Ладикою, 5-х канадійських греко-католицьких Ієрархів. Читаємо там таке: „... Всі християни світу... спільно заносять благання до Всевишнього, Джерела одности й любови, щоби Він поміг їм направити всі ці похибки і знов об'єднатися під одним проводом Христа-Спасителя та Його заступника на землі, що являється видимим Головою Його Церкви”.⁷⁵

Що всі християни моляться про об'єднання під одним проводом Христа-Спасителя, згідно з Його навчанням, „щоб одно були в нас і вони” (Ів. 17:21) та що „буде одно стадо й один Пастир” (Ів. 10:16), то це відповідає правді. Але рішуче розминається з правдою твердження, що всі християни „спільно заносять благання до Всевишнього” про поєднання під проводом „заступника Христа на землі”, бо такого ніхто з християн, крім римо чи греко-католиків, ніколи не визнавав, не визнає й визнавати не буде, тому що це суперечить об'явленій Правді Божій, яка за Єдиного Голову Церкви вважає Самого Господа Ісуса Христа, про що так виразно говорить Св. Ап. Павло: „Бог Господа нашого Ісуса Христа, Отець Слави... все покорив Він під ноги Його, і Його дав найвище за все — за Голову Церкви, а вона Його тіло, повня Того, що все всім наповняє (Еф. 1:17-23).

Також розминається з правдою загально християнського тлумачення римо-католицької Церкви слів Христа Спасителя про одне стадо і одного Пастиря, які вона відносить до Римського Єпископа, Папи, тоді, як увесь християнський світ, а в тому й православний, ці слова про одного Пастиря відносить до Христа Спасителя, Який Сам про себе говорить: „Я — Пастир Добрий, і знаю Своїх, і Свої Мене знають” (Ів. 10:14). А в іншому місці Христос Спаситель виразно каже: „щоб одно були в Н а с і

вони” (Ів. 17:21). Св. Апостол Павло у світлі навчання Христа Спасителя говорить: „Христос — Голова Церкви, Сам Спаситель тіла” (Еф. 5:23).

Почаївський монастир був православний

Як українська католицька преса промовчує чи ховає перед своїми вірними правдиву історію Української Православної Церкви на Західніх Землях України, які свого часу опинились під польським римо-католицьким пануванням та яким насиллям накинено унію, подаємо ще один типовий документ.

„Голос Спасителя”, що виходить в Йорктоні, подає таку інформацію про найбільшу Православну Святию Західньої України: „Почаївська Богородиця рятує монастир. Почаївський монастир був осередком відпустових урочистостей нашої Церкви до 1831 року, московський цар Микола I відібрав його та передав московським монахам . . .”⁷⁶

На жаль, „Голос Спасителя” промовчує, що 1720 року уніяти, за часів польського панування в Західній Україні, за їх, поляків-займанців, допомогою забрали цей славний монастир від православних українців, а вже „москалі” повернули від них. Забирали один від одного чуже добро, якого власником була, є й буде Свята Православна Українська Церква.

Як же можна писати „наш монастир”, то значить уніятський, греко-католицький? Ми міцно віримо, що римо-католицька Польща, яка століттями руйнувала й нищила не тільки монастирі й Церкви, але також українські православні душі, вже ніколи не поверне на „східні креси”, на землі Західньої України, щоб продовжувати там польську римо-католицьку місію на „знищення Руси-України”.

Також промовчує „Голос Спасителя”, що чудесне врятування Богородицею монастиря сталося тоді, коли він був українським православним монастирем, а не уніятським, бо тоді ще монастир продовжував успішну боротьбу з наступаючими на нього ворогами, які намагалися віддати його під панування Риму.

У згаданій статті про Почаївську Святиню нема також згадки про преподобного Іова Желізо, Ігумена монастиря, родом з Покуття коло Коломиї, що був світлом Православ'я на Волині і в Галичині та якого згадує велична народня „Почаївська Дума”, кантата. Ця пісня, що починається слова: „Ой зійшла зоря вечерова . . .”, так говорить про нього:

„Отець Желізо з келії виходжає
Та слізьми умліває . . .
Ой, рятуй, — рятуй, Божая Мати,
Манастир загибає! . . .”
Ой вийшла-вийшла Божая Мати,
На Хрест вона стала,
Кулі вертала, турків вбивала,
Манастир врятувала . . .”⁷⁷

Отож, Божая Мати Почаївський монастир врятувала для своїх дітей, вірних членів Святої Православної Української Церкви, а не для Римо-католицької Церкви, яка при кожній нагоді нищить і знущається над українською православною душею, як це ствердила навіть новітня Польща ХХ-го століття, вірна доня Риму, про який польський письменник Ю. Словацький так висловився: „Польще — твоя згуба (загибель) в Римі!” . . .

Руйнування Холмщини католиками

Той самий „Голос Спасителя”, як також інша греко-католицька преса, а навіть радієві передачі (Едмонтону), впроваджують у блуд українське громадянство через поширення явної неправди, коли кажуть, що тоді, коли Митрополит А. Шептицький видав публичного листа, осуджуючи нелюдське руйнування Православних Храмів на Холмщині, „їх власний Архипастир (то значить, православний, — автор) мовчав, бо боявся пімсти уряду”.⁷⁸

А це ж не відповідає правді, бо Православна Ієрархія видала відповідного Листа-Послання з гострим протестом проти варварського руйнування українських православних Церков.

У своєму Архипастирському Листі-Посланні Православний Єпископат порівнював плач і ридання української православної Холмщини з приводу руйнування Церков, новопобудованих і старих, серед яких було багато великої історичної вартості, до плачу й ридання тих матерів, яких дітей-немовлят жорстокий Ірод наказав повбивати, шукаючи смерти Самого Христа-Дитини, та про що у Св. Євангелії (Матв. 2:16-18) так говориться: "...і послав повбивати в Вифлеємі й по всій тій околиці всіх дітей від двох років і менше, за часом, що його в мудреців він був випитав. Тоді справдилось те, що сказав Єремія Пророк, промовляючи: „Чути голос у Рамі, плач і ридання та голосіння велике: Рахіль плаче за дітьми своїми, і не дається розважити себе, бо нема їх...”

Плач і ридання розносились по всій Холмщині, бо не стало понад 150 рідних і дорогих Святинь-Церков, які поруйнував бездарний польський римо-католицький фанатичний уряд, новітній жорстокий Ірод. І навіть голосу потіхи, що з ним звернувся Православний Єпископат до своїх вірних, не дав почути, конфіскуючи це Послання...

Завдяки бувшому послові С. Любарському, вже покійному, ми отримали по кілька примірників Послання православного Єпископату і Митр. А. Шептицького, які були сконфісковані. Лист Митр. А. Шептицького дійшов до нас, коли Церкви були вже поруйновані... Натурально, ми були вдячні Митр. А. Шептицькому за співчуття й оборону. Але закінчення листа, що „Бог зможе з терпінь бідного народу випровадити правдиве добро для Нього: славу та перемогу для Святої Вселенської Церкви (то значить: Римської, при. автора), — наповнило нас глибоким сумом... Це ж було виправданням польсько-римської акції нищення Православної Української Церкви на Холмщині...

Доказом цього був наступний 1939 рік, коли польська Католицька Акція за допомогою поліції й війська наvertsала православних українців на римську віру, заганяючи їх при супроводі військової оркестри (Молодятичі, Грубешівщина) до польських костелів. Тоді голосу протесту від Митр. А. Шептицького вже не було чути...

Річ цілком зрозуміла. Митр. А. Шептицький найперше дбав про авторитет римського престолу. Це виразно стверджує Папа Пій XII у своєму Посланні до греко-католицьких Єпископів з нагоди ювілейних святкувань „тисячоріччя Хрещення Святої Ольги”, в якому, за прикладом відомого Послання до Народів Росії, ні одним словом не згадано українців, уживаючи таких слів, як: „її внук”, „цей князь Володимир”, „в цих областях”, „в цьому народі”, „увесь цей улюблений народ”, „щоб цей улюблений народ”, „улюбленого вашого народу” і т.д.

І що ж це за народ? — запитаєте ви. Не питайте, бо відповіді не дістанете... Цього листа Папа Пій XII закінчує такими словами: Митрополит Андрей Шептицький „піднявся стільки трудів та витерпів стільки страждань для повернення нез'єдинених братів ув одне стадо, і що, як ми вже писали, нічого більше не бажав, як того, щоб найглибшу свою шану для Апостольського Престолу засвідчити...” (підкреслення автора).⁷⁹

Митрополит А. Шептицький дійсно багато зробив для своєї Греко-Католицької Церкви, щоб її тримати у вірності до Римського Престолу. Це було його головним завданням, як стверджує сам Папа Пій XII. Навіть впровадження целібату в Галичині не зустрівало з боку Митр. А. Шептицького належного спротиву, а тільки обмежилось його тактичними посунами, розрахованими на час...

А вся його праця не була на добро України...

Митрополит Андрей Шептицький не працював для поєднання Церков

У світлі такого беззастережного служення Римському Престолові треба розглядати всі його життєві турботи й терпіння, яких йому, як Митрополитові Галицькому, не бракувало. Але розминається з правдою твердження, буцім то Митрополит А. Шептицький — це „Апостол поєднання”, бо таким він ніколи не був. Усе своє життя, як вихованець Римво-Католицької Церкви, перейнятий духом її стремління до панування над усім Християнством, він

мріяв і працював не для поєднання Сходу й Заходу, Церкви Православної й Церкви Римо-Католицької, як рівного з рівним, на тих основах, на яких Церква була Єдиною з Єдиним Головою Церкви, Христом Спасителем, якою вона була до 1054 року, коли то Церква керувалась Вселенськими Соборами, а не „непомильними Папами”, які оголосили себе „понад Церквою, понад Вселенськими Соборами”, — але для приєднання Церкви Православної, а в тому й Української Православної Церкви, як частини Христової Апостольської Вселенської Православної Церкви, — до Церкви Римо-Католицької.

З закликом до такого „церковного поєднання” Митрополит Андрей Шептицький на початку 1942 року звертався своїми листами: 1. „До всіх Високопреосвящених Православних Архієреїв в Україні і на українських землях”, 2. „До Української Віруючої Православної інтелігенції”.

Св. Собор Єпископів Української Православної Церкви в Польщі (тоді — „Генерал-Губернаторство”) на ці листи відповів такою постановою: „Щиро вітаємо заклик Митрополита Кир Андрея Шептицького про поєднання двох наших Церков в одну Церкву, і з радістю приймемо до своєї Православної Церкви всіх наших братів греко-католиків. Ми всі гаряче щоденно молимося, щоб в Україні постала для всього народу одна Українська Православна Церква”.

Ще виразніше підкреслено потребу поєднання всього українського народу в одній Українській Православній Церкві, що є Матір'ю для всіх українців від часу Охрещення України, в Соборному Посланні Архієпископів Української Греко-Православної Церкви в Канаді, Української Православної Церкви в Сполучених Штатах Америки й Української Автокефальної Православної Церкви на чужині від 30-го квітня 1960 року, в якому так говорить: „Цим Посланням ми спільно відповідаємо і на заклик греко-католицького Єпископату з Риму від 16-го жовтня 1959 року, щоб православні Єпископи „стали перед близьким уже Вселенським Собором з покірним проханням” прийняти нас під юрисдикцію Римського Папи, і тим єднатися з ними. Ні, — вся наша довговікова історія перестерігає нас від такого кроку. Навпаки, ми спільно, весь

український Єпископат, сердечно й любовно кличемо всіх греко-католицьких Владик, усе греко-католицьке Духовенство та весь греко-католицький народ покинути чужий і ворожий нам Рим, і вертатися додому, до своєї Рідної Матері, Церкви Православної.

І коли ви всі до нас вернетесь, це буде найбільше й найсвітліше Свято знедоленої цим поділом України. І тоді настане справді Єдина Соборна Українська Православна Церква, а вона всіх нас приведе і до справді Соборної й Вільної України!"

На жаль, Українська Православна Ієрархія відповіді на свої звернення в справі привернення церковної єдності, ні від покійного Митрополита Андрея Шептицького, ні від теперішньої Ієрархії Греко-Католицької Церкви не отримала. Але заохочена 2 Ватиканським Собором Римо-Католицької Церкви та Молитвами при гробниці Йосафата Кунцевича в Римі, про якого ми вже згадували та про якого Митрополит Іоанн, Первоієрарх Української Православної Церкви в Америці, у своїй доповіді на 5 Соборі Церкви, який відбувся в Честері, Па., 23-25 жовтня 1964 року, відверто й вселюдно сказав, що т. зв. „святого” Йосафата Кунцевича натовп забив не за його Віру, а за жорстокості й знуцання над православним Священством і віруючими”, — Греко-Католицька Ієрархія вперто проповідує „церковне поєднання” в римському розумінні, то значить — підкорення всіх і вся Римському Престолові, „єдиному непомильному” Папі Римському, „Голові Церкви” Римо-Католицької.

Нове „Спільне Пастирське Послання католицьких Владик”.

Ось на початку січня 1965 року в пресі появилось „Спільне Пастирське Послання українських католицьких Владик”, що його підписало 14 Владик (чомусь бракує кількох підписів, а в тому навіть Митрополита Амвросія Сенишина з Америки) на чолі з Йосифом Сліпим, „Верховним Архієпископом-Митрополитом”, тепер уже кардиналом. Наслідуючи польських єзуїтів на чолі з відомим Скаргою під час насадження силою й гвалтом унії в Поль-

щі, вони вдаряють по авторитеті й повазі всіх інших Церков, що не визнають Папи Римського за „Вікарія Христа”, за „Намісника Христа на землі”, за „Непомильного й Голову Церкви”, називаючи їх „заблуканими вівцями, які тримаються здалека” від Римо-Католицької Церкви, що, як вони повчають своє духовенство й вірних, „збудована на скалі-Петрі”, ховаючи від них ясне й виразне навчання слова Божого, яке так каже про будову, основу й Голову Церкви: „Збудовані на основі Апостолів і Пророків, де наріжним каменем є Сам Ісус Христос” (Ефес. 2:20); „Ніхто не може покласти іншої основи, крім положеної, а вона — Ісус Христос” (1 Кор. 3:11); „(Христос — Голова Церкви” (Ефес. 5 : 23).

Понизивши в очах своїх вірних усіх християн, а в тому також всіх братів і сестер українців православних, а тим самим майже тисячолітню історію Української Православної Церкви й майже сімсотлітню історію Православної Галичини, прапредків тепершніх українців католиків, а одночасно заслонивши Апостолом Петром і „Намісником Христа Папою” Самого Ісуса Христа, — греко-католицькі Ієрархи висловлюють „солодку надію . . . на скоре об'єднання цілого українського народу в одній, святій, католицькій Церкві”, то значить Церкві Римо-Католицькій, бо така її повна назва.

Чи таке трактування православної від віків України може сприяти братерському у Христі співжитті українців, які знаходяться в затяжній боротьбі з ворогами за вільну, Соборну Україну, з властивою Православію повною релігійною толеранцією, яка була предметом гарячої дискусії на третій сесії Ватиканського Собору та продовження якої відбудеться на четвертій сесії, бо Єпископи-консервати є проти „свободи Релігії”?

А з другої сторони, чи не виглядає це на оголошення Римо-Католицизмом війни православної Україні? Чи не є це пропагування давнього польсько-римського плану „Походу Риму на Схід”? Чи Україна потребує ще й релігійної війни.

Нарешті, чи це не пригадує нам зухвалого Хрущовського вигуку під адресою американців: „Ми вас угробимо!”?

Україна ніколи не визнає над собою влади Риму!

Коли ми поглянемо в історію, то побачимо, що Рим, залишивши року 1054-го православний Схід та кинувши на нього папське прокляття через покладення булли або Грамоти на Престолі Св. Софії папськими легатами, на чолі з гордим кардиналом Гумбертом,⁷⁸ а пізніше, в XVI-му столітті, викликавши своїм відходом від навчання Єдиної Неподільної Церкви Вселенських Соборів Реформацію на Заході, в наслідок якої Римо-католицька Церква стратила тоді майже половину своїх вірних, які створили свої Протестантські Церкви, — використовував і використовує кожну нагоду, щоб накинути християнам „поєднання” в римському розумінні. Про це маємо багато історичних фактів, а між ними такі, як Христові походи, Флорентійська й Берестейська Унії, варварське нищення за новітньої Польщі українських православних Церков і насильне навертання православних українців на „правдиву римо-католицьку віру”, криваві переслідування православних сербів в Хорватії під час Другої світової війни та ін.

І ось тепер, коли велика частина православних країн, а в тому також Україна, опинились під безбожним комуністичним пануванням, Рим пішов на „коекзистенцію” навіть з безбожними країнами, щоб тільки досягнути свої давні мрії — підкорення їх собі, а в першу чергу Православної України.

Надаремні мрії й надії, якими „солодкими” вони не були б!

Україна ніколи не визнавала над собою влади Риму, не визнає й визнавати не буде, бо таке визнання було б для неї самогубством!

Православ'я не є додатком до українства, але істотою української душі. Тому на сторожі Української Православної Церкви, як життєдайної й творчої сили українського народу, завжди міцно стояли та мужньо її обороняли наші славні князі, королі, гетьмани, козацтво, Священство, Вірні перед нехрещеними й хрещеними ворогами, які розхищували в українському народі Св. Православ'я на всі сторони, але не могли його вивернути.

Тепер, коли людство переживає тяжкі часи, безбожні сили стараються нищити Св. Православну Церкву, Світло серед безбожної темряви, жорстокими переслідуваннями, які з найбільшою силою безбожна влада поширює в Україні. Знищено організаційно Українську Православну Церкву, але живою є українська православна душа. А вона є запорукою Ї Воскресення разом з Воскресенням до нового життя України.

Світло й Правда не в Римі, а в Православії. А тому всі заклики Риму й його слуг у вільному світі до зради Православної Віри, до зради мучеників і борців за Правду Божу й українську на протязі вже майже тисячоліття, не захитають вірних синів Ї в стійкості й мужності. А коли хто не встоїть, то про нього можна сказати словами Св. Апостола й Євангелиста Івана Богослова: „І з нас вони вийшли, та до нас не належали” (1 Ів. 2:19).

Бо що ж значить для православної України, для православного українця „римська унія”, „римське церковне поєднання”?

Ось що: Зрада Православної Віри, зрада Української Православної Церкви, яка незадовго буде святкувати свій славний тисячолітній Ювілей, та перетворення православної України, православних українців, за допомогою різних експериментів над українською душею, на латинників, на римо-католиків, на римо-католицизм, що навіть молитись не дозволяє за православний рід, починаючи від Св. Володимира Великого, який охрестив Україну в Православну Віру.

Наші брати і сестри всі з православного роду

Наші брати й сестри українці католики, які не є відповідальними за релігійне розбиття, що його свого часу доконали вороги українського народу, у своїх предках — православні. З православних стали вони уніятами, а пізніше — греко-уніятами, а ще пізніше — греко-католиками, а нарешті — католиками, що є рівнозначно з римо-католиками, бо повна назва Церкви, до якої вони належать — Церква Римо-Католицька, а Папа Павло VI у своєму звер-

ненні до Патріярха Атенагораса I під час зустрічі у Святій Землі навіть так сказав: „Римська Церква і весь Вселенський Собор у глибокій радості прийматимуть цю історичну подію” (зустріч Папи з Патріярхом).⁸⁰ „Наша Мета”, орган українців католиків у Торонті, поправила Папу Павла VI: замість „Римська Церква” поставила „Католицька Церква”,⁸¹ хоч інші часописи, як українські так і англійські, подали: „Римська Церква”, бо так назвав свою Церкву сам Голова її.

„Перетворені” у наслідок Римської Унії з православних на римо-католиків наші брати й сестри католики позбавлені можливості навіть молитись за свій довгий-довгий український рід, який, переходячи у загробне життя, залишив свою гарячу просьбу, яка словами Церкви так висловлена: „... Але прошу всіх і благаю: безперестанно моліться за мене Христу Богові, щоб не був я посланий за гріхи свої на місце муки, але нехай оселить мене, де світло життя” (з „Чину Похорону”).

Ми не соборно відсвяткували пам'ять Тараса Шевченка

Всі українці будували своїми жертвами Пам'ятника Тарасові Шевченкові, нашому всеукраїнському пророкові, у Вінніпегу в 1961 році, та не всі українці виконали його просьбу, висловлену ним словами церковної Молитви та своїми заповідями, страждальним життям, глибокою Вірою в Бога пересякнутим, написаними.

Первоієрарх Української Православної Церкви Митрополит Іларіон звернувся до Духовенства й Вірних з спеціальним Посланням, закликаючи до Молитов за душу страждальника й мученика за Україну Тараса Шевченка, бо це ж було в столітню річницю його смерті. „Усі помолітесь за Тараса Шевченка”, — писав Блаженніший Митрополит Іларіон. І всі вірні сини й доньки Святої Православної Української Церкви, якої відданим сином був цей найбільший борець за волю України, щиро й усердно молились за нашого найбільше любленого геніяльного поета, слуги Божого Тараса Шевченка, благаючи Всемило-

тивного Господа, щоб оселив його душу в оселях Праведних.

Єпископат Української Католицької Церкви, на чолі з Митрополитом Максимом, закликав Духovenство й Вірних у цей день столітньої річниці смерті мученика за Україну Тараса Шевченка „в наміренні українського народу...” Я не кажу, борони Боже, що не треба молитись в „наміренні українського народу...” Але щоб ви сказали, коли б Священик на Свято Різдва Христового став правити Великодню Службу Божу?

Слово Боже, Біблія, так каже: „Для всього свій час, і година своя кожній справі під Небом” (Екклез. 3:1). І чи ж не випадало, щоб у столітню річницю смерті свого найбільшого сина всі українці, хоч і в різних Церквах, поєдналися в своїх Молитвах за спокій душі Тараса Шевченка, що, не зважаючи на тяжкі муки, ніколи не спинявся в своїй праці для Господа і для українського народу?

А була також золота нагода хоч на хвилину розвалити „залізну заслону”, що її Рим, разом з поляками фанатиками й нашими власними зрадниками, збудував поміж українцями в XVII столітті, в об’єднаній Молитві посвячення пам’ятника й Панахиді біля стій пого, чого домагалось українське православне суспільство через Союз Українців Самостійників і на що виявив свою повну згоду Первоієрарх Української Православної Церкви Блаженніший Митрополит Іларіон. Ні одне, ні друге не відбулось, заманіфестувати всенародну українську Правду, ствердити глибоку релігійність святкувань 100-річчя смерті Тараса Шевченка під проводом КУК і тим, що його переводять комуністичні середовища та інші”, як про це писала Централья Союзу Українців Самостійників до Президії Комітету Українців Канади в Вінніпегу. Всі спроби й старання в цій справі КУК відкинув мотивуючи „непоборимими труднощами, яких КУК не може змінити”.⁸²

Так, КУК не міг хоч на хвилину засипати тої прірви, що постала поміж українцями братами, яку викопав „Рим в поході на Схід...”

„Перетвореним” в римо-католицтво нашим братам і сестрам українцям католикам не вільно молитися за своїх

братів і сестер українців православних, хоч вони були б найбільшими героями й мучениками за волю України.

Трираменний Хрест — український національний Хрест

Рим так далеко пішов у своїх заходах збільшення прірви поміж українцями, що навіть заборонив „русинам уніятам-українцям католикам” ставити трираменні українські Хрести. Таку заборону видав ще Папа Лев XIII в 1887 році, на вимогу польської шляхти й римо-католицького Духовенства.⁸³ Але тоді ще українці жили православним від віків духом, бо їх згоди на римську унію не питали. Довший час заборона Папи залишалась переважно на папері.

З трираменними Хрестами виїздили українці, змушені панською неволею й злиднями, до чужих країн і тут будували трираменні Хрести та прикрашували ними, за краєвим звичаєм, свої Церковці. Ситуація нагло змінилася по Першій світовій війні. Повіяло сильним римським духом в Греко-Католицькій Церкві. Стали викидати з Богослужень слово „православний”, впроваджувати целібат, поважно заговорили про Святе Причастя за римським зразком — тільки під видом хліба та ін. А тут, у Канаді, пригадали собі ще папську заборону ставити трираменні Хрести. За прикладом Советського Союзу, де все виконується понад норму, „ревні” українці католики зробили більше понад призначену Папою Левом XII норму, бо не тільки перестали ставити трираменні Хрести й прикрашувати ними свої Церкви, але стали нищити й зрубувати вже поставлені раніше з нагоди відбутих Місій чи інших врочистостей, як це мало місце в одному з наших більших українських центрів.

Подібні „ревнителі” знайшлися також у провінції Альберті, як Т..., Л... та ін. місцевостях. Одначе їм це не вдалося, бо почуття самопошани більшості перешкодило тому. Але римський дух заборони таки переміг, бо в тих самих місцевостях побудовано нові Церкви, а на них поставлено вже однораменні чи латинські, як кажуть українці, Хрести. Латинська традиція запанувала над українською за допомогою самих українців.

Але ось у Велику П'ятницю по телевізії передавались Страсні Відправи з греко-католицької Церкви Св. Николая в Торонті. Перед очима промайнуло зображення трираменного Хреста. Ніби хотілося сказати: не сумуйте, ми ще тримаємось... Насовується тільки питання: а як довго? Чи так, як Т... і Л..., про які ми згадували? Бо „Наша Мета”, що виходить у тому самому Торонті, в числі 35 від 29 серпня 196 року вмістила статтю під наголовком „Московським трираменним Хрестом баламутять читачів”,⁸⁴ в якій автор її в далекому від християнської любови тоні, в грубій й образливій формі, накидається на оборонців трираменного Хреста. З цієї статті виходить, що греко-католицька Церква Св. Николая в Торонті, яка не тільки зберігає трираменного Хреста, а ще до того показала його на телевізійній передачі, що охопила всю Канаду, а може й Америку, поширила серед українців католиків велике баламутство... Радимо авторові баламутної статті на тему трираменного Хреста у своїх Отців щиро висповідатись та просити їх, щоб не накладали на нього великої покути... Дивує нас тільки, що телевізійну передачу з трираменним Хрестом надавали ті самі Отці, які видають часописа „Наша Мета”. Чи не є це ще один з багатьох експериментів над українською душею?!

Ми, православні українці, шануємо однораменні й трираменні Хрести. Коли ж трираменний Хрест у протягу нашої історії став до певної міри ознакою українства, то хіба римські Папи, які ще досі не знають українців, а тільки русинів, мають право ті ознаки українства нищити? А українці мають їм у тому допомагати?

Справді, свої своїх уже не розуміють, стараючись якнайбільше наблизитись до всього латинського, щоб було, як кажуть поляки: „вшистко едно” навіть у зовнішніх формах.

А тепер послухаймо, що говорить про трираменного Хреста український учений професор д-р Митрополит Іларіон (Огієнко).

Блаженніший Митрополит Іларіон, Первоієрарх Святої Православної Церкви в Канаді у своїй праці „Трираменний Хрест зо скісним підніжком — національний Хрест України”, так пише про трираменного Хреста: „На захід-

ньо-українських землях, що сусідували з Польщею, трираменний Хрест зо скісним підніжком з давнього часу став прапором „руськості”, українства, і з давнього часу і поляки вважали такого Хреста Хрестом „схизматичьким”, „руським”, українським. Під прапором трираменного Хреста зо скісним підніжком довгі віки боронила українська нація від винародовлення, чому цей Хрест густо политий українською кров'ю . . .

Цікаве й цінне світло на цю справу подає скарга української шляти 1583 року до Київського Митрополита Онисифора Дівочки. Наша видатніша тодішня інтелігенція скаржить на насильства католиків: „Церкви (православні) замикались, забороняли дзвонити . . . Рубають Хрести, і на вимогу жидів здимають дзвони . . . Наші Церкви обертають на езуїтські, а майно Української Церкви передається латинським церквам . . .” Отже, „рубать Хрести”. Розумію це так, що Хрести були трираменні, відмінні від католицьких, а тому їх і рубали”.

„Натиск Католицизму на Православ'є був значно менший в Україні Великій, тому там трираменний Хрест менше був поширений”.

„Отож, з 16-го століття трираменні Хрести, що знані в нас з глибокої давнини, появляються значно частіш, як витвір українських церковних обставин, і такий Хрест помалу стає українським національним Хрестом”.⁸⁵

Ми знаємо, що є грецький Хрест. є латинський Хрест, а навіть папський, є Андрієвський Хрест. Чому ж не може бути українського Хреста? Чи тому тільки, що він не подобався полякам, а Папа римський Лев XIII, щоб догодити полякам римо-католикам, заборонив „русинам уніятам” трираменні Хрести ставити й шанувати?

Є український Хрест, який є проповіддю української й Божої Правди. Він нам проповідує про розп'яття Ісуса Христа для нашого спасіння, він нам проповідує про покаяння розбійника (піднесена скісна частина) й загибель розбійника, що не покався в своїх гріхах (скісна частина додолу опущена), як також про дві істоти в Христі — Божу й людську; він нам проповідує (скісні частини) про проповідь Св. Апостола Андрея Первозванного в Києві, що був розп'ятий на скісному Хресті. Отож, як бачимо,

національних та догматичних Правд проповідницею є наш український православний Хрест трираменний. Шануймо його й любимо його, як знам'я нашого спасіння та ознаку Апостольства нашої Української Православної Церкви, як Церкви Первозванної.

А що росіяни сподобали собі нашого українського трираменного Хреста та перейняли його від нас, то це не значить, що ми маємо свого Хреста відрикатися. Чей же не росіяни просвіщали українців Православною Вірою, але українці росіян. Це повинні знати ті, хто зневажає трираменного Хреста, називаючи його „московським”, щоб тільки все було на латинський лад, а при тому забуваючи, що заборона ставити трираменні Хрести була зроблена Папою на домагання поляків римо-католиків, яких девізою в боротьбі з православними українцями, як про це свідчить історія, було: „Пустити русина на русина” (*Puścić rusina na rusina*), що відповідало староримському принципіві: „Діли й пануй” (*Divide et impera*).

Ненавистники трираменного Хреста повинні знати, що поляки-фанатики, домагаючись від Папи заборони ставити трираменні Хрести, не керувались спасінням українських душ, їх національним добром, а ненавистю до Православія, як носія української державної ідеї. Тому то Блаженніший, Митрополит Іларіон у своїй праці, що ми вище згадували, вказує виразно на ті історичні обставини, при яких трираменний Хрест став українським національним Хрестом.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Прот. В. Кудрик. Життя Йосафата Кунцевича. Вінніпег, Канада, 1948, Тор. 144.
2. „Глос Польскі”, Торонто, 9 вересня 1954, стаття: Львув — място „завше верне”.
3. „Нива”, Львів, березень 1938.
4. „Нива”, Львів, „Горі імійм сердца” — о. В. Бабій.
5. Історія України-Руси — М. Грушевського. Велика Історія України. Вид. Ів. Тиктора. Вінніпег, 1949.
6. „Нива”. Львів, вересень, 1927.
7. „Кур’єр Поранни” Варшава 29 грудня 1928. Дивись також „Воскресное чтение”, ч. 2, 1929: „Ватикан і польський єпископат оголосили війну православію в Польщі”.
8. Велика Історія України. Вид. Ів. Тиктора. „Нищення православних храмів”. Стор. 856-857.
9. Журнал „Китеж”, Варшава, чч. 3-4, стор. 63. „Поляк Католік”, щоденна релігійна газета, Варшава, 14 грудня 1928, стаття: „Академія в Люблині”.
10. „Нива”, Львів, жовтень 1932.
11. Унійний З’їзд. Орієнс, стор. 239.
12. А Б Ц, Варшава, 15 вересня 1937.
13. Єп. Едвард Ліковський: „Берестейська Унія”, передмова.
14. „Король Жигмунд ІІ, фанатичний католик і друг єзуїтів”. Д-р Дм. Дорошенко: „Короткий нарис історії Християнської Церкви”. Вінніпег, 1949, стор. 66.
15. Д-р Володимир Антонович, Професор Університету Св. Володимира в Києві. „Що принесла Україні унія”. Вінніпег, 1952; Вас. Кудрик: „Маловідоме з історії греко-католицької церкви”. Том І. Вінніпег, 1952. Прот. В. Кудрик: „Життя Йосафата Кунцевича”, Вінніпег, 1948.
16. „Українська Мала Єнциклопедія”. Проф. Євген Онацький, Буенос Айрес, 1957, стор. 85.
17. „Православний Українець”. Чикаго, 1956.
18. „Великий Син Галицької Землі. Родом з Самбора в Галичині”. Біблос ч. 9(88). Вересень 1962.
19. „Український Голос”, Вінніпег, 9-го січня 1963: „Не підемо, братчики, з вами”.
20. „Більший Молитовник для вірних, видавництво і друкарня оо. Василіян, стор. 106.
21. Молитовник для молоді „Ключ до Неба”, Вінніпег, 1952.
22. The Scapular-Nationale Catholic magazine, “Our Lady’s Home”. Journal, 1953.
23. Про цей „Трагічний документ Ватикану” з приводу послання, вересень, 1962, римського папи до „народів Росії” (Гомін України від вересня 6-го 1952) багато свого часу писала наша преса. Про орієнтацію Риму та його дипломатів в українських справах дуже

добре свідчить також книжка: *Address and Sermons by the Most Reverend Amleto Giovanni Cicignani Apostolic Delegate to the United States*. Paterson, N.J., 1952. На сторінках 279-286 цієї книжки уміщена промова цього апостольського делегата з приводу 25-літнього ювілею єпископства преосв. К. Богачевського, про якого говориться, що він є "Apostolic Exarch for the Catholic Galicians of the Byzantine Rite in the United States", а про церкву є мова, як "Ruthenian". "Ruthenian Communities". Але нема там мови про українську католицьку церкву, а місто Холм названо по-польськи, Chelm. Правда, у другій промові цього римського достойника (на сторінках 359-368) з приводу заложення семінарії у Вашингтоні вже є згадка про українців католиків, але це ніби між іншим, бо все говориться про "the education of Ruthenians clerics", "Greek-Ruthenian Rite", "Ruthenian College of St. Josaphate", "Ruthenian Church", Ruthenian Subcarpathian Church", „Podcarpathian Ruthenians”, а нарешті ця промова закінчується таким урочистим твердженням: "The Ruthenian Church will surely continue its mission..."

24. „Український Голос”, Вінніпег, 9-го січня 1963.
25. Більший Молитовник для вірних, стор. 175 і 178.
26. *Ibid.*
27. Львів, „Нива”, липень 1939, стор. 294.
28. „Католицька Акція”. Місячний орган Централі Українців Католиків Едмонтонської Єпархії. Вселенський Собор. о. Я. Федунік.
29. „Вісник”. Вінніпег, Ман., 1-го лютого 1963 р., стор. 10.: „Поляки й унія”. Церковна „Галицька традиція”.
30. „Ілюстрований Календар” на 1888. Львов. Подано з захованням правопису.
31. Видавництво оо. Василян в ЗЛА. Лютий, 1952.
32. А. Соколів. „Польща і Берестейська унія”. Вінніпег, 1960, стор. 11.
33. А. Соколів. „Польща й Берестейська унія”. Вінніпег, '960, стор. 12.
34. „Наша Холмщина”, о. Ст. Семчук. Видавництво й друкарня оо. Василян. Мондер, Алберта, 1948, стор. 9.
35. Див. Митрополит Іларіон: „Князь Володимир прийняв Православ'є, а не католицизм”. Видання друге, доповнене. Вінніпег, 1952. Того ж автора: „Візантія й Україна”. До пражджерел Української Православної Віри й Культури. Вінніпег, 1954. Того ж автора: „Поділ єдиної Христової Церкви і перші спроби поєднання Її”. Вінніпег, 1953.
36. Життя Святих. Написав о. Андрій Трух, ЧСВВ. Торонто, 1952-1960. 4-ри томи.
37. Животи Святих Панських. Дзело апробоване і полеcone пжез Арцибіскупув і Біскупув Косьцьола Католицького.
38. „Молитовник Християнської Родини”. Жовква, печатня оо. Василян, 1918.
39. Життя Йосафата Кунцевича. Прот. В. Кудрик. Вінніпег, 1948. Стор. 42-47

- 40 Ibid. Стор 77. Письмо папи Урбана.
41. Ibid. стор. 78-79. Письмо уніятського митрополита Йосифа Рутського.
42. Ibid. Стор. 555-556.
43. Митрополит Андрей Шептицький. Др. Степан Баран. Мюнхен, 1947. Стор. 111.
44. Kultura. Paryż. 1/147 — 2/148, 1960. Cerkiew Prawosławna w Polsce, str. 214-215.
45. Chowanna czy Systemat pedagogii. Bronisław Trentowsky, 1842.
46. Видавництво оо. Василян у Мондері, Алберта.
47. о. Антін Луговий. Видавництво „Голосу Спасителя”. Йорктон, Саск.
48. Часослов. Рим, 1950.
- 49 Видання оо. Василян. Мондер, Алберта.
50. Др. В. Ленцик. Рим і Україна. Історія Української Церкви в датах Видавництво оо. Василян в ЗДА. 1952.
51. Молитовник для українського народу. Торонто. 1954.
52. Молитовник Християнської Родини. Видавництво оо. Василян, Торонто, 1959, стор. 533. Текст апробати: Молитовник Християнської Родини”, нове видання, дозволяється друкувати. Дозволи від Протоігумена ЧСВВ та Єпархіального ординаріату.
53. Молитовник Християнської Родини. Жовква, печатня оо. Василян, 1918. Стор. 656.
54. „Молитовник Християнської Родини”, нове видання. Торонто, 1959.
55. Мій Спаситель. My Savior. Byzantine Ukrainian Sunday and Holy Day Missal by M. Schudlo, CSSR. Yorkton, 1960.
56. My Divine Friend, Sunday and Holy Day Missal, by Rev. M. Schudlo. Yorkton, 1959.
57. Єф. 1:22; 5:23; Кол. 1:18.
58. Добрий Пастир. Український Православний Молитовник. Вінніпег, 1952. Порівн. Молитовник Християнської Родини. Жовква, 1918.
59. Ibid.
60. Ibid.
61. Др. В. Ленцик, „Рим і Україна”, „Історія Української Церкви” в датах”. Видавництво оо. Василян в ЗДА, 1952.
62. „Богословський Вісник”. Львів, 1901, стор. 293-294.
63. Ibid., стр. 239
64. Календар Світла на Божий рік 1957. Торонто, 5-27.
65. Начерк українського письменства о. Ст. Семчук. Йорктон-Вінніпег, 1948. Стор. 31-32.
66. Київські і Галицькі Митрополити. Ір. Назарко, ЧСВВ. Торонто, 1962.
67. Iviv. Asymposium on its 70th Anniversary. New York, 1962.
68. Ibidem.
69. Що принесла Україні унія. Др. В. Антонович, проф. Університету Св. Володимира в Києві. Стор. 58.
- 70 „Вісті”. Орган Українського Допомогового Комітету в Бельгії. В роковини Львова. 15-гі грудня 1953.

71. І. Левадний. Вінець праці патріотів Острозького Осередку. „Гомін України”. 19-го серпня 1961.
72. Не поважний виступ у поважній справі. о. М. Соловій, ЧСВВ. „Наша Мета”. Торонто, 6-го лютого 1960.
73. **Sermo, 76.**
74. Блаж. Августин різниче значення слів: **Petrus** і **petra**. Порів. Патріярше й Синодальне Послання до Єпископів, духовництва і вірних від Найсвятішого Апостольського й Патріяршого Константинопольського Престолу, — проти католицизму та проти папізму, 1895 р. „Православна Віра”. Вінніпег, 1957. Стор. 122-156.
75. „Наша Мета”. Торонто, 21 січня 1956. Послання Української католицької єрархії Канади з приводу прилюдних молитов у наміренні з'єднання Церков...
76. „Голос Спасителя”. Травень, 1958. Йорктон, Саск. Почаївська Богородиця рятує Манастир. Стор. 17.
77. Митрополит Іларіон. Фортеця Православія на Волині Свята Почаївська Лавра. Вінніпег, 1961. Стор. 343. Іларіон. Преподобний Іов Почаївський. Вінніпег, 1957.
78. „Голос Спасителя”. Червень, 1955. Йорктон, Саск. Як католики повинні ставитися до своїх не католицьких, православних і протестантів. о. М. Щудло. Стор. 23.
79. „Світло”, червень 1956. Торонто, Онт
80. Два великі. „Поступ”, 2-го лютого 1964. Слово Святішого Отця Папи Павла VI.
81. „Наша Мета”. 25 січня 1964. Слово Св. Отця Папи Павла VI.
82. Календар „Рідна Нива”. Вінніпег, 1962. Стор. 50-69.
83. Ілюстрований Календар. Львів 1888. XII.
84. „Наша Мета”. Торонто, 29 серпня 1964. Число 34.
85. Митрополит Іларіон. ТРИРАМЕННИЙ ХРЕСТ зо скісним підніжком НАЦІОНАЛЬНИЙ ХРЕСТ УКРАЇНИ. Вінніпег, 1951. Стор. 62-64.

INTRODUCTION

During the Second World War a Ukrainian Orthodox Priest from Eastern Ukraine found himself in hospital in Lviv. A Greek Catholic Priest on visiting the sick came up to him and commenced a conversation. He addressed the Orthodox Priest with these words: "Are you not afraid, Father, in case of your death, to be lying among Uniates, Greek Catholics here in Lviv, so far from your home?" "I am not at all afraid", replied the Orthodox Priest decisively, "for when I will feel death drawing near, I shall ask that a grave be dug for me one spade deeper than regular one, and resting there will be Orthodox Ukrainians as in all Ukraine, and among them also will be those murdered by the Polish Army when Bohdan Khmelnytsky was draving near with his army to our glorious Ukrainian Orthodox Lviv; among them I will also lie."

On returning home the Greek Catholic Priest experienced both sadness and joy. Sadness — because misfortune had separated blood brothers and joy — that in due time they would again unite as one Great Ukrainian Orthodox Family in a United Ukrainian Independent State. Thereafter no strange power would ever be able to separate them again.

Much has been said and written recently in regards to Union and Unification. Everyone yearns for this to happen, and Ukrainians perhaps more than anyone else. This is very logical. The Roman Union destroyed the National and Ecclesiastical Unity of the Ukrainian People and this deep wound inflicted by division of the Ukrainian People is still bleeding.

Ukrainians should be aware of the fact that this wound cannot be healed by Rome, which was most instrumental in the Religious division of Ukrainians; neither can the second Vatican Council of the Roman Catholic Church whose aim is first of all to save its own Church at which the Pro-Russian orientation of the Vatican was once again

clearly manifested. This act of Union must be accomplished by Ukrainian themselves on the basis upon which the Ukrainian Orthodox Church existed before the Union of Berestya: one Ukrainian Nation, one Orthodox Church on all the great expances of the Ukrainian Lands from the Caucasus to the Carpathians and from the Black Sea to the tributaries of the Dnieper River. Born under conditions of Polish Religious-Political domination of our people, the Union lacked and still lacks the strength to offer resistance to foreign influences from the very beginning of its existence, and for this reason it became the object of various experiments, conducted on the living organism of that segment of the Ukrainian People which found itself under the rule of Rome. The Union lost and continues to lose the Ukrainian Orthodox Rites, the Ukrainian Orthodox Spirit, and there are a great number of facts to testify to this. For example, in the Uniate "Greater Prayerbook for All", a prayer to the Mother of God is included with this phrase: "We are Thy servants and sons of the Holy Catholic Roman Church" — (Publishing House and Printing Shop of the Basilian Fathers in Prudentopolis).

The word "Orthodox" is consistently and systematically removed from Divine Services and Prayerbooks and is no longer used in new publications of Prayerbooks or Liturgy-books of those Rites of Prayers in which the word "Orthodox" is mentioned several times, as for example in the "Akathist to St. Nicholas", the great Defender of the Holy Orthodox Faith and Participant in the First Ecumenical Council (325 A.D.).

For a long time — consistently and stubbornly-celibacy (unmarried clergy) is being introduced. There are four bishops overseeing Greek Catholics in Canada, headed by Metropolitan Maxime, but they do not possess the right to consecrate married candidates to the Priesthood. Such candidates have to go to Europe to obtain ordination... Is this not a mockery of the Union of Berestya and Ukrainian Catholics?

At the same time, following the example of Polish Jesuits of the times when Orthodoxy was being destroyed

in Poland, contemporary propagators of the Union carry on a campaign against the Ukrainian Orthodox Church, defaming and degrading her in their press and even in Episcopal Letters, frequently using words such as "dis-united", "Schismatics", "So-called Orthodox", and others, not realizing that they are offending 45 millions brothers and sisters Ukrainians who have stood firmly upon a Ukrainian Orthodox Foundation for nearly a thousand years. During that time they did not separate from anyone or anything but stood stead fast on Christian Apostolic and Ukrainian National, United State Foundation. Ukraine never belonged, does not belong, and never will belong to Rome!

The Ukrainian Orthodox Church, as a part of the Universal Orthodox Church which was founded by Lord Jesus Christ Himself, in the city which is Holy for all Christians, Jerusalem, on the day in which it celebrates a thousand years of its existence on Ukrainian lands, on the great and wide expanses of Ukraine, will rejoice with the joy of St. Volodymyr the Great, Equal to the Apostles, who baptized the Ukrainian Nation in the Orthodox Faith; She will remember her many martyrs and defenders of the Orthodox Faith and the Ukrainian People. How we long to the time when all Ukrainians might then be once again united under the one Ukrainian Orthodox Banner of St. Volodymyr the Great!

The sensitive heart of an Orthodox Ukrainian feels the pain and sorrow of the souls of brothers and sisters long departed; it hears their weeping and sees their bitter tears... Among them also are the tears of the forefathers of those who now abuse the Ukrainian Orthodox Church, which was their Mother and which for centuries now was the Church of the Ukrainian people. Has not the time come to return to the Unity of All-Ukrainian Orthodoxy?

The statement of the Greek Catholic press that Ukrainian Orthodox do not desire Christian Unity, according to *Ukrainski Visti* (Edmonton, March 7, 1963), and even „consider unity of the Church to be the great threat”, is false. To write this is to deceive their Faithful and at the same time to defame their brothers, the Orthodox Ukrainians,

because it is harmful in general to Ukrainian Fraternal co-existence.

Orthodox Ukrainians, as members of the Ukrainian Orthodox Church, which has behind her a history of almost a thousand years and is an integral part of the Orthodox Church, which has behind her history of almost two thousand years, pray ardently for the unity of the Church, which has not betrayed Christ and His Commandments, for She, the Orthodox Church, is free of the weight if the infallibility of one man and the desire to rule over others . . . The Roman understanding of Church Unity headed by the "Infallible Head of the Church, the Roman Pope" stands at variance with the teaching of the Word of God, the Bible, and for this reason we need have no fear of it just as it is not feared by all those who left Papal Rome in the 16th century.

To the call by the Greek Catholic Episcopate in Rome dated October 16th, 1959, for Orthodox Bishops "to stand before the forthcoming Ecumenical Council with the humble request" to accept us under the jurisdiction of the Pope of Rome and thus to be united with them, our Church answered by the Synodal Letter of the United Episcopate of the Ukrainian Orthodox Church of Canada, America and Exile dated April 30, 1960, which states, among other things: "We accepted the Holy Orthodox Faith in the days of the Holy Emperor Volodymyr, and its Light shines brightly through many centuries since that time. There were painful experiments upon the soul of our people and some wanted to darken the Light of the Orthodox Faith for us. We were divided, a bone of contention was thrown amongst us, which even today, brings disharmony amongst brothers of one nation. This was done by secret betrayals and intrigues and we cannot forget this even today . . . On the contrary, *we the entire Ukrainian Episcopate, extend a united, sincere and loving call to the entire Greek Catholic Clergy and all Greek Catholic people to abandon Rome, which is foreign and hostile to us, and to return home to your own Mother, the Orthodox Church!* When you all return to us this will be the greatest and brightest Holiday

of Ukraine, which has been made most unfortunate by this division. Then will arise a truly United Ukrainian Orthodox Church which in turn lead us also to a truly United and Free Ukraine!

This return to their own Mother, the Ukrainian Orthodox Church, is the only Salvation for that segment of our brothers and sisters who have become the object of Roman experiments which are continuing to this day. In the English section, page 185, of the April issue of *Svitlo* 1983, published by the Basilian Fathers, is an article in which the author, Father M. Bosy, categorically states, that "there is no Ukrainian Catholic Church in Canada." There is only the Catholic Church of the Ukrainian Rite. It is true that in order to cheer up the Ukrainians who read the English section, the author states that there is also no Roman Catholic Church but only the Catholic Church of the Roman Rite. Why then does the Ukrainian Catholic Press write about the Ukrainian Catholic Church, or more recently, about the "Primate of the Ukrainian Catholic Church, Metropolitan Joseph"?

The above article under the heading of "Roman Catholic and Ukrainian Catholic: mistaken terms", considers the phrase, "Ukrainian Catholic" to be simply "absurd". Thus not only is there no Ukrainian Catholic Church but there is even no Ukrainian Catholic but only a Catholic of the Ukrainian Rite... On page 8th of the book "Toward CHRISTIAN UNITY in CANADA" by Irene Beaubien, S.J., Montreal (1956), written by a Jesuit which has three permissions for its publication, we read literally: The Church founded by Jesus Christ is One, Apostolic, Catholic, Roman Church." Thus there is a Roman Catholic Church, but according to the statement of the Basilian Fathers there is no Ukrainian Catholic Church.

Having departed from home, our brothers and sisters have found in themselves in a state of anarchy and chaos, becoming the object of Roman experiments which we will here briefly describe.

I

THE UKRAINIAN ORTHODOX CHURCH IS THE CHURCH OF THE UKRAINIAN PEOPLE

The Ukrainian Orthodox Church throughout long centuries united all the Ukrainian People. There was one Nation and one Orthodox Faith. The Ukrainian State was watchful of that Unity and maintained it because this was in the interest of the Church and the State. When Ukraine was occupied by the Tartars from the East and by the Polish from the West difficult times came about for the State as well as the Church. It is true that the Tartars at first did not interfere much in Church affairs, but they robbed the people by their demands for tribute and thus also paralyzed the work of the Church for they uprooted the economic foundation of the people's life. The Polish occupation was much worse and oppressive since Poland, not only ruined us politically and economically, but actually stretched out its hand for the very soul of our people — the Orthodox Faith, being the major foundation of the national life of our people.

II

POLAND AND ROME DESTROYED THE ECCLESIASTICAL RELIGIOUS AND NATIONAL UNITY OF THE UKRAINIAN PEOPLE

From the very beginning of her historical existence, Poland faithfully served Rome and stood at her command since she felt that this was in her State and National interests. This is attested to by the entire history of our relations with our Polish neighbour up to the most recent times when more than 160 consecrated churches were destroyed in a barbaric way in Kholmshchyna and Pidly-

shya, among them many Churches of great historical value; the Ukrainian Orthodox Church was robbed of her property, for which the Pope received "Damages" in the amount of 2,500,000 zloty (\$500,000), Ukrainians were forcibly led to Polish Churches and finally forcibly evicted beyond the Buh River; in Halychyna the Polish Union was spread and propagated in every way (The paper Polak Hreko-Katolyk), intensive work was carried on to change the "Ruthenian Rite to the Latin" which was equivalent to polonization of Ukrainians, and Polish Roman Catholic Churches were forcibly erected on Ukrainian soil.

There is testimony of this even in the Polish Press which gives the following statistics about the development of Polish Roman Catholic life in Ukrainian Lands (before World War II): "In recent times the Archbishop of Lviv Josef Bilczewski built in the Lviv Metropolia 328 Churches and chapels and also founded 117 Roman Catholic Parishes".

Regarding the action to change the "Ruthenian Rite to the Latin", we also have in recent times before world War II, this testimony of the organ of the Lviv Archdiocese *Nyva*: "The action for converting to the Latin Rite continues and today takes on gigantic stature. For today, not only are individuals brought over, but whole communities, by veraious methods. Our press continually conveys much factual material concerning this, and today parish executives annually receive from administrative executives huge stacks of announcements about the "Zmianę Obrządku" of our parishioners".

O. Babiý in his short appeal, "Hori imiyim sertsia" (Let us lift up our hearts), printed in that same *Nyva*, thus alarms the Ukrainian Uniate, Greek Catholic Community: "We, the priests who are working among the people best understand and feel painfully the sad lot of the Church and People. Our Churches are becoming impoverished internally as well as externally. They fall, they disintergrate, they are torn down. There is no help for this, there is no way to preserve them from ruin, and it is even difficult to think about building new Churches of God. Our parishioners, our flock, are in places abandoning ancient ancestral

rites in whole communities, and for this there is no help in these times. Our high pastoral standard is becoming impoverished and is rolling into an abyss of hardship and difficult times. Doubt reigns among the people . . .”

This is not strange for Orthodox Ukrainian because the entire history of our people and its native Church attests clearly that the aim of the Union was to turn Ukrainians away from Kiev and turn their faces towards Warsaw and Rome. And the Greek Catholic Church revived somewhat in the days of Austria only because Poland (which, having in her historical path departed from the other Slavs who stood together as a wall of defense against the Tartar-Turkish-Moslem attack on the Christian world, became a servant of Roma, and for centuries fought with the Ukrainian and Byelorussian people who were occupied by her and their Church in the name of Roman interest, which she considered to be also her state interests) feel — but this revival did not last long . . .

In 1918, as a result of World War I, Poland achieved her independence and again united her state interests with the interests of Rome, becoming her instrument in the advance to the East, and above all in the occupation of Orthodox Ukraine. Polish Bishops, gathered in Vilna in 1927, made the following resolution regarding the action of the Polish Roman Catholic Church among the Orthodox population: “The Polish Bishops should work decisively to gain the Orthodox for the Catholic Faith”. This resolution of the Polish Episcopate was very pleasing to the Pope of Rome who, having heard about this action praised it and encouraged the Polish Episcopate to the “Action of conversion” by his letter dated November 26th, 1928, in these words: “but in your common letter is something else which we value highly: it is that, obviously characteristic of you Latin and Ruthenian Bishops, common unanimity and harmony of will that the Russian dissidence (this means Ukrainians and other national groups but for Rome all are Russians — author note-, which live in Poland be returned to the fold of the Mother Church. This is the greatest desire of all men of goodwill that these conversions be as numer-

ous as possible... I send you my Apostolic blessing most sincere in God".⁷

What the results of this Apostolic Blessing were is attested to by the ruins of the Churches in Kholmshchyna,⁸ the cruel persecution of Orthodox Ukrainians in Kholmshchyna and Pidlyashya, the Polish Roman Catholic action on all Ukrainian lands, especially on so-called *Kresy* (Borders) where the "Corpus in defense of the Boundaries" (army, Polish administration and police- was engaged in the work of conversion to the Roman Faith and Polonization.

However, this was only a starting-point for the further advancement to East. There was established in Lublin a Mission Institute and in Rome the "Russicum Collegium", to prepare missionaries for further advancement towards the East. The aims of the Russicum were defined thus by its rector, Fr. M. D'erbini: "The aim of the Russicum is to prepare workers to spread the Gospel, who will be confirming in the Faith the souls of 140 millions who inhabit eastern Europe and northern Asia, the country which makes up one-sixth of the surface of the earth". At the same time the speaker pointed to the great spiritual talents of the Russians (to Rome, Ukrainians are naturally Russians as well), which are an assurance of the great future of the Church on condition that Russia and the Russian Church acknowledge the Primacy of the Roman Church.

The College was placed under the protection of St. Teresa. D'erbini finished his speech with the words: "Salvator Mundi, salve Russiam".⁹

Thus, when one Pole, thinking in State terms, took a stand against the use of Poland as an instrument in the Religious campaign on behalf of Roman plans of rule over the world following the example of pagan Rome, he was condemned for this. *Nyva*, the organ of the Lviv Greek Catholic Archdiocese wrote thus about the case: "The Holy Father thanks Cardinal Kakowski, a special Blessing, the expression of his praise and ardent thanks for his stand (per suo providentiale gesto- against the book by Henry Ign. Lubenski entitled "Droga na Wschód Rzymu" (Rome's

Road To The East), and his ban against its reading and spreading by the Faithful. This book, as we know, was recently published, and its author, although a Catholic, makes a sharp attack against the action of Union which is going on in the Eastern Orthodox Territories of Poland, basing his negative stand on the interests of Polish National and State interest".¹⁰

We should be aware that the new Polish action of Union was led by the Polish Roman Catholic Episcopate with the assistance of the Polish State apparatus just as it was in old Poland. Rome gave it a new work of Union among the Ukrainians and Byelorussians, omitting from this the Greek Catholic Episcopate. Alongside the greatest Uniate Church in the world at that time a new Union was being formed — (the "wschodni obrzondek" the Greek Catholic Church in Halychyna was closed off by an artificial Halychyna boundary). This means that the authors of the old Union of Berestya, Poland and Rome, had no more Faith in the Uniate Church in Halychyna; they were no longer concerned with its life but with its liquidation. For the man who has a wedded wife and brings in a mistress forces his own wife out of the home. Thus Rome itself and Poland sentenced the Greek Catholic Church in Halychyna to liquidation. All the historic bases of the Union were broken . . .

The Greek Catholic Hierarchy made attempts to free its Church from such an isolation, to break out of the "Ghetto" where she found herself because of Poland and Rome. To this attests the resolution of the convention held in Lviv on December 22-25, 1935 (attended by 150 participants, of which 18 were laity) which reads as follows: "The gathering is of the opinion that the Greek Catholic Clergy of the Halychyna Soil, is Natonally and Ritually related to the separated brethren who lived in Poland and has first right to work on behalf of the Unification of their brethren. For this reason expressing its profound sorrow at the exclusion of this Clergy to the work of Union among blood-brothers, the convention appeals to the Apostolic Throne that for the assurance of this work among the separated brethren:

1. Greek Catholic Clergy be given access to the work of Union on those lands which are occupied by the Orthodox, and 2. that separate Hierarchy of the Byzantine — Slavic Rite (? — author) be founded on the territory of the work of Union with full jurisdiction".¹¹

Of course this was a voice crying in the wilderness . . . it all ended on pious intentions. Rome and Poland continued to do their work. They did not even think of exchanging Greek Catholics for the Jesuits and Roman Catholic Clergy who were engaged in the new work of the Union. Polish Jesuit, Fr. J. Urban, famed for his Uniate propaganda of the Eastern Rite, Publisher of the special journal *Oriens* which was dedicated to Uniate work among Orthodox, expressed great surprise with regard to this resolution, since the Roman Catholic Episcopate had in 1933 resolved at its convention to request the pope to set up a separate Diocese of the Eastern Rite. This request was sent to the Pope. This reaction by the propagator of the Union of the Eastern Rite was to make the Greek Catholic leaders understand that they had nothing to say in the matter . . .

Priests of various Monastic Orders of the Roman Church were engaged in the creation of the new Union under the name of the Eastern Rite (*wschodni obrządek*); They accepted the "Eastern Rite", creating branches of their Eastern orders in Poland, among them Oblates, Redemptorists, Capucines, Jesuits and others, as well as the worse element of those fallen away from the Orthodox Church. With regard to individual people from Halychyna they were completely subordinate to the Polish Episcopate who used them for their work of Polonization. For example, when in 1934, Bishop N. Czarnecki, the "Apostolic Visitor", with the strange title of "Bishop of the Eastern Rite", came for a visitation to the Uniate parish in Yaniw in Pidlyashya, which consisted of "one and a half Uniates" ("Uniate" was the only name used), he spoke to the Ukrainians (of which 15-20 people had gathered due to curiosity) in three languages: Ukrainian, Polish and Russian . . . Rome was concerned with Catholicism, Poland with Polonization.

The interests of the Polish State and the Roman Church seemed to be mutually supportive . . .

However, the enactment of the Jesuit Principle: "the aim justifies the means" in the "missionary work" caused agitation in the state and for this reason a certain segment of State-thinking Poles became angry at this action. Unfortunately, voices such as Lubenski's were infrequent.

Revived Poland, having decided to continue the renowned work of Polish Jesuits on Ukrainian Lands, which had been interrupted by historic events, — the Catholicization and Polonization of the Ukrainian People, with the assistance of the previously — tested method — "set Ruthenian against Ruthenian" — did not think to turn from this path. Moreover, this work grew in scope with each year and was guided by the experience of Historic Poland, which with the help of the Union divided the Ukrainian People into two hostile camps and denationalized (Polonized) several million of the Ukrainian people, among them all our aristocracy. There should not have been listed as 3.5 million Ukrainians in Halychyna before World War II but at least 7 million.

We find the testimony about the role of the Union interesting, fatal in its results for the Ukrainian People from the historical point of view, as given by a Jesuit Priest who settled on the St. Daniel Mountain of the princely city of Kholm after World War I and sent the following correspondence to a Polish newspaper in Warsaw: "the Catholic Clergy works for the Catholicization and Polonization of Kholmshchyna. From the very days of Jagello, Kholm has been the centre which brought Orthodox Ruthenia (Ukraine) close to Catholic Poland. However, the difference in confessions hindered complete uniformity. When this hinderance was finally removed with the aid of the Union in Berestya in 1596 the process of Polonization of Kholmshchyna became quick and lasting"¹²

The same holds true for other Ukrainian Lands which found themselves in Polish Bondage, for the chief authors of the Union were the Polish. The Polish Roman Catholic Bishop Edward Likowski clearly states this in his preface

to his work "The Union of Berestya" with these words of dedication of this book: "To the memory of King Zygmund III, Royal Chancellor Jan Zamojski, Cardinal Vernand Macejowski, Metropolitan Potiy and Bishop Terlecki, chief authors of the Union of Berestya, the author dedicates (this book) on its 300th Anniversary." ¹³

Thus Polish King Zygmund III,¹⁴ Crown Chancellor Jan Zamojski and Cardinal Vernand Macejowski stand in first place, and as for Potiy and Terlecki who became apostates from their own Faith, they appear as mere instruments in their hands, which they used to divide the Ukrainian Orthodox Church which was united until that time, and which united the entire Great Ukrainian People on the wide Ukrainian expanses from the Caucasus to the Carpathians into one great Ukrainian family.

The tragic results of this Political, Religious coercion of our people by forces hostile to us are shown by the further history of our Ukrainian People until recent times inclusive.¹⁵

III

THE TRAGIC RESULTS OF THE UNION OF BERESTYA FOR THE UKRAINIAN PEOPLE — THEN AND NOW

We read in the "Ukrainian Small Encyclopedia": "The Union of Berestya is one of the greatest historic tragedies of the Ukrainian People which drove apart the Ukrainian Church and divided the Ukrainian People, formerly one as to confession, into Uniates and Orthodox, who throughout a long period of time carried on a determined religious warfare among themselves which even today has not completely died out . .

The aims of the Polish to make use of the Union of Berestya as a means to the Catholicization and Polonization of the Ukrainian Populace, bringing untold suffering to the Ukrainian People had relatively insignificant success, and although they took away from the Ukrainian People

a segment of the higher social classes they created in the larger part of the Ukrainian populace such an anti-Catholic complex that it completely rules out all possibility of realization of that true Union of Churches for many long years . . .”¹⁶

We have many depressing documents, one of which is a contemporary Ukrainian reality set forth by Sylvestre, Archbishop of Melbourne and Australia and New Zealand (former professor of the University of Kharkiw). In his article “degradation of the Ukrainian Orthodox Church” in the journal *Pravoslavny Ukrainets*.¹⁷ An Academia dedicated to the memory of the late Metropolitan Andrey was held in Melbourne, Australia. Local priest O. Prashko read it in Ukrainian and English languages and sent a two-page letter to non-Ukrainian guests in the English language about Metropolitan “Andrey, in which he distorts our history, and introduces disunity and agitation among the Ukrainian community. This speech created a needless angry conflict in the life of Ukrainians of the two Confessions which had been living in peace until that time and they demanded an explanation and satisfaction.” Further, Archbishop Sylvestre writes thus: “the Ukrainian People from the time of acceptance of Christianity in 988 was a great respector of the Orthodox Church. It called itself an Orthodox People because this is what it was, is and shall be.

. . . The statement that Ukraine belonged to the Catholic Church from her Baptism since 988, has no foundation to it. Calling upon the absence of historic documents and testimonies they simply qualified as illiterate if not worse. . . Great Empress Olha first accepted the Christian Faith in 957. She was baptized in Constantinople; her godfather was the Greek Emperor. Constantinople never was close to Rome and was Orthodox throughout the centuries. Empress Olha baptized her grandson Volodymyr in that Faith which she herself followed — the Orthodox Faith. Emperor Volodymyr baptized the entire Ukrainian Nation in that same Faith — the Orthodox Faith. *To this attest the Ukrainian Primary Chronicle (Litopys) and official Greek sources . . .*

The Orthodox Church did not separate from the Catholic, but the Greek Catholic were borne out of the Orthodox Church in 1596 at the time of the Union of Berestya. However even while separating themselves from the Mother Church and converting to the Catholic, the authors of the Union drew up Thirty-three Articles in which they specify the inviolability of their Greek Rite. The very title "Greek Catholic Church" speaks for itself. Finally, the clear testimony of the eyes shows better than document to which Church the Greek Catholic Church is closest — the Orthodox or the Catholic . .

The deceased was a Metropolitan of the Greek Catholic Church and there is no need now to state something else for that will all be at variance with the history of our people and at variance with reality. The Greek Catholic Clergy in the Motherland was the leader of the people, gave the people National enlightenment, and now Priests of Roman upbringing have come to our community — they begin to distort our history, they bring about confusion, agitation . . . We advise Father I. Prashko to carefully study the History of Ukraine and the History of the Ukrainian Orthodox Church from Ukrainian sources and not only from Roman."

At the end of his article Archbishop Sylvestre gives several historic references:

1. The Zaporozhians, fighting with their enemies, had as their motto: "for Mother — Ukraine, for the Orthodox Faith!" Under this motto also fought great Hetman of Sich Petro Konashevych-Sahaydachny, who came from Halychyna.¹⁸
2. The population of Ukraine numbers 45 million; of them 40 — Orthodox, 5 — Greek Catholic. One may not so easily make light of the Ukrainian People, for 40 million is a Nation, it is Ukraine . . .

It is wrong to lead to the fragmentation of the Nation, to the ripping apart of the final garment on the body, tortured for centuries, of Ukraine the one mother of us all.

The troubled but clear conscience of Ukrainian citizens regardless of confession needs to be set at peace . . . The

affect of that fanaticism of the author of the published letter to non-Ukrainian must be quelled. .” Nevertheless, just as our Nation never stopped her efforts to regain her State Independence, so also has she never ceased in her struggle to regain Religious Unity which existed until the Religious Division which was forced upon our people by coercion. Proof of this is the Rebirth of the Ukrainian Orthodox Church beyond the boundaries of Ukraine in the countries of the free world such as America, Canada and others, where a great segment of our people, finding themselves in freedom, abandoned the Union, as a memento of Polish Political-Religious bondage of the Ukrainian People.

We strongly believe that as soon as Ukraine frees herself from foreign “protection” the Religious Unity of the Ukrainian People in the Orthodox Faith will come spontaneously. Rome understands this well and for this reason on the one hand she rejoices with each advance of Latinization of the Union of the Ukrainian Dioceses, and on the other hand represents herself as a defender of the Orthodox East.

Let us take for example the forced introduction of celibacy which is firmly opposed by the Faithful of the Greek Catholic Church in Halychyna. How could Rome defend the married Priesthood when she was the initiator of this violation of the Rites of the Uniate Church which had once been guaranteed?

I, personally, know several Greek Catholic Priest who found themselves in exile and addressed themselves to Bishops in America and Canada with requests to bring them over to these countries for pastoral work. Most of them did not even receive a reply, and that from their former colleagues in Theological Studies. And if we have several married Greek Catholic Priests from Europe, they attribute their residence here almost exclusively to their family. Also, if these priests were given pastoral work here, then this was perhaps only for the simple reason that they might otherwise join the Orthodox Church. Rome does not hear complaints, deep sorrow, and even despair on the part of married Greek Catholic Priests who worked honestly for their people in their native lands and as a result of

military events found themselves beyond the boundaries of their Motherland. But celibates, who had their housekeepers according to the example of Roman Catholic Priests, were eagerly welcomed and offered work in their Dioceses . . .

The status of married Priesthood (which was guaranteed to the Uniate Church by Rome) as it stood after the First World War and as it stands today is described thus by an "Orthodox Observer of the Holy Union" in the *Ukrainsky Holos*: "the days after the unsuccessful struggles for independence come alive before our eyes, the times when Bishops Khomyshyn and Kotsylowsky, taking advantage of the hardest moment in the life of the Halychyna Branch of the Ukrainian People under the new Polish Occupation, introduced, contrary to the sacred vows of the Union of Berestya, compulsory celibacy of the clergy.

Bishops in the specified seminaries each year awaited from students of theology, declarations with signatures by their hand that they "voluntarily" wish to be consecrated in an unmarried state. These declarations were then sent to Rome with the note that there are so many unmarried candidates that married ones could not be consecrated "due to the hard financial situation." Was Rome, which always has such good information about all matters, not aware how all this came about?

And, in Lviv although this practise was not introduced, were there not other methods used against married candidates? Let us call to mind: the separate first story (2nd floor) for the unmarried, their exemption from tuition; over 150 married graduates were found by the Bolsheviks in 1939 not yet consecrated. Some of them had awaited consecration for two and even three years.

What about the denial by Rome of the right of Priestly service to married Clergy in Canada which was cancelled only in 1949! And the ban of consecration of married candidates in Canada (bullae *Greci rutheni ritus*, 24.V.1930, p 12 section 2), which had earlier applied also to the U.S.A.! By what right? Where was the preservation of the rights and privileges of the Eastern Church "guaranteed" solemnly by the Apostolic Throne?

To add to all this, let us take the contemporary comedy with the consecration of married candidates in Canada. They must travel as far as Yugoslavia, Vienna, Paris, so that they could be consecrated by Archbishop Havryil Bukatka of Yugoslavia. Since when is it that Eastern Bishops lack the right to consecrate married candidates? Where are the rights and duties of the Bishop in the Uniate Church? I doubt whether they have already fallen so low that they themselves do not want to do this.”¹⁹

IV

THE REMOVAL OF THE WORD “ORTHODOX” FROM DIVINE SERVICES

After the separation of a segment of Ukrainians from the Orthodox Church, they were called Uniates or Greco-uniates. Somewhat later, we come across the name Greek Catholics, and more recently the name Ukrainian Catholic was introduced. It may be expected that the process of “drawing near” to the Roman Church will shortly be completed by the addition of the word „Roman”. The beginning has already been made. In the “greater prayerbook” published by the Basilian Fathers, is included a prayer „for the conversion of schismatics” of this context: “most pure Virgin Mary! we are thy servants and sons of the Holy Roman Catholic Church”!²⁰ Regarding the word „Orthodox” itself, the process of its complete removal from Liturgical use is not yet complete but where the word “Orthodox” might draw attention to itself, it has already been removed, except perhaps for purposes of propaganda. This is its history:

At the very beginning after the introduction of the Union, the word “Orthodox” was left in Divine Service Books just as it was in the Orthodox books. However, the concept of Orthodoxy gradually began to be obscured by the words Union, Greek Catholicism. When the alien boundaries, which divided the Ukrainian Lands after the First World War fell, and Ukrainians of all lands, in the struggle

for freedom and independence of their State, recalled also their Orthodox religion, the leaders of the Greek Catholic Church became frightened: "why they will all begin to feel Orthodox!"...

And thus the Greek Catholic Hierarchy ordered that the word "Orthodox" be taken out of Divine Services that it might not remind Greek Catholics of their centuries-old community with the entire Ukrainian Orthodox Church, not replacing it by any other word. The following year, 1919, the Bishop of the Stanyslaviw Dioceses, Khomyshyn, ordered that everywhere the word "Orthodox" appears in the Divine Service, it be replaced by "right-believing".

Priest M. Chorneha in his article: "The lack of uniformity in Divine Services" states that from the time of the Ordinance in regard to the word "Orthodox" and the commemoration of the Emperor, a complete degrading chaos reigned (*Nyva*, 1923, nos. 8-9, p. 321-324). "We alone, Greek Catholic Halychyna Uniates", writes another author, Domet, "due to ignorance of the characteristics of the Eastern Greek Rite, due to lack of esthetic taste and especially reared on the examples of the Latin Church and its teachers or uncritical disciples, have begun to bring in to the Rite of our Church everything foreign, especially Latin, without regard to whether it is suitable to our Eastern Rite and our psychology, formed from ancient times upon Byzantine Archetypes" (*Nyva*, 1924, nos. 2-3, p. 51-53).

The word "Orthodox" was first removed from the commemoration at the Great Entrance during the Divine Liturgy. Instead of "all you, Orthodox Christians"... they began to intone: "All you, true-believing Christians". When the Faithful started to inquire about the word "Orthodox" Priests began to intone: "All you, Christians".

However, this also appeared to be unsafe because there might be present at the Church Service not only Orthodox Christians but, also, Protestant and even Sectarians. For this reason, they began to omit not only "Orthodox" or "true-believing" but even "all Christians", leaving for the time being of the whole commemoration only "all you".²¹ I am reminded of Krylov's fable about the little goat which

was attacked by wolves and devoured so that only its horns and its hooves were left . . .

Thus it was in Halychyna, thus it was also in Canada and other countries where Ukrainians settled. However, in Rome, there convenes a special Commission "pro-Russia", which draws up plans to gain for Rome not only Ukraine (after all, for Rome there exists only one undivided Russia, as we know from the Papal Encyclical to the peoples of Russia), but also Russia. Rome is so concerned now with the matter of the introduction of Union on the great expanses of the Soviet Empire after its demise that for the time being (naturally until a certain time, as we see from the history of the Union in Halychyna) it is ready to leave everything for the Orthodox in exchange for the acceptance of the authority of the Pope of Rome.

The Roman Catholic journal *Scapular* for the months May-June 1953 (published in America) writes about the special interest of Rome in the Russian people, to which it naturally adds also the Ukrainian People: "His Holiness stands in the place of Christ and Christ Himself acts through Him". He is more concerned with the problem of the conversion of Russia and the peace of the whole world than any other being on the earth. This is evident from his Encyclical of July, 1952, which he addresses to the Russian people . . . First, at the end of World War II on the feast day in honour of Mary, the Pope placed under the special protection of the Immaculate Heart of Mary, the world and . . . Russia . . . The placing of Russia itself under the Immaculate Heart of Mary was the subject of the celebrated July Encyclical Letter (which drew protests even from State-Thinking Ukrainian Catholics — author's note).²² But this is not all. A third dedication is to take place . . .²³ Thus there is nothing strange in the fact that Rome is now "making trouble" for the Ukrainian Catholic Hierarchy, which has gone so far into Latinization that even newly-arrived Greek Catholics did not recognize their own Church, although they had a lot of this Latinization even in Halychyna. For this reason there were established parishes of the "newly-arrived", as for example, we have in Edmonton

the Greek Catholic Parish of St. George the Great Martyr about whom Father Truch in the book "Lives of the Saints" writes that he was a "true Catholic Saint, who was martyred for Christ's Faith in Palestine yet before Constantine the Great", and whom Pope Benedict XIV proclaimed the protector of the English Royalty (p. 82). Pope John XXIII "degraded", removed from the list of saints "Catholic George", but "Orthodox George" remain for all eternity a great holy martyr of the Universal Orthodox Church of Christ.

Due to the same motives, the "the pro-Russian Politics" of Rome, after World War II it was ordered that the word "Orthodox" be returned to Divine Services. However, it is obvious that this was intended only for the public eye, as was frequently done by the Pope in order to remove responsibility "from the Apostolic capitol". On this occasion, too, Rome has the opportunity to open her mouth to repulse the protests aimed at her... That was all it was. For not everyone restored the word "Orthodox" to the Divine Services; in fact, one Bishop, it is said, openly and categorically stated "other order came — we removed it. And that is how it must be. Only after my death can you introduce this word. But as long as I live I will not permit it"... It appears that there have been too many of those changes for him...

The successor of that Bishop (now deceased) not only did not restore to Liturgical Commemoration the "Orthodox", which his predecessor had removed, but as we learn from the press "rebuked" another Bishop who mentioned "Orthodox Christians" in his presence. We read about this in the article "We Will Not Go With You, Brother", published in the *Ukrainsky Holos*, in which this is related about the event: "When Bishop Isidore (Toronto) celebrated a Divine Liturgy according to the so-called New Servicebook approved by Rome and used the words "Orthodox Christians", the Metropolitan did not hesitate to publicly rebuke him for this at the sessions of the Council, before the Bishops and all the Priests."²⁴

It is difficult to believe that the above-mentioned Metropolitan was not aware of the true intentions of the Roman Throne. Thus he acts according to the Sophist uttering: "thus it is written, but it is pronounced differently." Only by understanding the Roman Union thus can one be a reliable member of the Roman Catholic society. The author of the "Greater Prayerbook for All" whom we already mentioned, spoke about this sincerely and openly in the "prayer to the Virgin Mary for the conversion of schismatics": "we are Thy servants and sons of the Holy Roman Catholic Church".²⁵

In this same prayerbook, the word "Orthodox" is not found in the Divine Service — The Divine Liturgy. In place of: "And we pray . . . for all Orthodox Christians", we have only: "and we pray . . . for all Christians". In place of: "... and all you, Orthodox Christians", we have only: "... and all you Christians".²⁶

V

THE AFFLICTION OF THE GREEK CATHOLICS CONCERNING THE ORTHODOX SAINT VOLODYMYR

On the same background of tactical differences between Rome and the Ukrainian Catholic Hierarchy, misunderstandings and problems arise on the part of Ukrainian Catholics regarding St. Volodymyr Rome, because of the above-mentioned plans for conversion to Catholicism of the "Russian people", for the time being is ready to tolerate everything Orthodox in exchange for acceptance of the Pope as Head of the Church, the Vicar of God on earth, as was the case at the introduction of the Union of Berestya, while the Ukrainian Catholic Hierarchy is of the persuasion that the Union will only stand when it comes closest to Roman Catholicism, to Latinization, and goes furthest away from Mother, the Orthodox Church, not only in Faith but also in traditions. We find this authoritative testimony concerning this: "Until recently, there reigned among us the type of "Uniate",

stated Father Hegumen Sheptytsky at the meeting of the Ukrainian Catholic Institute of Church Union in Lviv, "who seemed to be ashamed that he belonged to the Eastern Rite, and wished to be rid as much as possible of everything Eastern and to take on as much as possible of that which was Latin, according to the principle created *ad hoc* (for (this reason): "if you want to be a Catholic, be as little as possible Eastern". This type has not completely died out even today . . ."27

Has it really "died out" today? Let us hear what Father J. Fedunyk writes about this in the article "The Ecumenical Council" published in the Edmonton Diocesan monthly *Catholic Action*. "Thanks to their (Polish Roman Catholic) influences and pressure, there has been created among us a ritual and religious-spiritual caricature which home-grown Latinizers are trying to entitle "Halychyna tradition" . . .

Such a form with all its Latinisms which our Halychyna Rite has taken on, does not have the power of attraction, neither for the separated nor even for Western Catholics. They say that this is "neither fish, nor meat..." In his article Father J. Fedunyk expressed sorrow that the problems of Union are misunderstood, not only by the majority of Greek Catholic Faithful but especially by the Clergy. "Unfortunately, "says he," the majority of them have not gone beyond the bounds of their province and by their ignorance have brought, and continue to bring, great harm to the cause of Union. They, even the Clergy, and Metropolitan Andrey iterated out of exasperation, "keep only to one bell tower", have not matured to the idea of Union".28

Thus Father J. Fedunyk correctly set forth the question: "With what then shall we go to our separated brethren? (Orthodox Ukrainians — author). What will we give them? 'Halychyna Tradition?'"

Giving the information about the above-mentioned article by Father Fedunyk, the editor of *Visnyk* made this comment: 'Following the line which among the Uniates is characterized by the use of the word 'separated', the Uni-

ates truly have nothing with which to come to Orthodox Ukrainians".²⁹

In his short article "The Ecumenical Council" Father J. Fedunyk, following the Latin-Halychyna tradition, used the word 'separated' six times. However, not once did he call his brother and sister Ukrainians by the name which they use to call themselves throughout almost a thousand years. The Ukrainian Orthodox Church has her history which is organically related to the history of Ukraine. For over 700 years she united the entire Ukrainian people on the wide expanses of Ukraine into one great and mighty Ukrainian Orthodox Family. And because a small segment of her (due to difficult Religious-Political conditions during the Polish Roman bondage, found herself outside the Ukrainian Orthodox Church) was torn away from her Mother Church, this does not give the right historically, jurisdictionally, or morally to former Uniates (now Greek or Roman Catholics) to offend their Mother (for centuries common to all the Ukrainian People — the Orthodox Church — the Ukrainian Church) with names not belonging to her, offending not only at least 95% of their brothers and sisters — Orthodox Ukrainians, but also abusing the whole Ukrainian History, all our age-old struggle for Ukraine, for the Orthodox Faith.

We should not forget that the longest struggle with the Polish-Roman Uniate attack, on the Ukrainian Orthodox Church on the Western Lands of Ukraine, was carried on by our glorious Halychyna, in which the spirit of the Orthodox Ukrainian Church never died although it was overcome by a more powerful foe, as was the case with the independence of Ukraine during our recent struggle for liberty.

Although the Proclamation of the Union of Berestya took place in 1596, the struggle with the Polish-Roman attack on the Orthodox Ukrainian Church continued for many, many years. The Uniate sources themselves affirm these facts: The Bishop of Peremyshl, Inokentiy Vynnytsky, accepted Union in Warsaw in 1691. The Bishop of Lviv, Josyf Shumlansky, accepted Union in Warsaw in 1700. The

closing of the last Orthodox Monastery (Manyavsky Skyt) was in Halychyna in 1786.³⁰ Thus, as we see, it was too early to celebrate the 350th Anniversary of the Union. ‘

Dr. V. Lentsyk, in his brochure *“Rome and Ukraine” — “The History of the Ukrainian Church according to Dates”*, writes thus about the same matter: “1692. Inokentiy Vynnytsky, Bishop of Peremyshl, comes over with the whole Diocese (?) to the Union”. 1700. “The Lviv Diocese with Bishop Josyf Shumlyansky went over (?) to the Union”. “1708. The Lviv Stavropihia went over (?) to the Union”.³¹ I have placed these question marks because no one asked either the Faithful or the Priests about their “going over” to the Union; they were driven into the Roman sheep market, as sheep are driven into the sheepfold. Regarding the conditions in which this took place here is one of many illustrations:

Recently a work under the title “Peremyshl — Western Bastion of Ukraine” (New York, Philadelphia, 1961). On pages 47-48 of this book we read the following: ‘March 26, 1681 Shumlyansky, Vynnytsky, Sheptytsky, Archimandrites: Ovrutsky Silvestre Tvorovsky and Miletsky Stefan Horyn handed over their secret declarations of acceptance of the Union to the papal nuncio in Warsaw Opicius Paliavincini in the presence of royal commisars.

Of them the first, Inokentiy Vynnytsky, proclaimed openly his acceptance of the Union on June 23, 1691... Shumlyansky held back with the open proclamation of himself as a Uniate; several landowners of the Peremyshl Diocese accepted his as their Bishop. But when Kamyanets-on-Podillya (1699) was returned from Turkish occupation to Poland, the Polish Sejm (parliament) decided that no orthodox be allowed to Kamyanets since it was a boundary fortress; the king gave the administration of the Kamyanets to Inokentiy Vynnytsky; the latter sent to Kamyanets two Uniate monks and the Polish commissars handed over to them only the Church of St. John and other Orthodox Churches were sealed up. Shumlyansky, who tried to take over these Churches with his armed division, had nothing left to openly declare himself a Uniate which is what he

did in 1700." Regarding the "going over" of the Stavropihia to the Union, A. Sokoliw writes thus: "There can be no division of thoughts with regard to the goal of such ordinances as those prohibiting the Stavropihia brotherhood from having relations with the Patriarch and prohibiting Orthodox from travel beyond the borders and entry from beyond the borders. It is as clear as the palm of my hand. By these ordinances the Poles assured the feasibility of the inevitable annihilation, first of the Orthodox Hierarchy, and in time also the minor Clergy. At the same time Uniates were given privileges . . ."32

With regard to the role of Shumlyansky as a liquidator of Orthodoxy, we read there the following: "Then came on the scene (at the time of the most severe persecution of Orthodox-author' in the role of liquidators of Orthodoxy ni Halychyna the so-called fourth among the "most ardent", Bishop of Lviv Josyf Shumlyansky, with his traitorous plan. It was he who demanded for himself the property of the Kievan Metropolia, the position of Archimandrite of the Pechersky Monastery and a separate monetary pension from the Pope in exchange for agreeing to the Union. It was he who gave his People of Halychyna up to persecution and made them the object of barbaric practises on the part of the fanatical Polish nobility. For 20 years he pretended to be Orthodox, deceiving the Patriarch and the people, while at the same time planting the Union by the most shameful methods. Can anything be more dastardly? And where is the patriotism?"

Shumlyansky had great and active assistance in the actualization of his plan of Unionization from the Polish nobility. These Polish chauvinists in their Catholic zeal lost all feeling of moderation and together with this also their human dignity. For deeds were rather the deeds of ravenous beasts. The bestiality of those beasts in the form of men approached its zenith.³³ In spite of the grave persecutions, Lviv continued to struggle against the enemy campaign for over a hundred years. Regarding the loyalty of Lviv to the Orthodox Faith, notwithstanding the traitorous conduct of Shumlyansky and the cruel enemies of Orthodoxy, we

find this testimony in *Nasha Kholmshchyna*: "Bishop Dionysiy Zbiruysky ardently laboured for the Union from the very beginning, as is evident from his protestations against those who made attempts to blacken the Union. His successor was Arseniy Andriyevsky. He kept the major part of the Diocese in unity in spite of the pressing eruptions of the dirt of schism, brought from Lviv and from Volyn."³⁴ Thus as we see Lviv, being a centre of the Lviv Diocese, not only remained loyal to the Orthodox Faith but also extended her hand of assistance to her sister Kholmshchyna in her struggle against the attack of the Polish Uniate, defending the age-old adherence to the Holy Orthodox Ukrainian Church.

The Catholics have a difficult time dealing with St. Volodymyr!

This awareness of belonging to the Ukrainian Church as a part of Universal Orthodoxy was not destroyed by the years of Polish-Roman bandage. This same awareness, brought about among our people who found themselves in freedom, the rebirth of the native Ukrainian Orthodox Church, which is the continuation of the Church of St. Volodymyr the Great, and which traces her beginnings to the Holy City of Jerusalem where Christ the Saviour founded his Church.

Naturally, this called forth a great reaction on the part of the Greek-Catholic leadership which was confident that it had already completely subdued the Ukrainian Orthodox spirit. However it revealed itself to be immortal. The sons and daughters of Halychyna soil returned, and continued to return, into the embrace of their Mother, — the Orthodox Church, — the Ukrainian Church, which is independent of foreign centres hostile to her, which for centuries did not understand and do not wish to understand her spirit of freedom in Christ who is the only head of the Church. As a result of this, we have the following paradoxicalities.

In one of the cities in Canada, a Cathedral was built in commemoration of Volodymyr and Olha whom the leader-

ship of the Greek Catholic Church numbered among the Catholics . . . However, in the Prayerbooks, as we shall see further on, there is either no prayer (troparion- to St. Volodymyr or else he is described in such a troparian as "true-believing" (or even "Orthodox" in the Roman publication of *"the Horologion*, in which it is clearly stated that he (St. Volodymyr) founded the Orthodox Faith).

It appears that Rome still has need of "Orthodox Volodymyr" while the Greek Catholic Church already fears the Orthodoxy of Volodymyr and thus makes him Catholic in the Roman sense.³⁵ Does this not explain the fact that in the four volumes of the "Lives of the Saints" which were recently published under the editing of Father Trukh,³⁶ we do not find the biographies of St. Volodymyr and St. Olha in the appropriate places? It is a fact that the reader is directed to the fifth volume which is yet to be published . . . Of what Faith will St. Volodymyr be in the fifth volume of the "Lives of the Saints", Orthodox in the understanding of the Roman Church, or perhaps true-believing, it is difficult to say at this time . . .

Recently on visiting the home of a "mixed marriage", I was listening to a recording of a Church Service from the Church of St. Barbara in Vienna. Three Priests are celebrating. During the Great Entrance all three intone: "you and all Orthodox Christians". I address the master of the home, a Greek Catholic, and thank him for the Prayer for us, the Orthodox, but at the same time express amazement that I did not hear Catholic mentioned . . . "Well we ourselves no longer know what is being done with us; sometimes they throw out "Orthodox", and sometimes they mention them, and all the while in sermons we are told that we are Catholics" answered the master of the home, becoming somewhat discomfited . . .

We note that the Greek Catholic Hierarchy has great affliction in dealing with the question of the Orthodox Volodymyr. It does not know on which foot to stand; whether to give heed to its High Priest and confess that St. Volodymyr the Great accepted the Catholic Faith while men-

tioned St. Volodymyr as little as possible or even keeping totla silence about him . . .

We must admit both sides had a different situation in this question, for St. Volodymyr is not only the Illuminator of Ukraine but also the mighty Emperor or the Ukrainian Nation. And thus both sides bring the subject of St Volodymyr up only when it appears to them to be absolutely necessary whether from National Political motives or Religious. However, it is impossible to conceal him, so in their eyes it is better to not even mention him . . .

Josaphat Kuntsevych is patron of the Poles

That this is actually the case in practise, refer to the book "Lives of the Saints" of the Catholic Church.

Let us then first deal with the "Lives of the Lord's Saints for all days of the year". This large book, "approved and recommended by Archbishops and Bishops of the Catholic Church", contains 1261 pages (first publication 1894, second 1922).³⁷ Of course we find in it the biography of Josaphat Kuntsevych, about whom the following is said on page 1095: "Pope Pius IX proclaimed Josaphat Kuntsevych a saint . . . *Josaphat is the patron of the Poles and Ruthenians.*" Thus about Josaphat Kuntsevych who divided Ukrainians, splitting them into two hostile camps which fight one another even today . . .

Nevertheless, in the same book, "Lives of the Saints for all days of the Year", you will not find even one word about St. Volodymyr, who by the Baptism of Ukraine in the Christian Orthodox Faith, united all the tribes into one great, mighty Ukrainian Nation. There apparently, was no place found for him in the book "Lives of the Saints for all days of the Year" . . . for St. Volodymyr is Orthodox and not a Catholic Saint! . . .

Perhaps the "foreigners" forgot about St. Volodymyr? . . . However, in the book "The Prayerbook for the Christian Family" is stated the following expression of approval: "No. 38 (ord. publication permitted from the Gr. Cath. Metropolitan Ordinate. Lviv, May 6, 1910 (—) An-

drey Metropolitan".³⁸) Also here is found an expansive biography of Josaphat Kuntsevych, a Troparion and a Kontakion in his memory. Moreover, in the Troparion in honor of "Josaphat" we find an obvious falsehood, for it contains the following words: "... you were killed by division-loving enemies..."; this means that Josaphat was killed by people who loved divisiveness, enmity, hatred. However, this is not true because this "divisiveness", enmity and hatred was brought to Orthodox Byelo-Russia by Josaphat himself, together with Polish Roman Catholics (who enslaved and oppressed the Byelo-Russian Orthodox populace religiously, politically and economically), as a propagator of Polish Roman Catholicism, Papism, which he implanted (as stated not only by Ukrainian but also Polish history) by violence and coercion, cruelly persecuting Priests and people.

"In the fall of 1623 Josaphat came to Vitebsk and there began such a terrible persecution of the Orthodox, that, as historical records state, they recalled the times of the persecution of the first Christians".

"The inhabitants of Vitebsk suffered for a long time, finally, it became impossible to endure the suffering any longer... and no help could be expected from anywhere since the Polish Clergy stood behind him; Rome stood behind him. This was because Josaphat was their worker.

On Sunday, November 12th, 1623, while Josaphat was celebrating the Matins Service, his Archdeacon noticed that the Orthodox Priest Ilya was crossing the Dvyna River to hold a Church service for the Orthodox. Dorotey with his followers, attacked Ilya, beat him severely, tied his hands and feet, and locked him in the kitchen in the Josaphat's building".

"News about this spread over the town, the bell of assembly was rung and the people — men and women — set out to Josaphat's palace, taking in their hands whatever they could."

"Catholic writers say an interesting thing about the course of those events. They say that Josaphat, "gathered the servants, forbade them to load the gun with bullets,

permitting only the firing of blanks to frighten the attackers — (translator's note) (*The Life of Josaphat*, Canadian publication p. 43). . .”

“Naturally the shooting pushed the anger of the people to the extreme. Each one must have thought: “It is not enough that he takes our Churches by robbery, that he forbids Church Services, that he beats our Priests and persecutes us, he also wants to shoot us . . .” Even the Catholics would not think otherwise in a similar situation!”

“The further course of events went the path prepared by Josaphat. The people reached Josaphat's room, split his head with an ax and finished him by a volley from a gun. Then they dragged the body to the riverbank and threw it in the river. The fishermen who were there took the body in a boat, brought it to the place called Piskovaty (sandy — translator's note) and threw it in the water . . .”

“Brought to the extreme, the people destroyed a great deal of what was in the palace Catholic writers describe it thus: “ gold and silver tableware . . . weapons . . . it all disappeared . . . they got to the cellar, rolled out barrels of wine and beer . . . (*Life of Josaphat Kuntsevych*, Zhoukiw, pub. 1902, p. 215).”

“However, it is very strange that the Catholic defenders of Josaphat dared to roll those barrels out in the light of day. Had the Catholics not rolled them out then the world would not even know that Josaphat had barrels of wine and beer . . .”

“This is not found in the Canadian publication . . . obviously the Canadian publishers of Josaphat's life realized that gold and silver tableware, weapons and barrels of wine and beer do not befit a Saint, and thus did not roll out the barrels — and so made Josaphat more cultured and more similar to a Saint.”³⁹

Rome became rabid in its hatred for the Orthodox who had dared to taken action against the violence of the Polish-Roman attacks on the Orthodox soul and defend their Monther — the Orthodox Church. Pope Urban VIII encouraged the Polish King, Zygmunt III, to revenge and punishment of the inhabitants of Vitebsk with these words:

“... king of the state, you should not restrain yourself from the sword and fire...”⁴⁰

The Uniate Metropolitan Rutsky in his letter to Cardinal Bondin writes thus about the various sentences by which the inhabitants of Vitebsk were punished: “Two prominent city leaders had their heads cut off as did 18 other citizens, and their property was confiscated. About a hundred more citizens who fled in various direction before the arrival of the commissars were sentenced to death in absentia, and their property was also confiscated.”⁴¹ We read thus in *“The Life of Josaphat”* (p. 242) about the death of one of those prominent leaders, counsellor Petro Vasylevych: “When the executioner wanted to cut off his head he (Vasylevych) began to defend himself with his hands, and then the executioner cut off one of his arms, then the other, then his ears,, and finally at the end, his head...”

“This brief description of cruel torture shows what godless beasts, what moral bandits were those Polish-Catholic judges and punishers who, coming to a foreign land, thus viciously tortured an Orthodox for the reason that he defended his own church on his own soil! This shows how savage and godless was that entire Polish and Roman Catholicism which permitted and justified such oppression and coercion.”⁴²

Has it changed so much in our times? We shall not speak about the Croatia of Pavelic, where during World War II under the leadership of the “Roman Catholic Action”, over one million Orthodox Serbians were murdered, as confirmed by a commission of the United Nations on the basis of whose research materials, a book was published entitled “Ravening Wolves”, with the publication on the first page of the cover, a picture of an Orthodox Serbian, Milos Teslic, murdered in a bestial manner with this footnote: “This is the work of “Catholic Action” in 1942. It could happen in Canada in 19?? (“Ravening Wolves” by Monica Farrell, Canada Protestant Leabue, 1956 — Armadale, Halifax)”.

Let the ruined and desecrated Sanctuaries on our long-suffering Kholmshchyna also testify about this; their bitter

tears, weeping and moaning, and the suffering of the Ukrainian Orthodox inhabitants of Kholmshchyna who, under the convoy of Polish soldiers and accompanied by the march tunes of military orchestras, were led to Polish Churches where the priests abused them further, by telling them in greeting that they were weeping out of joy in that they were accepting the Roman true Faith. . .

Rome neither saw nor heard of this . . . and in order to put a halt to this savage and barbaric destruction of Churches and the persecution of Orthodox Ukrainians, it was necessary that the government of the U.S.S.R. intervene; the Soviet ambassador who made a sharp "protest" in Warsaw in the Polish ministry of foreign affairs, making use of the appropriate articles of the Treaty of Riga of 1921 regarding the preservation of religious and national rights of Ukrainians in Poland. And only because there was at that time a threat of war between Germany and Poland was there a temporary relief . . .⁴³

The Poles who thought, and continued to think, in terms of State were angered by the savage acts of the Polish government which sponsored and itself waged, with the assistance of the military and the police, a battle against the defenseless Orthodox inhabitants and coercively implant Polish Roman Catholicism. The only one who dared to protest publicly was the renowned publicist, Stanislaw Mackewicz, who for his bold criticism of the unforgiving Polish government found himself in a concentration camp in Kartuz-Bereza, which was generally reserved for Ukrainians. "These were the feats of people who had not matured to govern," — those were the words used to characterize the Polish government. We find this testimony in the Polish monthly *Kultura* which is published in Paris (in the 1960 series).

In this same monthly, we find the following thought regarding the shameful events which took place in Kholmshchyna in the years 1938-1939: "These were violations which should cause every decent Pole to turn red until his very death. Adding to the well-known expression, one might say that they were more than an error; they were

the expression of a boundless stupidity on the part of the people then in power in Poland. A decent Pole should not forget the actions of those people who are now resting in the emigration and who after reading what is here written will perhaps only smile foolishly.”⁴⁴ Thus writes a Pole who thinks in State and Christian categories.

All this happened before our eyes in the twentieth century. And what can we say about those dark times when the Jesuits, full of Polish-Roman fanaticism, ruled on Ukrainian-Byelorussian soil? The Polish patriot, Bronislaw Trentowski, who thought in State terms, speaks thus about them: “We waged a battle for Faith in the Pope with who? With our own people who believed, as we did, in Christ and His mission. We waged a battle for the Pope, for the Council of Trent, for the Jesuits; voluntarily, unconsciously we dug a grave for our own Fatherland. Where were the brains of our ancestors? The Jesuits burned and tore them from our heads . . .”⁴⁵

Among those who fought for the Pope against the defenseless, Godly Orthodox people, sowing divisiveness and enmity among them, was also Josaphat Kuntsevych, as leader of an action that was hostile to the Orthodox. In that war, whose goal was the destruction of the Orthodox Church, Josaphat perished. Thus it is false to say that he was killed by “division-loving enemies”, as stated by the Troparian-prayer devoted to Josaphat. He sowed wind — enmity among the peaceful Orthodox populace, and thus had to reap the storm, as the Ukrainian proverb says.

There is a place for such a “Saint” in every publication of a Greek-Catholic Prayerbook . . . for Ukrainians.

With regard to St. Volodymyr, not only is there no biography, but there is not even a short Troparian. This is understandable because he is an Orthodox Saint and not a Catholic!

But so far, as we said, we have been looking at Old-Country publications. Let us now examine the Canadian publication “Vespers and Matins and Other Divine Services for All Sundays and Holy Days of the Whole Year”, second publication, a.d. 1945, with the blessing of Arch-

bishop Wasyly.⁴⁶ Here we find the full Order of Service for Josaphat, but for St. Volodymyr there was no place set aside even for a short Prayer-Troparian in his memory. I understand completely the Basilian Fathers of Poland. If St. Volodymyr is not in the book of the "Lord's Saints of the Catholic Church", then there is also no place for him in the Service Books of the Greek Catholic Church, because Volodymyr is an Orthodox Saint and not a Catholic!

Finally, let us look at yet another Old Country-Canadian publication, the "Epistles on Sundays and Holy Days as They Are Read in Ukrainian Catholic Churches". These Epistles were printed in Ukrainian phonetics on the basis of a text approved by Metropolitan Sylvestre in Lviv in 1888.⁴⁷

You will search in vain for the Epistle reading for the Holy Day of Volodymyr — you will not find it because it isn't there. But on the day of "St. Josaphat" — if you please, on page 55! Why is there nothing for St. Volodymyr? Because Volodymyr is a Ukrainian Saint and not Catholic!

In examining a Roman publication of a Service Book, the "Horologion" which was published in Rome in 1950 "with the Blessing of the Holy Roman Apostolic Throne", which dreams about the conversion of Russia ("the People's capital of Russia") to Catholicism. About Josaphat, understandably, as much is written as possible, but you cannot seduce the "Peoples of Russia" to Rome by means of Josaphat. Here it is necessary to show oneself to be a friend of St. Volodymyr, as the Orthodox Illuminator of Ukraine! And truly we find there that St. Volodymyr actually accepted the Orthodox Faith and not the "true" or Catholic (faith) — translator's note):

"As a merchant seeking a precious pearl were you, glorious Volodymyr, when you sat on the throne of the Mother of cities, God — protected Kiev: seeking and sending to the imperial city to discover about the Orthodox Faith, you found the precious pearl, Christ, who chose you as the chosen Paul . . .⁴⁸

The Pope of Rome probably did not even dream that his approval of the Troparian to St. Volodymyr had yet to pass through the censorship of the Ukrainian Catholic Hierarchy. Regardless of the fact, that it was clearly stated in the "Horologian", that it was: "with the blessing of the Holy Roman Throne". Here in Canada were their own censors who decided that this Troparian needed to be "modernized" or else there was no need to place it in prayerbooks. And thus, for example, in the "Prayerbook of the Christian Family" which was compiled by Father Iryney Nazarko, the word "Orthodox" is replaced by the word "true-believing".⁴⁹ In the Prayerbook for youth "Key to Heaven"⁵⁰ there is no Troparion-Prayer to St. Volodymyr. There is also no mention about St. Volodymyr in the "Prayerbook for the Ukrainian People" which was published with the approval of Bishop Roborecky.⁵¹

This evidently was to the liking of Father I. Nazarko. And for this reason, in order not to have trouble with "Volodymyr" in the new publication of the "Prayerbook of the Christian Family" there is already neither an "Orthodox" nor a "true-believing" Volodymyr: there is no Troparian-Prayer to St. Volodymyr...⁵²

VI

THE REMOVAL OF THE WORD "ORTHODOX" FROM OTHER DIVINE SERVICE AND PRAYER RITES OR THE TOTAL OMISSION OF IT IN NEW PUBLICATIONS

The Greek Catholic leadership fears the word "Orthodox", and thus not only throws out the word "Orthodox" itself but does not even any longer include those Divine Service and Prayer Rites in which this word is repeated, in the new publications.

Having made St. Volodymyr the Great, equal to the Apostles, a Catholic in the Roman understanding, they also decided to make Roman Catholics of Sts. Cyril and Methodius, equal to the Apostles and Pan-Slavic Apostles,

and that immediately before the celebration of their 1100th Anniversary: In the new publication of the "Prayerbook of the Christian Family" the word "Orthodox" is removed from the Troparian to St. Cyril and Methodius.

The late Metropolitan Andrey Sheptytsky was not daring enough to do this. The "Prayerbook of the Christian Family" which was published earlier in Zhovkva in Halychyna with his Blessing and was later republished by the *Kanadiysky Farmer* in Winnipeg, Canada, gives the Troparion with this text: "as equals to the Apostles and Teachers of the Slavic Lands, Godly-wise Cyril and Methodius, pray to the Lord of all, to confirm all the Slavic peoples in Orthodoxy and one-mindedness, to give peace to the world, and to save our souls".⁵³

In the "Prayerbook of the Christian Family", new publication, Canadian, 1959, in the Troparian-Prayer to Sts. Cyril and Methodius, the word "Orthodoxy" is no longer found. Here is the text: "as equals to the Apostles and Teachers of the Slavic Lands, Godly-wise Cyril and Methodius, pray to the Lord of all, to confirm all the Slavic peoples in one-mindedness, to give peace to the world, and to save our souls."⁵⁴ Where has the word "Orthodoxy" gone? It was thrown out because it was feared: it recalls the Mother, the Orthodox Church, because of their voluntary or involuntary departure...

The fear of Orthodoxy has so taken over the Roman labourers among the Ukrainian people that they not only throw out the individual words "Orthodox" but do not even publish it any longer in the newer publications in the "Akathist to St. Nicholas", the Wonder-Worker of Myra in Licia. Why? Because there St. Nicholas is frequently mentioned as a Defender of the Orthodox Faith.

I am looking carefully, desiring to find the Akathist to St. Nicholas", in such expansive Prayerbooks as: "The Prayerbook of the Christian Family", new publication (already mentioned); "My Saviour"⁵⁵; "My Divine Friend", bilingual, in the Church-Slavonic and English Languages; and others. Already in them there is no "Akathist to St. Nicholas" (as there was in earlier publications) who is

held in such great respect and love by the Ukrainian people. In the "Akathist" devoted to him, the Holy Church glorifies him not only for his mercy and charity, upholding him not only as an "example of gentleness and a teacher of patience", but also calls him "an example of Faith", a ruler of the Faith", and that is the "Orthodox Faith", which St. Nicholas defended so decisively before the heretics at the First Ecumenical Council (held in the city of Nicea in 325), and throughout his entire life, leaving us his testament to stand firmly in defense of God's Truth, Orthodox Truth, which was brought from Heaven by Christ the Saviour Himself, who Himself became the Head of the Church built by Him.⁵⁷

In the "Akathist" in his honour and commemoration we glorify him with these words: "You were a defender of the Orthodox Faith in Nicea with the Holy Fathers... Rejoice, fortress of the Orthodox Faith... Rejoice, for by you the Faith is confirmed; Rejoice — Nicholas — great Wonderworker!"⁵⁸

"Arius, the enemy of God... you overcame, and confirmed us in the Orthodox Faith",⁵⁹ "more than any other you brought praise to the most Holy Trinity, Father Nicholas, by your thought, word and deed, for with great experience you defined Orthodox Ordinances, by Faith, Hope and Love, teaching us to sing to the One God; Alleluia".⁶⁰

Thus as we see, the latinization begun by the "enactment of a whole series of reforms in the Uniate Church" by the Zamoysky Council, at which "among other things the spoken Divine Service was introduced, (and the Son) was added to the Creed", as is stated by Dr. Wasyl Lentsyk, a Greek Catholic, in his work,⁶¹ continues until our time. The difference lies only in that Priests are no longer commanded, as in the days of Metropolitan Afanasiy Sheptytsky (1729-1746': "...erase, in its place write thus"... This ardent Enactor of the Directives of the Commission which was created on the basis of the ordinances of the Zamoysky Council (and the majority of those members were Latins) published on May 3, 1738, an Encyclical Letter to the Clergy in which, with the threat of removal from oc-

cupied positions, he commanded all "most worthy Fathers Hegumens and Protopresbyters located in his Diocese that all Church Books . . . within 8 Sundays following the perusal of this letter they might not fail to correct". The fear-stricken Clergy began to paste whole lines up with paper and write out the things that were commanded . . .⁶²

This did not go easily for the labourers of the Union. Greek Catholic historians write clearly about this. Here is one of those testimonies: "among the Lviv Ruthenian middle-class, and especially among the members of the Stavropihia Brotherhood, the memory of Orthodoxy continued to be strongly held in spite of the acceptance of Union. This phenomenon may be explained by the fact that the middle-class held longest to Orthodoxy and that the Stavropihia considered as its main task the defense of the inviolability of the Greek Rite and by its printng-house was related with Orthodoxy".⁶³

The Divine Service Rites of our Church give the Proclamation of the Orthodox Faith which the Fathers of the VII Ecumenical defined thus: "this is the Faith of the Apostles; This is the Faith of the Fathers of the Church; this is the Faith of the Orthodox Believers". This is the Faith whose final triumph was the Proclamation of the "Sunday of Orthodoxy" which was first celebrated in 843, an from that time in the Orthodox Church in Cathedral Churches there annually takes place a special Rite of Orthodoxy, and the Sunday itself bears the title "Sunday of Orthodoxy".

The Divine Service Rites of our Church are witnesses of Ecumenical Orthodoxy and the invincibility of Christ's Orthodox Church about which its Founder, our Lord Jesus Christ Himself, said: "I will build My church, and the gates of hell will not overcome it" (Matthew 16:18).

The Divine Service Books of our Church are witnesses of the Orthodoxy of our Ukrainian people from the time of its Baptism into the Orthodox Faith. The Divine Service and Prayer Rites of our Church are witnesses of the immortality of the Ukrainian Orthodox spirit.

Does this not explain that fearfulness of the Greek Catholic leadership which throughout the centuries removes, where possible and however possible, those undeniable witnesses and leaders of Holy Orthodoxy?

However, the Roman Catholic Action in its struggle against the Ukrainian Orthodox Church does not confine itself only to the sphere of Divine Service and Prayer Rites. It also uses other means to darken the Ukrainian Orthodox consciousness. That this is so we will shortly see.

VII

SILENCE, SUPPRESSION AND DISREGARD OF UKRAINIAN ORTHODOX HISTORY

The calendar of *Svitlo* for 1957, a publication of the Basilian Fathers in Toronto, gives short biographical of our glorious Hetmans, the builders of the Ukrainian State and the Ukrainian Orthodox Church. However, is there but one word mentioning that they were Loyal Sons of the Ukrainian Orthodox Church? No.

Concerning the chief organizer of Cossackdom as a state power, Prince Bayda-Vyshnevetsky, who fell into Turkish captivity in the battle with the Turks in 1558, we read the following: "He (Bayda-Vyshnevetsky) was shot in Constantinople at the command of the Sultan; folk tradition sings that he was thrown from a high wall into the sea and he, falling, was caught by his rib on a hook and hung thus for three days and three nights. The Turks promised him life, and the Sultan even the hand of his daughter, if only he would agree to abandon his Faith. But the heroic knight died, and did not betray. In idealizing the person of Bayda-Vyshnevetsky, the folk song gave expression to its understanding of Cossackdom as an order of fearless Knights for the Faith and the people."⁶⁴

Thus the heroic knight died for his Faith but did not betray it. Which Faith did he not betray? The *Orthodox* Faith for at that time all Ukraine was Orthodox, and so were all Ukrainians. Did not this great Defender of the

Orthodox Faith leave us a testament written in blood that we also must not betray the Orthodox Faith?

Why do Greek Catholics hide from their faithful the Martyrs of the Orthodox Faith? Why do they keep silent about the true history of the Ukrainian People and Her Church?

And here is yet another "illustration" of Ukrainian Orthodox History in the "Review of Ukrainian Literature" ("Nacherk Ukrainskoho Pysmenstva"): "The Boyar Wasyl Zahorowsky, writes a Testament to his children, something similar to Prince Monomakh . . . the Testament is written in 1577. He demands of his children . . . that they not forget their Rus writing and the speaking of Rus words and the viruous and Humble Rus traditions, and especially that they might never, even until their deaths, leave their Faith."⁶⁵

Which "Faith" were they not to leave, nor betray? The Orthodox Faith — the Orthodox Church — for Wasyl Zahorowsky was its loyal son and exhorted his children not to deny the Orthodox Faith (he wrote this testament in Turkish captivity).

Does not this testament of a Martyr for the Holy Orthodox Faith also obligate us Ukrainian contemporaries to hold firmly to the Orthodox Faith and teach our children following the example of Zahorowsky, the truths of the Orthodox Faith?

In the work by Father I. Nazarko, O.S.B.M., published under the title: "Kievan and Halychyna Metropolitans", ("Kyivski i Halytski Mytropolity") at the end of the book appears a chronological list of Metropolitans. Under number 5: "Caholic". And where are the Orthodox? The text itself is filled with the words "separated". And where has the Orthodox Church gone to?

Thus do the Greek Catholic authors inform their Faithful about the life and struggle of Orthodox Ukraine for its Statehood, Her Holy Orthodox Ukrainian Church which throughout Her history of almost a thousand years has never bowed down to strange Gods and has always held the banner high as the Native Church of the Ukrainian People.

Let us also look at the "scholarly publications"... In the work in the English language, "Lviv", an anthology of works on the occasion of the 700th Anniversary. In the first place: "Scientific Society of Shevchenko".⁶⁷ On page 144 is found the following: "The Stavropihia Brotherhood saw its error with regard to Shumlyansky and proclaimed its acceptance of the Union on March 20, 1708, but its formal joining occurred only after his death (July 27, 1708), when Pope Clement II guaranteed its privileges (April 5, 1709)".⁶⁸

We already noted the conditions under which the Stavropihia Brotherhood "accepted the Union". Here we give yet another testimony so that the reader might see what the conditions of the Stavropihia Brotherhood were in those times, about which the author of the cited article, unfortunately, did not reveal information, but kept silence. "Bishop Shumlyansky" had in 1667 addressed himself to the Papal Nuncio with readiness to accept the Union on behalf of the entire Diocese. However, the latter with the Church Brotherhood at its head did not follow Bishop Shumlyansky. Then he, remaining "Orthodox", carried an insidious, provocatorial action for 33 years, making use of the full support of the Polish government facilities. Finally, this provocatir bearing the Omoforion vowed to follow the Union in 1681. However, not till, in 1700 he decided to seize on the days of Sts. Peter and Paul, the Brotherhood Church in Lviv for the first Uniate Service to which he invited noted Poles headed by Hetman Jablonowski. The event took place according to the words of an eyewitness, Prof. V. Antonovych (cited work, p. 58): "When Shumlyansky, in the company of a great number of guests entered the Church he was frightened because the main and side doors were locked... the invited guests, the Poles had to wait a long time, reddening with shame and anger, on the steps of the Church and on the sides. The Bishop, offended by such open opposition by the city men, addressed a request to Hetman Jablonowski to command his soldier to force open the doors. Jablonowski agreed gladly to carry out this proposition and the soldiers, at his command, got to the church over the roofs of the neighbouring homes, cut open

the doors with their axes since they could not get iron pikes, and thus opened the way to the Church for the Bishop and his guests . . .”

Truly there was cause “to apologize” to Bishop Josef Shumlyansky . . . Should he not have apologized to the Orthodox Brotherhood? It was he, Bishop Shumlyansky, who “finished off” the Brotherhood, which suffered so much persecution by the Polish occupation.

In the article “On the Anniversary of Lviv” (“Na Rokovyny Lvova”) which is published in the *Orhan Ukrainskoho Dopomohovoho Komitetu W Belhiyi*, “*Visti*” we read the following: “In the years 1584-1595, on the very day of the Nativity, the Polish Archbishop Solikowski fell upon the Church of the Dormition on the Ruska Street, drove all the faithful from the Church, abusing our Priest, and sealed up the church. In 1584-1595, the Stavropihia Brotherhood had to hold proceedings with the magistrate, which ended up in the hands of the Poles, for the right to ring bells in the Dormition Church.”⁷⁰

That those faithful and the Priest were Orthodox Ukrainians we do not hear, nor do we hear of Ukrainian Orthodox Lviv, although it is there stated that “the struggle of the Ukrainian city dwellers, organized in their brotherhoods and guilds, was an unequal battle against the merciless blows of the occupation but Lviv saw it through and did not yield.” Thus successfully did Ukrainian Orthodox Lviv struggle against the occupation until Bishop J. Shumlyansky and his helpers betrayed their Holy Ukrainian Orthodox Church and began to assist the occupation in their work of strengthening the national and religious bondage of the Ukrainian Orthodox people. The paper *Homin Ukrainy*⁷¹ published an article (in the 380th Anniversary of the publication of the Ostrih Bible) “Crown of the Work of the Patriots of the Ostrih Centre” (Vinets pratsi patriotiv Ostrozkoho osередku”). With great pleasure we read about the glorious development of Ukrainian Orthodox culture in the 16th-17th centuries in such centres as Ostrih, Lviv and Kiev, and the printing of the Bible in the Old-Ukrainian language.

We must say that the article is written masterfully. It may be defined as a great hymn to Ukrainian scholars and writers, Ukrainian culture and the patron of Ukrainian culture, Kostyantyn Ostrozky.

First the author of the article indicates the adverse conditions in which the Ukrainians found themselves under Polish rule. He writes: "Depriving citizenship of all its meaning and the handing over of the peasantry into the full authority of the Polish landlords made a painful impression on all social relations."

"The Polish government's invasion of all aspects of cultural life, on the Ukrainian Church, education, literature, and the policy of Polonization and denationalization of Ukrainians . . . brought alarm to that nationally aware, although not very numerous, circle of Ukrainian society which was patriotically inclined and had preserved all the ancestral traditions and maintained the native language and culture."

"Those few individuals of the Ukrainian aristocracy who had not given way to the temptation of going over to serve the Poles, made efforts to prevent the catastrophic decline of education by establishing at their castles schools, printing shops, and gathering about themselves people of scholarship and literacy and aiding their creative work."

Furthermore, the author names those numerous scholars and writers which carried on their work in such centres as: Zabludiw near Bilostok, Slutsk in Byelorussia, Ostrih, Lviv and Liev; as well as the role of the Orthodox Brotherhood in Kiev which was joined by the famous Hetman Petro Konashevych together with the entire Zaporozhian army, thereby taking the cultural centre in Kiev under his care and protection against possible oppression by the Poles.

The crown of the patriotic work in the cultural field at Ostrih was the publication of the renowned Ostrih Bible which became an example to be followed over all the Ukrainian Land. "On August 14th, 1581, came into the world this great monument of old Ukrainian printing, the largest of all previously printed works, the first complete,

scholarly translation of the Bible in Ukraine, an exemplar of an ideal translation in the contemporary Ukrainian language. Great admiration was aroused by the external beauty of the publication, the great craftsmanship of its artistic decorations, headings, title pages, ornaments, illuminations, initials and miniatures."

"The Publication of this capital book brought great fame and praise to its editors and printers, had great influence on all the contemporary Ukrainian culture, and led to the heightening of national-cultural work through all Ukraine."

Together with the expansion of national life arose also the longing of the people to be freed from Polish domination, which was expressed at first by the Cossack wars, and later in the great national revolution under the leadership of Bohdan Khmelnytsky and the creation of the Cossack State." It is most unfortunate that the author of this fine article Mr. I. Levadny did not mention in a single word that those renowned "Ukrainian highly cultural centres" and those glorious "ancestral traditions" were the creation of Ukrainian Orthodoxy, independent of foreign powers hostile to us, political as well as religious, which kept on trying to enslave and destroy us. Of course we are far from demanding that the author of the above article should defend Orthodoxy. But when he speaks about the "Ukrainian Church" he might have added "Orthodox"; when he speaks about the Kievan Brotherhood, he might have added "Orthodox".

Our Bible

Finally, when Ukrainian Catholics write that a Ukrainian Catholic Bible was published in Rome, one might write about the Ostrih Bible as a "Ukrainian Orthodox Bible", which dates back almost 400 years, which is still used by Greek Catholics and which was funded by Prince Konstantyn Ostrozky, the great defender of Orthodoxy.

Speaking of the Bible, we should state that Ukrainians, the Orthodox and the Protestants, for almost a hundred

years are making use of the translation of the Bible in the living Ukrainian language by P. O. Kulish, I. S. Levytsky and Dr. I. Puliuy, and published several times by the British and Foreign Bible Society.

Now we have a new scholarly translation of the Bible into fine, modern literary Ukrainian which was completed by the Primate of our Ukrainian Orthodox Church in Canada, the Most Reverend Metropolitan Dr. Ilarion, published in 1962 by the above mentioned Society.

How can the Greek Catholic press report that the Bible which was recently published in Rome is the "first Ukrainian publication"? No, it is only the first Roman publication, and not Ukrainian.

Also the statement of the Greek Catholic press that the Roman publication of the Ukrainian Bible is the first complete publication may lead into error people who are not properly informed. The complete Bible consists of the canonical books of the Holy Scripture of the Old and New Testaments. And we have had such a Bible in the Ukrainian language for a long time, almost a hundred years. The Roman Catholic Church included the non-canonical books with canonical only at the Council of Trent which took place in 1546. She did this without contacting the Orthodox Universal Church, violating the canon of the Sacred Books of the Old Testament Church, which never considered these books canonical.

It is true that these books are added to the Bible, but only for pious reading as being non-canonical. Protestants print the non-canonical books in separate publications considering them to be apocryphal.

We rejoice greatly that our Greek Catholic brothers have finally gotten a Ukrainian Bible, which Orthodox Ukrainians have had for almost a hundred years, because access to the Holy Scriptures in an understandable language will help them to better understand God's Truth written in the sacred Books for Christ the Saviour says: "And you will know the truth, and the truth will make you free!" (John 8:32).

Upon whom is the Church founded?

We expect that no longer will any of the Ukrainian Catholic theologians dare to cite Biblical texts in their own editing, calling upon the Holy Scriptures, as for example we find in the Greek Catholic paper "Meta".⁷² The author of the article speaking about the aim of Christ the Saviour to found His Church, writes thus: "Jesus Christ said, founding His Church, "Thou art Peter (the rock) and upon thee I will build My Church" (Matthew 16:18). You will not find this text in any Bible. Even the new translation into Ukrainian, Roman publication, gives this text thus (English translation — translator's note): "Thou art Peter (the rock), and that upon this rock I will build My Church" (Matthew 16:18). And where is "upon thee"? It is not in the Greek original. Therefore, how can the Roman Catholic Church's interpretation of this text be passed off as the words of the Lord Jesus Christ Himself?

Blessed Augustine, the noted Father of the western Church (354-439), states: "that you are Peter, said He (Christ), and on that rock which you confessed, on that rock which you recognized, saying: You are the Christ, the Son of the living God, I will build My Church which must of course be understood: upon Myself, the Son of the living God, I will build My Church. For Christ is the Rock and Peter symbolizes the Christian people".⁷³

It is evident from this that Christ built His Church not on Peter but on the Rock which He confessed, the foundation cornerstone which is He Himself, the Son of the living God. In the Greek and Latin texts rock is called "petra", and this expression is of the feminine gender, and therefore can never apply to the masculine gender. For it is not said "upon Peter" or "upon Thee", as it should have been said according to the teaching of the Roman Catholic Church, but instead it says simply "upon this rock" (*super hanc petram*). It follows from this that Simon was called Peter because of the solid Faith confessed by him, which he expressed in these words: "Thou art the Christ the Son of the living God, and on that Holy Faith which is com-

pared to a rock, as upon a solid foundation, is built the Church".⁷⁴

Thus the Holy Orthodox Apostolic Church does not stand upon Peter but upon Faith in Christ the Saviour as the Son of God. The Rock of our Faith is Christ. This is why the Holy Apostle Paul says: "Built upon the foundation of the Apostles and Prophets, Christ Jesus Himself being the cornerstone." (Ephesians 2:20). Or: "For no other foundation can anyone lay than that which is laid, which is Jesus Christ" (1 Corinthians 3:11).

Reading the Holy Scriptures Ukrainian Greek Catholics will better understand the history, which we held in common for centuries, of the Ukrainian Orthodox Church, which for centuries, together with their ancestors, headed by the Hetmans, the Cossacks and the pious faithful, defended the purity of its Evangelical and Apostolic Faith, which was and is an integral part of its history. Betrayal of the Faith was betrayal of Ukraine because religious bondage was related to state-political bondage.

The reading of the Ukrainian Bible which has been used by Orthodox Ukrainians for almost a hundred years was forbidden to Ukrainian Greek-Catholics because it did not have the Roman stamp of approval. When a Greek-Catholic priest saw such a Bible in the home of his faithful he had the duty to tell him to discard it. And some fearstricken believers did this as I know from my conversations with Greek Catholics who sought in vain for almost a hundred years for a Ukrainian Bible.

One Flock and one Shepherd

There is yet another document, which is very characteristic of our Ukrainian and Christian relations in general, which pertains to the matter of the union of Churches: "The Letter of the Ukrainian Catholic Hierarchy of Canada on the Occasion of Public Prayers for the Intent of the Union of Churches..." with the signatures, headed by the late Archbishop Wasyly Ladyka, of five Canadian Greek Catholic hierarchs. There we read the following: "...All

Christians of the world . . . bring common prayers to the Almighty, the Source of unity and love, that He might aid them to straighten out all these errors and again become united under the one leadership of Christ the Saviour and His representative on earth Who is the visible Head of His Church."

That all Christians pray for union under the one leadership of Christ the Saviour in accordance with His teaching, "that they also may be in Us" (John 17:21), "so there shall be one flock, one shepherd" (John 10:16), this is true. But clearly, contrary to the truth is the statement that all Christians "bring common prayers to the Almighty" about union under the leadership of "the representative of Christ on earth", for such a one has never been recognized, is not recognized and never shall be recognized by any Christians other than Roman or Greek Catholics, for the reason that this is contrary to the revealed Divine Truth, which recognizes the Lord Jesus Christ Himself as the One Head of the Church, concerning about which the Holy Apostle Paul speaks so clearly: "The God of Our Lord Jesus Christ, the Father of glory . . . has put all things under His feet and has made Him the Head over all things for the Church, which is His Body, the fullness of Him who fills all in all" (Ephesians 1:17-23).

Also, contrary with the generally accepted Christian truth is the interpretation of the Roman Catholic Church of the words of Christ the Saviour about one Flock and one Shepherd, which they relate to the Roman Bishop the Pope, while the entire Christian world, and among them the Orthodox, relate these words about the one Shepherd to Christ the Saviour, Who speaks thus about Himself: "I am the Good Shepherd; I know My own and My own know Me" (John 10:14). And in another place Christ the Saviour clearly says: "that they also may be in us" (John 17:21). The Holy Apostle Paul speaking in the light of the teaching of Christ the Saviour says: "Christ is the Head of the Church, His Body, and is Himself the Saviour" (Ephesians 5:23).

The Pochayiv Monastery Was Orthodox

Another typical document shows how the Ukrainian Catholic press disregards or conceals from its Faithful the true history of the Ukrainian Orthodox Church on the Western Lands of Ukraine which earlier found themselves under Polish Roman Catholic rule and which were forced to accept the Union.

The paper *Holos Spasytelya* which is published in Yorkton gives this information about the greatest Orthodox Sanctuary of Western Ukraine: "The Theotokos (Orthodox term for the bearer of God, the Virgin Mary — translator's note) of Pochayiv saves the Monastery. The Pochayiv Monastery was the centre of retreat solemnities of our Church until 1831; the Moscovian Tsar Nicholas I took it away and gave it to Moscovian monks . . ." ⁷⁴

Unfortunately, *Holos Spasytelya* disregards the fact that in 1720 the Uniates, in the days of Polish rule in Western Ukraine, with the help of the Polish occupiers seized this famous monastery away from the Orthodox Ukrainians, while the "Moscovians" took it back from them. One seized from the other foreign property whose owner was, is and shall be the Holy Orthodox Ukrainian Church.

How can they write "our monastery", that is Uniate, Greek Catholic? We strongly believe that Roman Catholic Poland, which ruined and destroyed not only monasteries and Churches but also Ukrainian Orthodox souls for centuries, will never again return to the "esastern kresy" (borders), to the lands of Western Ukraine, to continue there the Polish Roman Catholic mission of "destruction of Rus — Ukraine".

Holos Spasytelya also disregards the fact that the miraculous salvation of the monastery by the Theotokas occurred at the time when it was a Ukrainian Orthodox Monastery, and not Uniate, for at that time the monastery still continued a successful struggle with the enemies attacking it, that the unbaptized as well as the baptized who tried to give it over to the rule of Rome.

In the above article about the Pochayiv Sanctuary there is also no mention about the Venerable Iov Zhelizo,

the Heguman of the monastery, from Pokuttya near Kolomoia, who was the light of Orthodoxy in Volyn and Halychyna and who is mentioned in the fine national cantata "Pochayivska Duma". This song begins with the words: "The evening star ventured out..." ("Oy ziyshla zoria vecherovaya"), speaks thus about him:

"Father Zhelizo comes from his cell
and faints in tears...
O, save, save, Mother of God, —
the monastery perishes!...
O, the Mother of God came; she came,
and stood upon the Cross;
returning the bullets, killing the Turks,
she saved the monastery..."⁷⁵

Thus the Mother of God saved the Pochayiv Monastery of her children, the loyal members of the Holy Orthodox Ukrainian Church, and not for the Roman Catholic Church, which on every occasion destroys and abuses the Ukrainian Orthodox spirit, which was confirmed even by the new Poland of the 20th century, the loyal daughter of Rome, about whom the Polish writer, J. Slowacki, wrote thus: "Poland, your enemy is Rome!..."

The ruin of Kholmshchyna by the Catholics

That same *Holos Spasytelya*, as well as other Greek Catholic press, and even radio broadcasts (Edmonton), lead the Ukrainian Citizens into error through the spreading of obvious falsehood when they report that at the same time when Metropolitan A. Sheptytsky published a public letter condemning the inhuman destruction of Orthodox sanctuaries in Kholmshchyna "Their own Archpastor (that is, Orthodox-author) kept silent because he feared the vengeance of the government".⁷⁶

This is not true because the Orthodox Hierarchy published an appropriate letter with a sharp protest against the barbaric destruction of Ukrainian Orthodox Churches.

In the Archpastoral Letter the Orthodox Episcopate compared the weeping and wailing of Ukrainian Orthodox

Kholmshchyna due to the destruction of Churches newly-built and old alike, among which were many of great historical worth, to the weeping and wailing of those mothers whose babies the brutal Herod ordered killed, seeking the death of the Christ-child Himself, and concerning which the Holy Gospel (Matthew 2:16-18) speaks thus: "... He sent and killed all the male children in Bethlehem and in all that region who were two years old and under, according to the time which he had ascertained from the Wise Men. Then was fulfilled what was spoken by the prophet Jeremiah: "A voice was heard in Ramah, wailing in loud lamentation, Rachel weeping for her children; she refused to be consoled, because they were no more..."

The weeping and wailing was heard over all Kholmshchyna for over 150 dear and valuable Churches and sanctuaries passed out of existence, ruined by the merciless Polish Roman Catholic fanatical government, the new brutal Herod. It did not even permit the voice of comfort, which the Orthodox Episcopate addressed to its faithful, to be heard, confiscating this Letter...

Thanks to former Ambassador S. Liubarsky, now deceased, we obtained several copies of the Letters of the Orthodox Episcopate and Metropolitan A. Sheptytsky which were confiscated. The letter of Metropolitan A. Sheptytsky got to us when the Churches were already destroyed... Of course we were grateful to Metropolitan A. Sheptytsky for the sympathy and defense. Nevertheless, the ending of the Letter, that "God will be able out of the suffering of the poor people to bring about true good for Himself: the glory and victory of the Holy Universal Church (that means: Roman, author's note)," — filled us with profound sorrow... This was the justification of the Polish-Roman action of the destroying the Orthodox Ukrainian Church in Kholmshchyna...

Evidence of this came in the following year (1939) when the Polish Catholic Action with the assistance of the police and military converted Orthodox Ukrainians to the Roman Faith, driving them with the accompaniment of a military orchestra (Molodiatychi, Hrubeshiwshchyna) to

Polish Churches. At that time a voice of protest was no longer heard from Metropolitan A. Sheptytski.

The matter is clearly understandable. Metropolitan A. Sheptytsky was concerned primarily about the authority of the Roman throne. This is clearly confirmed by Pope Pius XII in his Letter to the Greek Catholic Bishops on the occasion of the jubilee celebration of the "1000th Anniversary of the Baptism of St. Olha", in which, following the example of the renowned Letter to the Peoples of Russia, not one word mentions Ukrainians, using such words as: "her grandson", "this prince Volodymyr", "in these territories", "in this people", "all this beloved people", "that this beloved people might", "your beloved people" and so on.

And what is this people? — you'll ask. Do not ask for you will not receive an answer. Pope Pius II ends this Letter with these words: Metropolitan A. Sheptytsky exerted such efforts and bore such sufferings for the return of the separated brethren into one fold, and that, as we have already written, *he wished nothing more than to show the most profound respect for the Apostolic Throne...*" (emphasis by the author).⁷⁷

Metropolitan A. Sheptytsky did a great deal for his Greek Catholic Church, in order to keep her loyal to the Roman Throne. This was his chief task as confirmed by Pope Pius XII. Even the introduction of celibacy in Halychyna did not meet with the appropriate opposition from Metropolitan A. Sheptytsky but was merely limited in its tactical expansion which had been planned to extend over a period of time.

And all his work was not for the benefit of Ukraine...

Metropolitan Andrey Sheptytsky did not work for the union of churches

All his life's troubles and sufferings which he as Metropolitan of Halychyna did not lack, must be seen in the light of such a boundless service to the Roman Throne but the statement that Metropolitan A. Sheptytsky was

an "apostle of unity" is at variance with the truth, for this he never was. All his life, as a pupil of the Roman Catholic Church, was filled with the spirit of its aspirations to rule over all Christendom; he dreamed and laboured not for the unification of the East and West, the Orthodox Church and the Roman Catholic Church, as equal on that basis on which the Church was once One with One Head of the Church, Christ the Saviour, as it was until 1054, until which time the Church was guided by the Ecumenical Council and not by "infallible Popes" which proclaimed themselves to be "above the Church, above the Ecumenical Councils", — but for the uniting of the Orthodox Church, and that includes the Ukrainian Orthodox Church as a member of the Apostolic Universal Orthodox Church of Christ, to the Roman Catholic Church.

Metropolitan Andrew Sheptytsky, at the beginning of 1942, addressed the following letters with a call to such Church unity": 1. "To all Most Reverend Orthodox Hierarches in Ukraine and on Ukrainian lands", 2. "To the Ukrainian Orthodox believing intelligentsia".

The Holy Synod of the Bishops of the Ukrainian Orthodox Church in Poland (then the "General-governorship") answered these letters with the following resolution: "We sincerely welcome the call of Metropolitan Kyr Andrey Sheptytsky to the union of our two Churches into one Church, and with joy accept to our Orthodox Church all our Greek Catholic brethren. We all pray ardently each day that there might arise in Ukraine for all the people one Ukrainian Orthodox Church."

Even greater emphasis of the need of the union of the entire Ukrainian nation in one Ukrainian Orthodox Church, which is the Mother of all Ukrainians from the time of the Baptism of Ukraine, was made by the Synodal letter of the Ukrainian Orthodox Church in the U.S.A. and the Ukrainian Autocephalous Orthodox Church in Exile dated April 30, 1960, which says the following: "By this Letter we mutually respond also to the call of the Greek Catholic Episcopate from Rome dated October 16, 1959, that the Orthodox Bishops come before the near-approaching Ecu-

menical Council with the humble request to accept us under the jurisdiction of the Roman Pope, and thereby unite with them. No, all our ages-long history warns us against such a step. On the contrary, we mutually, the entire Ukrainian Episcopate, sincerely and lovingly call all Greek Catholic Bishops, all the Greek Catholic Clergy and all the Greek Catholic people to abandon Rome, which is foreign and hostile to us, and to return home to their own Native Mother, the Orthodox Church.

“And when you all return to us, this will be the greatest and brightest Holy Day of Ukraine, which has been made unfortunate by this division. And then will come about a truly One, United Ukrainian Orthodox Church, and it will bring us all also to a truly United and Free Ukraine.”

Unfortunately, the Ukrainian Orthodox Hierarchy did not receive an answer to its appeal is the matter of restoration of church unity neither from the deceased Metropolitan Andrey Sheptytsky nor from the present Hierarchy of the Greek Catholic Church. However, encouraged by the second Vatican Council of the Roman Catholic Church and by Prayers at the grave of Josaphat Kuntsevych in Rome, about whom we have already related and about whom Metropolitan John, Primate of the Ukrainian Orthodox Church in America, in his speech at the Fifth Council of the Church, which took place in Chester, P.A., on October 23-25, 1964, openly and publicly stated that the so-called “Saint Josaphat Kuntsevych was killed by the crowd not because of his Faith but because of the brutality and abuse of Orthodox Priests and faithful, — the Greek Catholic Hierarchy subbornly preaches “church unity” in the Roman sense, that is the submission of everyone and everything to the Roman Throne, to the “one infallible” Roman Pope, the “Head” of the Roman Catholic Church.

A new “Mutual Pastoral Letter of the Catholic Bishops”

In the beginning of January, 1965, a “Mutual Pastoral Letter of the Ukrainian Catholic Bishops” appeared in the press, signed by 14 Bishops (for some reason several sig-

natures are lacking, among them even of Metropolitan Ambrose Senyshen) headed by Joseph Slipty, the "Superior Archbishop-Metropolitan", now a Cardinal. Imitating the Polish Jesuits headed by the famous Skarga during the implantation of the Union in Poland by force and violence, they attack the authority and dignity of all other Catholic Churches, which do not recognize the Pope of Rome as "Vicar of Christ", as "our Representative of Christ on earth", as "Infallible and Head of the Church", calling them "stray sheep which keep from afar" from the Roman Catholic Church, which is, as they teach their clergy and faithful, "built on the rock — Peter", concealing from them the clear and explicit teachings of the Word of God which speaks thus about the building, Foundation and Head of the Church: "Built upon the foundation of the Apostles and Prophets, Christ Jesus Himself being the Cornerstone" (Ephesians 2:20); No other foundation can anyone lay that that which is played which is Jesus Christ" (I Corinthians 3:11); "Christ is the Head of the Church" (Ephesians 5:23).

Degrading all Christians, in the eyes of their Faithful, , and among them also their Ukrainian Orthodox brothers and sisters, and thereby also the almost thousand-year history of the Ukrainian Orthodox Church and the almost 700 year history of Orthodox Halychyna, the ancestors of the present Ukrainian Catholics, and at the same time placing a curtain over Jesus Christ Himself by the Apostle Peter and the Representative of Christ, the Pope", — the Greek Catholic Hierarchs expressed the "sweet hope . . . of a speedy unification of the entire Ukrainian nation in the one, holy, Catholic Church", that is the Roman Catholic Church, for that is its full title.

Can such a treatment of Ukraine, which has been Orthodox for centuries, aid the fraternal co-existence in Christ of Ukrainians who find themselves in a difficult struggle with enemies for a free, independent, United Ukraine, with a full religious tolerance, characteristic of Orthodoxy, which was the subject of heated discussion at the third session of the Vatican Council and the continuation of which will take

place at the fourth session because the conservative Bishops are against "freedom of Religion"?

And on the other hand, does this not appear to be a declaration of war by Roman Catholicism against Orthodox Ukraine? Is this not propagation of the old Polish-Roman plan of the "Campaign of Rome in the East"? Does Ukraine need yet another religious war?

Finally does this not remind us of Khrushchev's impudent shout addressed at the Americans: "We will bury you!"?

**Ukraine will never recognize Rome's authority
over her!**

When you look back at history you will notice that Rome, having left the Orthodox East in 1054, and having placed the papal anathema upon it by the placing of the Bulla or Letter on the Altar of St. Sophia through the papal legates, heated by the proud Cardinal Humbert,⁷⁸ and later in the 16th century, having called up the Reformation in the West by her departure from the teaching of the One, Undivided Church of the Ecumenical Councils, as a result of which the Roman Catholic Church then lost almost half of her faithful who formed their Protestant Churches, — utilized and utilizes each occasion to force upon Christians a "union" in the Roman sense. We have many historical facts concerning this, among them the Crusades, the Unions of Florence and Berestya, the barbaric destruction of Ukrainian Orthodox Churches in the days of new Poland and the forced conversion of Orthodox Ukrainian to the "true Catholic Faith", the bloody persecution of Orthodox Serbs in Croatia during the Second World War, and so on.

And now when a large part of the Orthodox countries, among them also Ukraine, have found themselves under godless Communist domination, Rome has adopted a "co-existence" even with godless countries simply in order to achieve its old dreams — their submission to her, primarily that of Orthodox Ukraine.

These dreams and hopes are vain, no matter how "sweet" they may be!

Ukraine never recognized Rome's authority over Her-self, does not recognize it and never shall recognize it, for such recognition would be suicidal for her.

Orthodoxy is not an addition to Ukrainianism but from, the essence of the Ukrainian soul. It was for this reason that the Ukrainian Orthodox Church was firmly supported and bravely defended as the life-giving and creative force of the Ukrainian people by our glorious unbaptized and baptized enemies, who shook Holy Orthodoxy in the Ukrainian nation in all directions but were unable to up-root it.

Now when humanity is passing through hard times, godless forces are trying to destroy the Holy Orthodox Church, the light in the godless darkness, by cruel persecutions which are being spread in Ukraine with the greatest energy by the atheistic authorities. The Ukrainian Orthodox Church has been destroyed as an organization but the Ukrainian Orthodox spirit continues to live on. And this is the assurance of the Resurrection (of the Church translator) together with the Resurrection to new life of Ukraine.

The Light and Truth is not in Rome but in Orthodoxy. And for that reason all the appeals of Rome and her servants in the free world to betray the Orthodox Faith, to betray the martyrs and fighters for Divine and Ukrainian Truth throughout almost a thousand years, will not shake its loyal sons in their determination and courage. And if anyone does not stand firmly then we may say about him in the words of the Holy Apostle and Evangelist John the Theologian: "They went out from us, but they were not of us" (I John 2:19).

For what does the "Roman Union", the "Roman Church unification" mean to Orthodox Ukraine and to the Orthodox Ukrainians.

Simply this: betrayal of the Orthodox Faith, betrayal of the Ukrainian Orthodox Church which shall shortly be

celebrating her glorious thousandth anniversary, and the transformation of the Orthodox Ukraine, Orthodox Ukrainians, by means of various experiments on the Ukrainian soul, into Latin — into Roman Catholics, into Roman Catholicism, which does not even permit prayers for the Orthodox, begining from St. Volodymyr the Great who baptized Ukraine into the Orthodox Faith.

All our brothers and sisters are of Orthodox origin

Our Ukrainian Catholic brothers and sisters, who are not responsible for the religion divison which was earlier brought about by the enemies of the Ukrainian people, are Orthodox in their ancestry. From Orthodox they became Uniate, and later Greek-Uniates, and still later Greek Catholics, and finally Catholics, which is equivalent to Roman Catholics for the full title of the Church to which they belong is the Roman Catholic Church, and Pope Paul VI in his address to Patriarch Athenagoras during the meeting in the Holy Land even said so: "The Roman Church and the entire Ecumenical Council which receive this historic event (the meeting of the Pope with the Patriarch) with profound joy".⁷⁹ *Nasha Meta*, the organ of Ukrainian Catholics in Toronto, corrected Pope Paul VI: instead of the "Roman Church" it placed "the Catholic Church",⁸⁰ although other papers, Ukrainian as well as English, wrote: "the Roman Church", for her head himself thus named his Church.

Our Catholic brothers and sisters, "transformed" as a result of the Roman Union from Orthodox into Roman Catholic, are barred even from praying for their old-time Ukrainian family, which, passing over into life beyond the grave, left its ardent request expressed thus in the words of the Church: "... but I pray you all and entreat: pray unceasingly for me to Christ God that I might not be sent for my sins to the place of suffering, but that He might place me there where is the light of life" (from the "Funeral Rite".)

We did not celebrate the memory of Taras Shevchenko together

All Ukrainians through their donations built the monument in memory of Taras Shevchenko, our pan-Ukrainian prophet, in Winnipeg in 1961. However, not all Ukrainians fulfilled his request expressed in the words of the Church prayer and in his testament written by his suffering life and full of his profound Faith in God.

The Primate of the Ukrainian Orthodox Church, Metropolitan Ilarion, addressed the Clergy and Faithful in a special Letter calling on them to pray for the soul of the sufferer and martyr of Ukraine, Taras Shevchenko, for this was in the 100th Anniversary of his death. "Let us all pray for the soul of Taras Shevchenko", wrote the Most Reverend Metropolitan Ilarion. And all loyal sons and daughters of the Holy Orthodox Church, whose devoted son was this greatest fighter for the freedom of Ukraine, prayed sincerely and heartily in memory of our most beloved, genial poet, servant of God, Taras Shevchenko, entreating the all-merciful Lord that he might place his soul where the Righteous are reposed.

The Episcopate of the Ukrainian Catholic Church headed by Metropolitan Maxim called on the Clergy and Faithful to pray on this day of the 100th Anniversary of the death of the martyr of Ukraine, Taras Shevchenko, "in the intention of the Ukrainian people" . . . God forbid that I should say that we should not pray "in the intention of the Ukrainian people" . . . But what would you say if a Priest began to hold an Easter service on the feast day of Christ's Nativity?

The Word of God, the Bible says thus: "For everything there is a season and a time for every matter under heaven" (Ecclesiastes 3:1). Would it not be fitting for all Ukrainians in the 100th Anniversary of the death of their greatest son to join together in their Prayers, although it be in different Churches, for the peace of the soul of Taras Shevchenko, who disregarding grave suffering never ceased in his work for the Lord and for the Ukrainian people?

This was such a golden opportunity to break down even for a moment the "iron curtain" built between the Ukrainians in the 17th century by Rome together with the Polish fanatics and our own traitors, in the united Prayer of consecration of the monument and Requiem held beside it, as requested by the Ukrainian Orthodox community through the Ukrainian Self-Reliance League and to which full agreement was expressed by the Primate of the Ukrainian Orthodox Church, the Most Reverend Metropolitan Ilarion. Neither one nor the other took place, to show the all-national Ukrainian Truth, affirm the profound piety of Taras Shevchenko and the "difference of the celebration of the 100th Anniversary of the death of Taras Shevchenko under the leadership of the Ukrainian Canadian Committee from those which are being held by Communist groups and others", as the Headquarters of the Ukrainian Self-Reliance League wrote to the Presidium of the Ukrainian Canadian Committee in Winnipeg. All attempts and endeavours in this matter were rejected by the Ukrainian Canadian Committee because of "insurmountable difficulties which the U.C.C. cannot change".⁸¹

Yes, the U.C.C. could not even for a moment fill that chasm which has arisen between Ukrainian brothers, which was dug by "Rome in the campaign in the East". . .

Our Ukrainian Catholic brothers and sisters, "transformed" to Roman Catholicism, are not free to pray for their Ukrainian Orthodox brothers and sisters even though they were the greatest heroes and martyrs for the freedom of Ukraine.

The three-barred Cross is the Ukrainian National Cross

Rome went so far in his efforts to widen the chasm between Ukrainians that he forbade "Ruthenians, Uniate-Ukrainian Catholics" to place three-barred Ukrainian Crosses. This prohibition was given by Pope Leo XIII in 1887 in response to the demand of the Polish nobility and the Roman Catholic Clergy.⁸² However, at that time Ukrainians still lived by the spirit which had been Orthodox for

centuries, for no one had asked their agreement to the Roman Union. For a long time the Pope's prohibition remained chiefly on paper.

Ukrainians emigrated to foreign lands with their three-barred Crosses, forced by bondage to the nobility by hard times, and here built three-barred crosses and decorated their little Churches with them following the old country custom. The situation changed suddenly following the First World War. A strong Roman spirit began to blow within the Greek Catholic Church. There began a removal of the word "Orthodox" from Divine Services, celibacy was introduced, weighty discussions were held about Holy Communion after the Roman way — only under the form of bread, and other things. Here in Canada they also remembered the Papal prohibition against three-barred Crosses. Following the example of the Soviet Union where everything is carried out beyond the norm, "zealous" Ukrainian Catholics did more to fulfill the norm set by Pope Leo XIII, for not only did they stop placing three-barred Crosses and decorating their Churches with them, but they began to destroy and cut down those which had already been put up at various Missions and other solemnities, as was the case in one of our greatest Ukrainian centres.

Similar "zealots" were found also in the province of Alberta, as in T. . . , L. . . and other places. However, they were not successful, for the feeling of self-respect of the majority stood in the way. Nevertheless, the Roman spirit of prohibition was finally victorious for in those same places new churches were built and on them were placed one-barred or latin, as Ukrainians say, Crosses. The Latin tradition won out over the Ukrainian with the assistance of Ukrainians themselves.

However, on Great Friday Passion services were televised from the Greek Catholic Church of St. Nicholas in Toronto. A picture of a three-barred Cross flitted before the eyes. As though someone wanted to say: don't mourn, we are still holding out . . . Only the question arises: for how long? Will it be as in T. . . and L. . . , about which we have already spoken? Because "*Nasha Meta*" published in

that same Toronto, in issue 35 dated August 29, 1964, an article entitled "Readers Deceived by Moscovian Three-barred Crosses",⁸³ in which its author, in a tone that is far from Christian love, in a vulgar and offensive form attacks the Defenders of the three-barred cross. It appears from this article that the Greek Catholic Church of St. Nicholas, which not only preserves the three-barred Cross but even displayed it on a television program which covered all of Canada and perhaps even America, spread great confusion among Ukrainian Catholics . . . We advise the author of the deceptive article on the topic of the three-barred Cross to confess sincerely before his Fathers and plead with them not to place too great a penance upon him . . . What surprised us is that the television program regarding the Church with the three-barred Cross was made by the same rather who publish the paper *Nasha Meta*. Is this not yet another of many experiments upon the Ukrainian soul?

We, Orthodox Ukrainians, respect both one-barred and three-barred Crosses. Since the three-barred Cross during the course of our history has become to some extent a symbol of Ukrainianism, have the Roman Popes, who still do not know Ukrainians but only Ruthenians, the right to destroy those symbols of Ukrainianism? And should Ukrainians help them in this?

Truly, brothers no longer understand themselves, striving to come as near as possible to everything Latin so that everything might be "wszystko jedno" ("all the same" — translator), as the Polish say, even in external forms.

And now lets hear what the Ukrainian scholar, Professor Doctor Metropolitan Ilarion (Ohienko), says about the three-barred Cross.

The Most Reverend Metropolitan Ilarion, Primate of the Holy Orthodox Church in Canada in his work underlined that the three-barred Cross with the diagonal lower bar is the national cross of Ukraine ("Tryramenny Khrest zo skisnym pidnizhkom — nationalny Khrest Ukrainy"), writes thus about the three-barred Cross: "On western Ukrainian lands, which are neighbors with Poland the three-barred Cross with the diagonal lower bar has become from

ancient days the banner of "Rusism", Ukrainianism, and from ancient times the Polish also regarded such a cross to be a "scismatic" Cross, "Rus", Ukrainian. The Ukrainian nation struggled for many centuries against denationalization under the banner of the three-barred Cross with the diagonal lower bar, and for this reason this cross is deeply covered with Ukrainian blood . . ."

"An interesting and valuable light on this matter is shed by the complaint of the Ukrainian nobility in 1583 to the Kievan Metropolitan Onysyfor Divochka. Our best intelligentsia of that time complains about the coercion of the Catholics: "Churches (Orthodox) were locked up, bell ringing was forbidden . . . Crosses are cut down, and bells are taken down on demand of Jews . . . Our Churches are being changed to Jesuit, and the property of the Ukrainian Church is being given over to Latin Churches . . ." Thus, "crosses are being cut down". I understand this to mean that the Crosses were three-barred, different from Catholic ones, and for this reason they were cut down."

"The pressure of Catholicism on Orthodoxy was significantly lower in greater Ukraine, and for that reason the three-barred Cross was less widespread there."

"Thus from the 16th century three-barred Crosses, which were known among us from ancient days, begin to appear much more frequently as a result of Ukrainian Church conditions and such a Cross gradually became the *Ukrain national Cross*".⁸⁴

We know that there is a Greek Cross, a Latin Cross, even a Papal one, St. Andrew's cross. Why can there not be a Ukrainian Cross? Is it only because the Polish don't like it, and Roman Pope Leo XIII forbade the "Ruthenian Uniates" from setting up and honoring three-barred Crosses, in order to please Polish Roman Catholics?

There is a Ukrainian Cross which is a proclamation of Ukrainian and Divine Truth. It tells us about the crucifixion of Jesus Christ for our salvation; it tells us about the repentance of the thief (the upper part of the diagonal lower bar) and the damnation of the thief who did not repent of his sins (the lower part of the diagonal lower

bar), as also about the two natures of Christ — divine and human; it tells us (the lower bar) about the preaching of the Holy Apostle Andrew, the first-called, in Kiev, who was crucified on an x-barred cross. Thus as we see, our Ukrainian Orthodox Cross, the three-barred Cross, is a preacher of national and dogmatic Truth. Let us respect it and love it as the sign of our salvation and a symbol of the apostolicity of our Ukrainian Orthodox Church, as a First-called Church.

And the fact that the Russians also liked our Ukrainian three-barred Cross and accepted it from us, does not mean that we need to reject our Cross. After all, it was not the Russians who enlightened the Ukrainians by the Orthodox Faith, but the reverse. This should be known by those who degrade the three-barred Cross, calling in "Moscovian", simply so that everything would be according to the Latin system, at the same time forgetting that the prohibition against setting up three-barred Crosses was made by the Pope on the demand of Polish Roman Catholics whose motto in the fight with Orthodox Ukrainians history attests, was: "Puscic Rusina na Rusina" ("Set the Rusin against Rusin-Ukrainian), which was the equivalent of the old Roman principle: "Divide and rule" (divide et impera).

Those who hate the three-barred Cross should know that the Polish fanatics who demanded that the Pope prohibit the three-barred Cross did not have in mind the salvation of Ukrainian souls, their national good, but instead hatred towards Orthodoxy, as the bearer of the Ukrainian national idea.

For this reason the Most Reverend Ilarion in his work, which we mentioned above, clearly shows those historical conditions which caused the three-barred Cross to become the Ukrainian National Cross.

З М І С Т

	Стор.
ВСТУП	5
I. УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА — ЦЕРКВА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ	10
II. ПОЛЬЩА Й РИМ РОЗБИВАЮТЬ ЦЕРКОВНО-РЕЛІГІЙНУ ЄДНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ	11
III. ТЯЖКІ НАСЛІДКИ БЕРЕСТЕЙСЬКОЇ УНІЇ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ — КОЛИСЬ І ТЕПЕР	17
IV. УСУНЕННЯ СЛОВА „ПРАВОСЛАВНИЙ” З БОГОСЛУЖЕНЬ	21
V. КЛОПОТИ ГРЕКО-КАТОЛІКІВ З ПРАВОСЛАВНИМ ВОЛОДИМИРОМ СВЯТИМ	25
Трудно Католикам з Святим Володимиром	30
Йосафат Кунцевич є патроном поляків	31
Експерименти Риму над українською душею	34
VI. УСУНЕННЯ СЛОВА „ПРАВОСЛАВНИЙ” З ІНШИХ БОГОСЛУЖБОВО-МОЛИТОВНИХ ЧИНІВ або ЦІЛКОВИТЕ НЕВМІЩЕННЯ ЙОГО В НОВИХ ВИДАННЯХ	38
VII. ПРОМОВЧУВАННЯ, ЗАТАЮВАННЯ ТА ІГНОРУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ІСТОРІЇ	42
Наша Біблія	47
На Кому заснована Церква	48
Одне стадо один Пастир	50
Почаївський Монастир був Православний	51
Руйнування Холмщини Католиками	52
Митрополит Андрей Шептицький не працював для поєднання Церков	54
Нове „Спільне Пастирське Послання Католицьких Владик”	56
Україна ніколи не визнає над собою влади Риму	58
Наші брати і сестри всі з православного роду	59
Ми не соборно відсвяткували пам'ять Тараса Шевченка	60
Трираменний Хрест — Український Національний Хрест	62
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА	66

I D E X

	<i>Page</i>
INTRODUCTION	71
I. THE UKRAINIAN ORTHODOX CHURCH OF UKRAINIAN PEOPLE	76
II. POLAND AND ROME DESTROYED THE ECCLESIASTICAL RELIGIOUS AND NATIONAL UNITY OF UKRAINIAN PEOPLE	76
III. THE TRAGIC RESULTS OF THE UNION OF BERESTYA FOR THE UKRAINIAN PEOPLE THEN AND NOW	83
IV. REMOVAL OF THE WORD "ORTHODOX" FROM DIVINE SERVICES	88
V. THE AFFLICTION OF THE GREEK CATHOLICS CONCERNING THE ORTHODOX SAINT VOLODYMYR	92
The Catholics have a difficult time dealing with St. Volodymyr	97
Josaphat Kuntsevych is patron of Poles	99
VI. THE REMOVAL OF THE WORD "ORTHODOX" FROM OTHER DIVINE SERVICES AND PRAYER RITES OR THE TOTAL OMISSION OF IT IN NEW PUBLICATIONS	106
VII. SILENCE, SUPPRESSION AND DISREGARD OF UKRAINIAN ORTHODOX HISTORY	110
Our Bible	115
Upon Whom is the Church Founded?	117
One Flock and one Shepherd	118
The Pochayiv Monastery Was Orthodox	120
The ruin of Kholmshchyna by the Catholics	121
Metropolitan Andrey Sheptytsky did not work for the union of Churches	123
A new "Mutual Pastoral Letter of the Catholic Bishops"	125
Ukraine will never recognize Rome's authority over her!	127
All our brothers and sisters are of Orthodox origin	129
We did not celebrate the memory of Taras Shewchenko together	130
The three-barred Cross is the Ukrainian National Cross	131

